

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Evaluatie Intensivering armoede- en schuldenaanpak

- EINDRAPPORT -

Auteurs

Niek van Ansem
Sanne Berends
Miranda Witvliet

Amsterdam, 22 december 2022
Publicatienr. 21019

© 2022 RegioPlan, in opdracht van het ministerie van SZW

Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van RegioPlan. RegioPlan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	1
1 Inleiding	5
1.1 Intensivering armoede- en schuldenaanpak	5
1.2 Doel van dit onderzoek	6
1.3 Beleidstheorie intensiveringsaanpak	6
2 Verloop van de initiatieven	10
2.1 De initiatieven	10
2.2 Procesvoortgang initiatieven	13
2.3 Samenhang tussen initiatieven	16
2.4 Successen en uitdagingen	18
3 Resultaten van de initiatieven	20
3.1 Een samenvattende analyse	20
4 Conclusie	24
4.1 Reflectie op de resultaten	24
4.2 Mate van doeltreffendheid: aanwijzingen van voortgang op een aantal werkzame mechanismen	26
Bijlage – Initiatieven binnen de aanpak	30
Inzet ervaringsdeskundigen armoede bij SZW	30
Corona activiteiten armoede en schulden	32
Verstevigen aanpak kinderarmoede	38
Minder regeldruk, klant voorop	41
Een Goed Gesprek over Geld	43
Nederlandse Schuldhulproute	45
Ondersteuning gemeentelijke aanpak Tijdige hulpverlening voor ondernemers met schulden 2021-2022	47
Ontwikkeling proof of concept Nederlands Instituut voor Betalingsregelingen (NivB)	49
Samenwerken in de aanpak van kinderarmoede	51
Schuldenknooppunt	53
SchuldenlabNL	56
Versnelde landelijke opschaling De VoorzieningenWijzer	59
Masterplan Landelijk Netwerk Vrijwillige Schuldhulp	61
Monitoring vroegsignalering	63
Schouders Eronder	65
Pilot Brede toegang garantiefonds voor ‘mensen zonder helper’	68
Pilot brede toegang garantiefonds voor jongeren	69
Nooit Meer Skeer	72

Managementsamenvatting

Doel van dit onderzoek

Vanuit het uitgangspunt dat het niet verstandig is om te wachten totdat een boegwolf aan armoede- en schuldenproblematiek zich manifesteert, maar het beter is om snel te handelen, zet het ministerie van SZW voor de periode 2020-2022 in op de intensivering van de armoede- en schuldenaanpak. Hiervoor is in totaal 11,5 miljoen euro beschikbaar, dat via subsidies aan de initiatieven verstrekt wordt. Het hoofddoel van de intensiveringsaanpak is om kwetsbare groepen die door de coronacrisis financieel (harder) geraakt worden vroegtijdig, snel en adequaat te helpen om (een stapeling van) problemen te voorkomen.

In opdracht van het ministerie van SZW voert RegioPlan de monitor en evaluatie uit van de intensiveringsaanpak. De **monitor** moet zicht bieden op de voortgang van de initiatieven om desgewenst bij te kunnen sturen. Met de **evaluatie** moet inzicht worden verkregen in de doeltreffendheid van de intensiveringsaanpak. Het onderzoek heeft een sterk lerend karakter, wat inhoudt dat de informatie uit het onderzoek een beter begrip moet opleveren over wat wel en niet werkt in de uitvoering van de initiatieven, over ervaren systeembarières en over knoppen waaraan gedraaid kan worden om het doelbereik en de doeltreffendheid te vergroten. In dit rapport komen de uitkomsten van de evaluatie aan bod. De succes- en knelpunten die naar voren komen, geven aanleiding om samen met betrokkenen (het ministerie van SZW en de initiatiefpartners) na te denken over handelingsperspectieven en acties.

Voortgang initiatieven

Binnen de intensiveringsaanpak ontvangen negentien initiatieven subsidie vanuit het ministerie van SZW. In een vragenlijst (de proces thermometer) is op een aantal stellingen de mate van procesvoortgang bij de initiatieven uitgevraagd, waarin aan initiatieven ruimte is geboden de stellingen toe te lichten.

- **Voldoende expertise en capaciteit:** Veruit de meeste initiatieven geven aan voldoende expertise in huis te hebben en voldoende projectcapaciteit vanuit de beschikbare middelen te kunnen halen om de doelen van de aanvraag te kunnen bereiken. Ook blijken de (kern)partners die betrokken zijn bij de uitvoering van het initiatieven volgens eigen zeggen de juiste te zijn. Er is voldoende kennis binnen de samenwerking of in het veld van de schuldhulpverlening aanwezig dat gebruikt kan worden ten goede van het initiatief. Ook is volgens het overgrote merendeel van de initiatieven sprake van voldoende instroom in het initiatief.
- **Voldoende draagvlak onder stakeholders:** Uit onze analyse blijkt breed draagvlak bij zowel kernpartners van het initiatief als bij externe stakeholders. Dit draagvlak blijkt bijvoorbeeld uit drukbezochte bijeenkomsten, ondertekende convenanten en aanvragen voor samenwerking met de initiatieven. De doelstellingen van de initiatieven zijn hetzelfde gebleven als van tevoren beoogd.

Tegelijkertijd hebben initiatieven ook te maken met een aantal **uitdagingen**. Hierin is voor initiatieven de doorlooptijd een belangrijk knelpunt: tijdens het eerste meetmoment van dit onderzoek (de monitor) voorzag ongeveer de helft van de initiatieven dat de **doorlooptijd** niet voldoende zou zijn om de doelstellingen te kunnen bereiken. Uit het tweede meetmoment blijkt dat er veel vorderingen gemaakt waren, vooral op het gebied van samenwerking met andere partijen, maar dat een beperkte doorlooptijd nog steeds genoemd wordt als randvoorwaarde dat niet altijd op orde is.

Dit kan verschillende oorzaken hebben:

1. De beschikbare subsidie is bedoeld als tijdelijke impuls (ter intensivering). **Continuïteit in financiering** wordt bij de initiatieven echter soms wel gemist om ook voor in de toekomst projectactiviteiten te borgen.
2. Initiatieven die pas net van de grond gekomen zijn, hebben moeite (gehad) met de **opstartfase**. Deze kan langer duren dan verwacht. Reeds bestaande initiatieven hebben hier niet mee te maken gehad.
3. **Afhankelijkheid van (ontwikkelingen bij) externe stakeholders** maakt dat de kans op vertraging aanwezig is. Dit lijkt niet zozeer een gebrek aan inhoudelijk draagvlak voor het initiatief op bestuurlijk/beleidsniveau, maar heeft meer betrekking op de daadwerkelijke uitvoering van activiteiten waar initiatieven mee te maken hebben (daadkracht). Hierdoor is soms meer tijd nodig om de activiteiten te kunnen uitvoeren.
4. **Coronamaatregelen** hebben soms geleid tot wijzigingen in activiteiten en het tijdsplan van het project. Zo hebben coronamaatregelen geleid tot wijzigingen in activiteiten waardoor het meer tijd heeft gekost om activiteiten te kunnen uitvoeren. Ook zorgen sociale steunmaatregelen bij externe

partners (gemeenten en onderwijsinstaties) voor extra druk op de agenda, waardoor er minder tijd voor andere initiatieven op het terrein van armoede en schulden is.

Resultaten

Om te bekijken waar resultaten geboekt zijn, is met elke projectleider van de initiatieven een aantal indicatoren opgesteld voor het kunnen meten van voortgang. Hiervoor zijn de indicatoren ingedeeld in vier niveaus: strategisch, tactisch, operationeel en outcome. De voortgang op de indicatoren is in kaart gebracht via informatie die voor dit onderzoek via de projectleiders is aangeleverd. Uit deze informatie wordt duidelijk dat de meerderheid van de initiatieven zich richt op het tactische en strategische niveau en minder direct op het niveau van de burgers zelf (het operationele niveau). De progressie die momenteel wordt geboekt zit dan ook vooral in de randvoorwaarden om uiteindelijke effecten bij burgers te kunnen bereiken.

- Het **strategisch niveau** heeft betrekking op het niveau van organisaties en samenwerking. Over het algemeen groeit het aantal gemeenten dat is aangesloten bij de verschillende initiatieven. Hierbij geldt dat veel initiatieven geen inzicht kunnen bieden in de stand van zaken bij de start van de subsidiëring, waardoor de exacte progressie niet bekend is. Er is echter wel duidelijke progressie zichtbaar vergeleken met het eerste meetmoment van dit onderzoek (de monitor).
- Het **tactisch niveau** heeft betrekking op de inrichting van het aanbod, bijvoorbeeld ingezette professionals of tools. Ook hier wordt volgens de projectleiders progressie geboekt, vooral wanneer we kijken naar het gebruik en de waardering door professionals. In sommige gevallen kan het gebruik niet vastgesteld worden, bijvoorbeeld doordat niet bekend is wie een handreiking downloadt. We zien in meerdere projecten dat kennis en inzicht bij professionals wordt bevorderd, soms bij de schuldhulpverleningsprofessionals zelf en soms bij andere beroepsgroepen die een signalerende rol hebben (zoals professionals op basisscholen). Over de waardering van projecten door professionals is minder bekend: dit wordt in de meeste gevallen niet systematisch gemeten.
- **Operationeel niveau** (voornamelijk niveau van burgers): Een minderheid van de initiatieven richt zich rechtstreeks op de burger. Over het algemeen is goed vast te stellen hoeveel burgers er gebruik van hebben gemaakt. Zo zijn 358 burgers ondersteund door vrijwilligers via het Landelijk Netwerk Vrijwillige Schuldhulp (cijfers uit de eerste meting in 2021) en hebben 61.782 burgers via de NSR een vervolgstap gezet naar hulp. Op de waardering van de tools door burgers wordt in mindere mate gemonitord, en wanneer hier indicatoren op benoemd zijn is er (nog) geen zicht op.
- **Outcome** (effecten): Enkele projecten hebben indicatoren geformuleerd die betrekking hebben op de rechtstreekse impact op het terugdringen van armoede- en schuldenproblematiek. In deze gevallen kon inzicht worden gegeven door middel van (kwalitatieve of kwantitatieve) impactmetingen of eigen registraties. In de MKBA over de Voorzieningenwijzer geven consultants aan dat dit instrument gezinnen meer inzicht geeft in hun financiële huishouding. Verder stelt de impactmeting van de NSR dat Geldfit een positieve impact heeft van €78 miljoen voor stakeholders en €102 miljoen voor het BBP.

Belangrijkste geleerde lessen vanuit initiatieven

Onderstaande geleerde lessen die de initiatieven noemen hebben veelal te maken met benodigde samenwerking.

- Samenwerking binnen het veld van armoedebestrijding en schuldhulpverlening is iets van de lange adem, omdat veel organisaties betrokken zijn met hun eigen identiteit en agenda. Het proces vergt veel aandacht, maar loont uiteindelijk wel.
- Accepteer dat inbedding tijd nodig heeft en dat dit nodig is om de aanpak goed aan te laten sluiten op de bestaande lokale setting. Dat kost tijd aan de voorkant, maar zorgt voor borging voor de langere termijn en daarmee synergie met andere initiatieven.
- Er dient inzichtelijk gemaakt worden waar de aanpak niet goed werkt en samen met de juiste partners op zoek te worden gegaan naar manieren om dit beter te stroomlijnen.
- Het onderwijs dient betrokken te worden bij de aanpak van kinderarmoede omdat veel domeinen binnen deze sector samenkomen.
- Vrijwilligers kunnen vanuit hun specifieke rol met taakafbakening een zeer waardevolle rol spelen in de aanpak van de armoede- en schuldenproblematiek in Nederland.

- Het is belangrijk om zo dicht mogelijk bij de praktijk en bij de doelgroep te blijven. Organisatiebelang of -beleid mogen niet voorop staan, maar er moet altijd gekeken worden naar het belang van de persoon.

Doeltreffendheid van de aanpak

Het hoofddoel van deze aanpak is het voorkomen van (een stapeling van) problemen door kwetsbare groepen die door de coronacrisis financieel (hard) geraakt worden vroegtijdig, snel en adequaat te helpen. Kwantitatieve cijfers uit externe bronnen impliceren positieve aanwijzingen voor het behalen van het overkoepelende doel van deze aanpak, maar beide zijn niet één op één aan elkaar te verbinden omdat deze aanpak slechts een klein onderdeel vormt binnen de gehele context die speelde (en nog steeds speelt) ten tijde van de coronacrisis, zoals overige steunmaatregelen vanuit gemeenten en het Rijk, maar ook andere crises (energie, inflatie) en ander flankerend beleid. Om toch een beeld te kunnen vormen over de mate van doeltreffendheid van de aanpak als geheel, hebben we de voortgang op de resultaten gekoppeld aan de beleidstheorie waarin de werkzame mechanismen beschreven staan die bijdragen aan de subdoelen, die op hun beurt weer bijdragen aan het einddoel. Deze koppeling laat zien dat er aanwijzingen naar voren gekomen zijn dat er binnen de aanpak werkzame mechanismen in gang zijn gezet die het hoofddoel dichterbij brengen. Deze werkzame mechanismen richten zich vooral op de randvoorwaarden om uiteindelijk (een stapeling van) problemen te kunnen voorkomen. Zo zijn er stappen gezet in het dichterbij brengen van passende ondersteuning en in het versterken van uitvoeringsorganisaties, waarbij initiatieven zich vooral hebben ingezet in het versterken van samenwerkingen en van het aanbod aan ondersteuning. In hoeverre kwetsbare groepen ook daadwerkelijk vroegtijdig, snel en adequaat hulp hebben gekregen kunnen we op basis van deze evaluatie niet vaststellen.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Inleiding

1

1 Inleiding

1.1 Intensivering armoede- en schuldenaanpak

Bij aanvang van deze intensiveringsaanpak was nog onduidelijk in hoeverre de coronacrisis invloed zou hebben op de ontwikkeling van armoede- en schuldenproblematiek. Diverse ramingen voorspelden een boeg golf aan problematiek, met name onder mensen die onder of net boven de armoedegrens leven.¹ Daarnaast werd een toename aan problematiek verwacht onder mensen die door de coronacrisis in zwaar weer zijn gekomen: flexwerkers, zzp'ers en jongeren.² Op basis van cijfers van het CBS, de BKR schuldenmonitor, en de NVVK/Divosa monitor schuldhelpverlening in coronatijd, blijkt dat er in de coronajaren in ieder geval niet méér mensen in armoede en in de schulden zijn geraakt. Hier kunnen verschillende redenen aan ten grondslag liggen: omdat de Belastingdienst tijdelijk was gestopt met het invorderen van toeslagen en overige aanslagen óf omdat mede door de ingezette steun- en herstelpakketten van het kabinet en de minder hoog oplopende werkloosheid, de boeg golf uitgesmeerd wordt over een langere periode.³ Mogelijk zou het uitblijven van de toename aan schuldenproblematiek er ook mee te maken kunnen hebben dat problematiek bij kwetsbare groepen minder snel wordt herkend en problemen als gevolg van Corona daardoor langer uit beeld blijven.⁴ In de zomer van 2022 rapporteerde het CBS dat 30 procent van de bevolking van 15 jaar of ouder er in het eerste kwartaal van 2022 van uitging dat de financiële situatie van hun huishouden het komende jaar zal verslechteren.⁵ Het ministerie van SZW heeft aan het CBS gevraagd om de armoede- en schuldenproblematiek bij specifieke groepen te gaan monitoren, zodat zicht verkregen kan worden op de ontwikkeling in problemen.⁶

Vanuit het uitgangspunt dat het niet verstandig is om te wachten totdat een boeg golf aan armoede- en schuldenproblematiek zich manifesteert, maar beter snel te handelen, zet het ministerie van SZW voor de periode 2020 – 2022 in op de intensivering van de armoede- en schuldenaanpak. Hiervoor is in totaal 11,5 miljoen euro beschikbaar, dat ingezet wordt via subsidies aan initiatieven.⁷ In de opzet van de intensiveringsaanpak is de focus gelegd op 'slagvaardige' maatregelen die naar verwachting op de korte en middellange termijn effecten kunnen sorteren. Van daaruit zijn keuzes gemaakt om voort te borduren op maatregelen die al in gang zijn gezet in het kader van de Brede Schuldenaanpak en de aanpak van kinderarmoede. Externe oorzaken van armoede- en schuldenproblematiek, zoals gezondheid, werkloosheid, huisvesting et cetera, zijn daarbij niet als primaire focus voor de intensiveringsaanpak gekozen. Hetzelfde geldt voor stelselwijzigingen.

Om tot de intensiveringsaanpak te komen, is door het ministerie van SZW in de zomer van 2020 een aantal rondetafelgesprekken georganiseerd met publieke, private en maatschappelijke organisaties die al betrokken zijn bij het aanpakken van armoede- en schuldenproblematiek in Nederland.⁸ Het doel van de rondetafelgesprekken was om tot concrete afspraken en acties te komen. Uit deze gesprekken zijn de volgende hoofdrichtingen voor de aanpak naar voren gekomen:

1. **Bestaande en nieuwe groepen in beeld:** op meer plaatsen en via meer kanalen zo vroeg mogelijk bestaande en nieuwe groepen met armoede- en schuldenproblematiek vinden, bereiken en informeren.
2. **Passende ondersteuning:** op een laagdrempelige manier passende ondersteuning bieden aan bestaande en nieuwe groepen.
3. **Uitvoeringsinstanties versterken:** extra ondersteuning bieden aan professionals en vrijwilligers.

¹ Heemskerk & Collij (2020). Armoede en schulden na corona. Den Haag: Platform31

² Verslag werkgroep sociale impact van de coronacrisis (mei 2020)

³ [Dashboard Schuldenproblematiek in beeld](#)

⁴ Aanpak gezondheidsproblemen kwetsbare groepen tijdens coronacrisis in regio Utrecht (2020). Lopend project consortium o.l.v. Universitair Medisch Centrum Utrecht

⁵ [Meer mensen verwachten verslechtering van hun financiële situatie](#)

⁶ Kamerbrief Reactie SO Intensivering armoede- en schuldenaanpak (4 december 2020)

⁷ Kamerbrief Intensivering armoede- en schuldenaanpak (28 september 2020), Tweede Kamer, 24 515, nr. 569

⁸ Intern document ministerie SZW ter voorbereiding van de rondetafelgesprekken

Deze hoofdlijnen zijn als subdoelen geformuleerd om uiteindelijk het hoofddoel van de intensiveringsaanpak te kunnen bereiken:

Kwetsbare groepen die door de coronacrisis financieel (harder) geraakt worden vroegtijdig, snel en adequaat helpen (een stapeling van) problemen te voorkomen.⁹

1.2 Doel van dit onderzoek

In opdracht van het ministerie van SZW voert RegioPlan de monitor en evaluatie uit van de intensiveringsaanpak. Het doel van de monitor (de eerste meting van dit onderzoek) is om zicht te houden op de voortgang van de initiatieven om desgewenst tijdig bij te kunnen sturen. Met de evaluatie (de tweede meting van dit onderzoek) moet inzicht worden verkregen in de doeltreffendheid van de intensiveringsaanpak. Het onderzoek heeft een sterk lerend karakter, wat inhoudt dat de informatie uit het onderzoek een beter begrip moet opleveren over wat wel en niet werkt in de uitvoering van de initiatieven, over ervaren systeembarrrières en over knoppen waaraan gedraaid kan worden om het doelbereik en doeltreffendheid te vergroten. In dit rapport komen de uitkomsten van de evaluatie aan bod.

1.3 Beleidstheorie intensiveringsaanpak

Op basis van een deskstudy, interviews met beleidsmedewerkers, penvoerders van de initiatieven en een viertal experts, is een reconstructie gemaakt van de beleidstheorie achter de intensiveringsaanpak. In deze reconstructie lichten we toe hoe de negentien initiatieven waaraan subsidie is verleend, worden verwacht bij te dragen aan de doelen van de aanpak. In de reconstructie nemen de zogenoemde '**werkzame mechanismen**' een belangrijke plek in. Mechanismen verwijzen naar de onderliggende processen die maken dat bepaalde actoren zullen reageren op de inzet van een overheidsinstrument. Het gaat met andere woorden om het identificeren van de processen waarmee de beoogde verandering wordt gerealiseerd (Pawson & Tilley 1997; grondleggers van de *realistische evaluatie*).

Samenhang en prioritering subdoelen

Zoals naar voren komt uit de voor dit onderzoek gevoerde gesprekken met beleidsmedewerkers en experts, hangen de subdoelen van de intensiveringsaanpak in belangrijke mate met elkaar samen. De geïnterviewde experts leggen daarbij de nadruk op het belang van vroegsignalering, toegankelijkheid van ondersteuning en het voorkomen van problematische schulden; en daarmee op subdoel 1 (bestaande en nieuwe groepen in beeld). Subdoel 2 (passende ondersteuning) en 3 (uitvoeringsinstanties versterken) kunnen daarbij belangrijk zijn om subdoel 1 te kunnen bereiken en om gesignaleerde problematiek goed op te kunnen pakken (via passende ondersteuning). Wat betreft de centrale focus op subdoel 1, is de notie relevant dat voor nieuwe doelgroepen ook nieuwe instrumenten en benaderingswijzen nodig zijn. Ook is het van belang dat de ingezette maatregelen tegemoet komen aan de vraag om een snelle respons op de te verwachten boeg golf. De initiatieven die vanuit de intensiveringsaanpak aan de slag gaan moeten hier invulling aan geven.

Werkzame mechanismen

Voor de werking van de intensiveringsaanpak onderscheiden we grofweg de volgende veronderstelde werkzame mechanismen:

1. Veronderstelde werkzame mechanismen subdoel bestaande en nieuwe groepen in beeld

Mensen met (dreigende) armoede- en schuldenproblematiek kunnen beter gevonden, bereikt en geïnformeerd worden via:

- **Betere signalering:** Organisaties die zich niet primair bezighouden met armoede- en schuldenproblematiek (zoals scholen en huisartsen) beter toerusten om problematiek te herkennen, bespreekbaar te maken en waar nodig door te zetten naar andere organisaties;

⁹ Kamerbrief Intensivering armoede- en schuldenaanpak (28 september 2020), Tweede Kamer, 24 515, nr. 569

- **Laagdrempelige toegang:** De toegang tot ondersteuning laagdrempeliger maken voor mensen met (dreigende) armoede- en schuldenproblemen;
- **Beter begrip leefwereld:** Een beter begrip creëren voor de leefwereld van mensen met (dreigende) armoede- en schuldenproblemen en hoe hierop in te spelen.

2. Veronderstelde werkzame mechanismen passende ondersteuning

De ondersteuning aan mensen met (dreigende) armoede- en schuldenproblemen kan passender gemaakt worden door in te zetten op:

- **Meer preventie:** Aanbod gericht op het voorkomen van problemen;
- **Maatwerk:** Ondersteuning beter aan laten sluiten op de problematiek en de achtergrond van de mensen aan wie ondersteuning wordt geboden;
- **Korte doorlooptijden:** Doorlooptijden verkorten, zodat mensen sneller geholpen worden en problemen zich minder snel opstapelen;
- **Integrale en efficiënte samenwerking:** Het betreft daarbij in eerste instantie de samenwerking tussen partijen die de taak hebben om mensen met armoedeproblematiek en schulden te helpen. Ook de samenwerking met andere partijen in de keten, zoals scholen, bewindsvoering, GGZ, schuldeisers etc. vormt een aandachtspunt.

3. Veronderstelde werkzame mechanismen uitvoeringsorganisaties versterken

Uitvoeringsinstanties zijn beter in staat om effectief en efficiënt mensen met (dreigende) armoede- en schuldenproblemen te ondersteunen als zij:

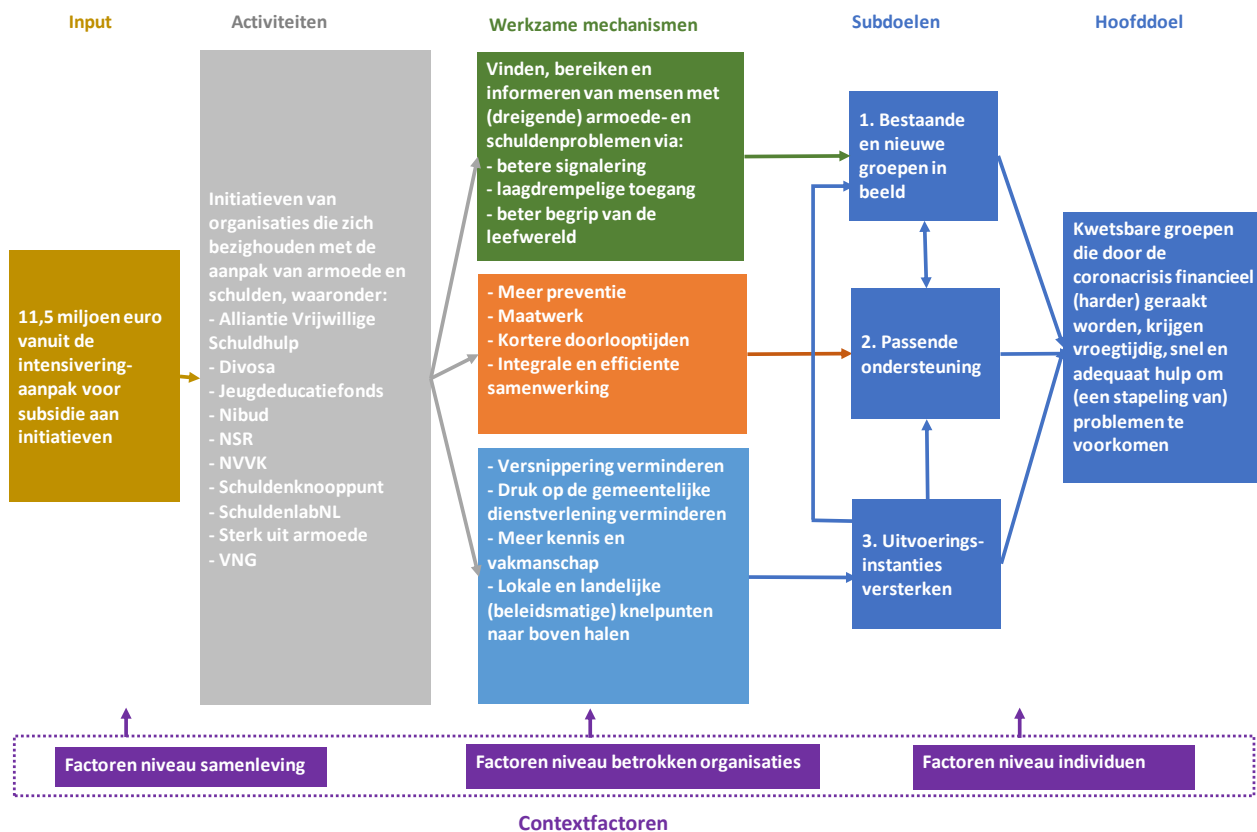
- **Versnippering verminderen:** Door minder versnippering werken organisaties minder langs elkaar heen, waardoor mensen met problemen sneller en effectiever geholpen kunnen worden;
- **De druk op de gemeentelijke dienstverlening verminderen:** Door minder druk op de gemeentelijke dienstverlening ontstaat er meer capaciteit en minder knel (zoals lange wachttijden) om problematiek goed op te kunnen pakken. Ook het **terugdringen van administratieve eisen en bureaucratie** vormt hier een onderdeel van;
- **Meer kennis en vakmanschap:** Als professionals, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen beter toegerust zijn voor het aanpakken van (dreigende) armoede- en schuldenproblematiek komt dit de effectiviteit van de ondersteuning ten goede;
- **Lokale en landelijke (beleidsmatige) knelpunten naar boven halen:** Door knelpunten te signaleren en agenderen en bijvoorbeeld ook hiaten te signaleren in het beschikbare hulpaanbod, kunnen uitvoeringsorganisaties versterkt worden.

Contextfactoren

Er zijn verschillende factoren van invloed op het voorkomen van een (stapeling) van problemen bij kwetsbare groepen. De intensiveringsaanpak is slechts één van die factoren. Daarnaast zijn verschillende andere factoren zowel op het niveau van de samenleving, van betrokken organisaties als van het individu van invloed (in positieve dan wel negatieve zin) op het bereiken van de doelen.

Niveau van de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • Bestaande wet- en regelgeving, zoals de Participatiewet, de kostendelersnorm, wet- en regelgeving rondom (termijnen voor) het kwijtschelden van schulden, beschermingsbewind, toeslagen et cetera. • Conjunctuurschommelingen, in samenhang met hogere lasten en/of bezuinigingen • Inzet van economische coronamaatregelen • Aandacht en druk vanuit de media
Niveau van betrokken organisaties	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking in het brede veld • Borging van projecten • Vertrouwen van relevante stakeholders in elkaar en in de aanpak • Beschikbare budgetten voor uitvoeringsorganisaties • Participatie van private partijen bij de schuldhulpverlening
Niveau van individuen	<ul style="list-style-type: none"> • Vertrouwen van burgers in het ondersteuningsaanbod • (Digitale) laaggeletterdheid van burgers • Doenvermogen van burgers

Schematisch ziet de beleidstheorie van de intensiveringsaanpak er als volgt uit:

Deze beleidstheorie vormt het startpunt van de monitor en evaluatie van de intensiveringsaanpak. In dit rapport bekijken we in hoeverre er aanwijzingen zijn dat de werkzame mechanismen van de beleidstheorie in de praktijk optreden en de (sub)doelen worden behaald. Dit doen we op basis van:

- de analyse van de **procesthermometer** die is ingevuld door de projectleiders van de initiatieven (zie hoofdstuk 2);
- de analyse van de informatie over de **voortgang op de doelen van de initiatieven** zoals aangeleverd door de initiatieven zelf (zie hoofdstuk 3);
- een **reflectie op de bevindingen**, waarvoor we onder andere drie experts hebben geïnterviewd:
 - Wilco van Dijk, hoogleraar Economische psychologie en haar toepassingen, Universiteit Leiden
 - Tamara Madern, lector Schuldpreventie en Vroegsignalering en directeur Instituut voor Recht
 - Roeland van Geuns, Emeritus lector Armoede Interventies, Hogeschool van Amsterdam

We sluiten deze rapportage af met een conclusie over de mate van doeltreffendheid van de aanpak. In de bijlage is per initiatief een beschrijving van het initiatief en van de geboekte voortgang opgenomen.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Verloop van de initiatieven

2

2 Verloop van de initiatieven

2.1 De initiatieven

Binnen de intensiveringsaanpak ontvangen negentien initiatieven subsidie (zie tabel 2.1). In de bijlage geven we een overzicht van alle initiatieven, inclusief de voor dat initiatief geldende (beknopte) beleids-theorie en behaalde resultaten.

Tabel 2.1 De 19 initiatieven binnen de intensiveringsaanpak

Initiatief	Penvoerder	Beoogd effect
Inzet ervaringsdeskun-digen armoede bij SZW		Door betrokkenheid ervaringsdeskundigheid is het armoede- en schuldenbeleid gestoeld op een beter begrip van de doelgroep, sluit beter aan op hun leef-wereld, bereikt hen beter en is effectiever. De kloof tussen leef- en systeemwereld moet hierdoor ver-kleind worden.
Corona activiteiten ar-moede en schulden	 <small>Vereeniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren</small>	Meer mensen eerder in beeld hebben en sneller te helpen via drie actielijnen: 1) Collectief Schuldrege-len 2) Schuldenrust 3) Landelijk Convenant Vroegsig-nalering.
Het geldplan werkloos-heid		Ervoor zorgen dat mensen die werkloos raken grip op hun geld houden en dat financiële problemen geen belemmering worden bij bijvoorbeeld de zoek-tocht naar werk.
Verstevigen aanpak kin-derarmoede	 <small>ontwikkeling voor alle kinderen</small>	Het verstevigen van de rol van scholen bij de aanpak van kinderarmoede en het versterken van de sa-menwerking tussen scholen, gemeenten en fondsen. Met als uiteindelijk beoogd effect dat meer kinderen met armoedeproblematiek worden beter bereikt worden.
Minder regeldruk, klant voorop	 <small>Vereeniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren</small>	Enerzijds het verbeteren van de overgang van schuldenbewind en de schuldhulpverlening en anderzijds op het verbeteren en versnellen van de doorstroom tussen het minnelijk en wettelijk traject. Tot slot meer inzicht verkrijgen in de veranderende doel-groep van het schuldenbewind en de wettelijke schuldsanering.
Een goed gesprek over geld		Hulp zou moeten beginnen waar problemen het eerst gesignaleerd kunnen worden. Het initiatief heeft daarom tot doel om een bijdrage te leveren aan vroeg signalering van financiële problemen, het tijdig inschakelen van de juiste hulp en uiteindelijk het voorkomen van problematische schulden.
Nederlandse Schuld-hulproute	 <small>Nederlandse Schuldhulproute</small>	De NSR werkt samen met gemeenten, bedrijven en schuldhulpinitiatieven aan één heldere centrale route, waardoor mensen met (dreigende) schulden in een vroeg stadium gevonden worden en snel doorwezen worden naar passende hulp. Deze hulp kan variëren van laagdrempelige tools tot gemeen-telijke dienstverlening.

Vervolg tabel 2.1

Initiatief	Penvoerder	Beoogd effect
Ondersteuning gemeentelijke aanpak Tijdige schuldhulpverlening ondernemers met schulden		De VNG beoogt middels een campagne gemeenten te ondersteunen om groei van de groep van ondernemers met problematische schulden zoveel mogelijk te voorkomen of deze groep zo snel mogelijk te kunnen helpen. Gemeenten kunnen door gebruik te maken van de informatie die met de campagne wordt aangeboden, een integrale aanpak binnen de organisatie toepassen en tijdig de juiste hulp aan ondernemers bieden.
Ontwikkeling proof of concept Nederlands Instituut voor Betalingsregelingen		Realistische betalingsvoorstellen voor de doelgroep kunnen maken, waarbij 100% van het openstaande bedrag door debiteuren wordt betaald binnen een redelijke termijn. Met deze realistische betalingsregelingen moeten aanvullende incasso- en invorderingskosten en daarmee steeds meer problematische schulden voorkomen worden.
Samenwerking in de aanpak van kinderarmoede	 <p data-bbox="587 1070 906 1223">I.s.m. Sterk uit Armoede, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ), Jeugdeducatiefonds, Divosa, Sociaal Werk Nederland en de Alliantie Kinderarmoede</p>	Door samen te werken wordt beoogd meer kinderen die opgroeien in armoede te bereiken en goed te kunnen ondersteunen. Dit door handelingsperspectief te bieden aan professionals uit verschillende domeinen, samenwerking tussen hen te bevorderen en stapsgewijs verbeteringen door te voeren in de wijze waarop kinderen en gezinnen geholpen worden.
Schuldenknooppunt		Vanwege de coronacrisis is de behoefte voor versnelling en optimalisering groter geworden, om te kunnen inspelen op de verwachte boeg golf van schuldenaren. Het Schuldenknooppunt beoogt de communicatie tussen schuldhulpverleners en schuldeisers te standaardiseren en te versnellen via een centraal, digitaal en veilig loket.
Schuldenlab NL		SchuldenlabNL heeft de focus gelegd op het opschalen van vijf projecten waaraan het grotendeels mede aan de wieg heeft gestaan: Collectief schuldregelen, de Nederlandse Schuldhulproute (NSR), het Jongerenperspectiefonds, de Doorbraakmethode en de Voorzieningenwijzer. Deze initiatieven heeft SchuldenlabNL omarmd in een pact, waar gemeenten en private partijen zich bij aan kunnen sluiten en bijbehorende instrumenten bijeengebracht onder de noemer van het pact kunnen implementeren.
Versnelling landelijke opschaling de Voorzieningenwijzer		De vervolgstap op de eerste pilotfase is om de voorzieningenwijzer versneld landelijk te laten opschalen zodat gemeenten door heel Nederland het kunnen inzetten als preventieve aanpak voor bij armoede en schulden. De Voorzieningenwijzer is geaccrediteerd door SchuldenlabNL, onder wiens vlag de versnelling ingezet kan worden. Het instrument is eveneens een oplossing binnen de Nederlandse Schuldhulproute (NSR).

Vervolg tabel 2.1

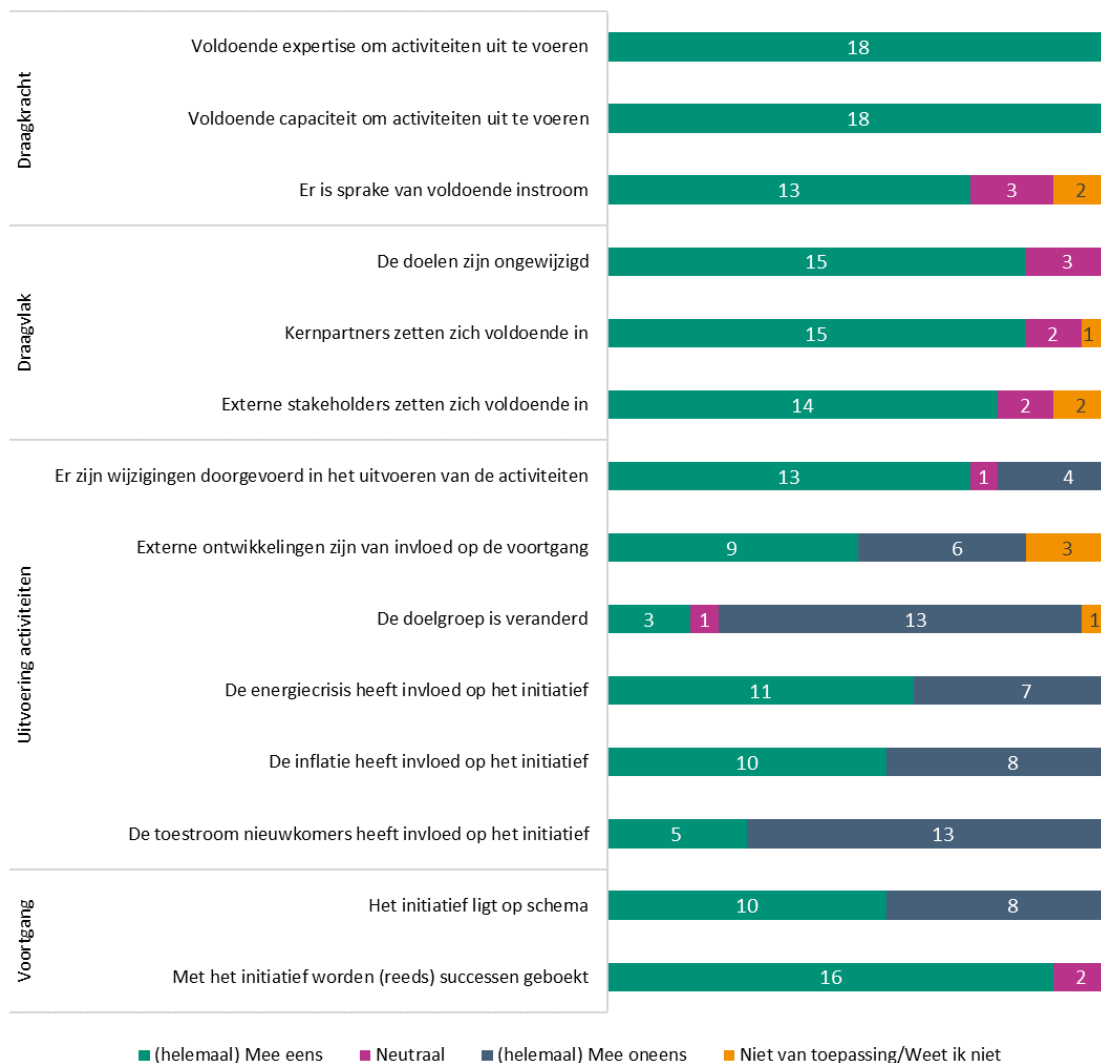
Initiatief	Penvoerder	Beoogd effect
Masterplan Landelijk Netwerk Vrijwillige Schuldhelp		De Alliantie Vrijwillige Schuldhelp beoogt zoveel mogelijk mensen met armoede- en schuldenproblematiek te vinden en door te leiden naar hulp door de inzet van vrijwilligers. Doelstelling van dit initiatief is het werven en opleiden van vrijwilligers en het effectiever inzetten van vrijwilligers.
Monitoring Vroegsignalering		De monitor (eerder ontwikkeld i.s.m. Significant) beoogt met een overzichtelijke presentatie inzicht te geven in de uitvoering en resultaten van vroegsignalering. De cijfers kunnen voor gemeenten handvaten bieden voor beleid in het vervolg. De monitor zal binnen dit initiatief functioneel en technisch beheerd gaan worden. Ook worden bijeenkomsten en publicaties verzorgd.
Schouder Eronder		Het programma beoogt als katalysator op te treden in de uitvoering van het helpen van mensen met financiële problemen: het vertalen van kennis naar de praktijk, en vertalen van beleid naar actie, door in te zetten op individuele vakmanschap van professionals, maar ook door in te zetten op de professionalisering en verbetering van de gehele schuldhulpverleningsketen. Het programma is begonnen met de 'derde fase', waarin de nadruk ligt om met opgedane en bestaande kennis praktijkverbetering te realiseren.
Pilots Brede toegang garantiefonds voor jongeren		Het door het kabinet ingevoerde Waarborgfonds (in samenspraak met NVVK, JPF en SchuldHulpMaatje) moet gemeenten garantie bieden als de opbrengst van de aanpak van het JPF niet opweegt tegen de kosten van het saneringskrediet, of indien het perspectiefplan niet door jongeren wordt afgemaakt en hij zijn schuld niet op een andere manier af kan betalen.
Pilots Brede toegang garantiefonds voor 'mensen zonder helper'		Met de komst van het door de overheid gesubsidieerde Waarborgfonds kan de inzet en toegankelijkheid van saneringskrediet door gemeenten vergroot worden. Het risico van gemeenten bij het inzetten van saneringskrediet kan namelijk worden afgedekt. Dit initiatief richt zich op de groep die buiten het bereik van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS) valt om deze groep toegang te kunnen bieden tot het saneringskrediet.
Nooit Meer Skeer		Nooit Meer Skeer wil ervoor zorgen dat er meer samenwerking tussen ROC's en jongerenwerkers tot stand komt, zodat financieel kwetsbare jongeren in het mbo sneller en beter geholpen kunnen worden, en de veerkracht en weerbaarheid van deze jongeren toeneemt.

2.2 Procesvoortgang initiatieven

Om inzicht te krijgen in de voortgang van het proces van de verschillende initiatieven, hebben we ieder initiatief afzonderlijk twee keer gevraagd een vragenlijst in te vullen (eind 2021 en eind 2022). Deze vragenlijst (de procesthermometer) is de eerste keer door 14 van de (toen lopende) 18 initiatieven ingevuld en de tweede keer door 14 van de 19 initiatieven (in totaal door 18 personen, inclusief kernpartners). Van respectievelijk 4 en 5 initiatieven is via de procesthermometer in deze jaren geen informatie binnengekomen.

Figuur 2.1 toont de meest recente uitkomsten van de verschillende stellingen die aan de initiatieven voorgelegd zijn in het kader van de procesvoortgang. De stellingen hebben betrekking op de mate van **draagkracht** binnen het initiatief, **draagvlak** onder kernpartners en externe stakeholders, **daadkracht** in het uitvoeren van de activiteiten en de ervaren **successen en knelpunten**. Ook is in de vragenlijst gevraagd om een toelichting op de stellingen.

Figuur 2.1 Uitkomsten procesthermometer 2022 (n=18)

Aanwezige randvoorwaarden: voldoende expertise en capaciteit in huis

De initiatieven is gevraagd in hoeverre randvoorwaarden aanwezig zijn om activiteiten te kunnen uitvoeren of de doelen van het initiatief te kunnen bereiken. Uit Figuur 2.1 blijkt dat initiatieven het erover eens zijn voldoende **expertise** en **capaciteit** in huis te hebben. Volgens de initiatieven zijn de kernpartners die uitvoering geven aan de activiteiten de juiste om de doelen te kunnen bereiken. Zo wordt genoemd dat de betreffende partners complementair aan elkaar zijn, en dat iedereen een goede bijdrage kan leveren. Eén initiatief benoemt wel dat er veel verschil bestaat in onder andere visie en daadkracht tussen de kernpartners, hetgeen de samenwerking deels heeft bemoeilijkt. Ook is volgens het overgrote merendeel van de initiatieven sprake van **voldoende instroom**.

Ontbrekende randvoorwaarden: korte doorlooptijd en professionals beperkt belastbaar

Een aantal initiatieven heeft in de eerste procesthermometer (eind 2021) laten weten dat aan een aantal randvoorwaarden nog niet was voldaan om alle beoogde activiteiten uit te kunnen voeren, zoals: het hebben van **hogere ontwikkelkosten** dan eerder ingeschat; het laten aansluiten van vooral grotere publieke en private schuldeisers kost **meer tijd** dan gedacht doordat besluitvorming en implementatie bij hen complex is; andere, actuelere zaken krijgen vaak **prioriteit bij gemeenten**; het is soms lastig om **respondenten** voor de te verrichten pilots te vinden. Verder gaf een deel van de initiatieven aan **continuïteit in de financiering** te missen om na de eerste fase verdere stappen te kunnen maken en doelstellingen te kunnen behalen. Dit lijkt bij sommige initiatieven een zorg te zijn. Zo lichten twee initiatieven toe dat zij de nadruk leggen op het bevorderen van samenwerking, maar dat dit eigenlijk doorlopend duurzaam gedaan moet worden en niet op projectmatige en incidentele wijze. Ook licht een initiatief toe dat zij nog afhankelijk zijn van incidentele financiering, waardoor het meer tijd kost om een vaste capaciteit voor langere termijn in te zetten. Een aantal initiatieven geeft dan ook expliciet aan vervolfinanciering nodig te hebben voor een borging van de activiteiten.

Uit de meest recente procesthermometer blijkt dat de situatie inmiddels gedeeltelijk is veranderd, zo is het aantal initiatieven dat rapporteert over voldoende instroom gegroeid en zijn er al veel samenwerkingsverbanden gesmeed. Hoewel veel samenwerkingen reeds zijn opgezet en daar niet meer de meeste tijd in gaat zitten, wordt nog steeds de beperkte doorlooptijd genoemd als een niet behaalde randvoorwaarde.

‘De communicatie met partners kostte meer tijd dan verwacht waardoor wij ons nu volop in het leerproces bevinden, maar door de naderende deadline van de subsidie is er weinig ruimte beschikbaar om te verwerken wat er geleerd is.’

Wat in de tweede procesthermometer ook genoemd wordt is een **beperkte belastbaarheid van professionals** en **onmacht bij de uitvoering** bij externe partners vanwege tijdgebrek, hoge werkdruk, vele persoonlijke wisselingen, en andere prioriteiten.

Draagvlak onder betrokkenen

Uit figuur 2.1 blijkt breed dat de doelstellingen als van tevoren beoogd voor de meeste initiatieven hetzelfde zijn gebleven, en dat daar consensus over is bij kernpartners van de initiatieven. Uit de eerste procesthermometer bleek al dat er sprake is van een heldere rol- en taakverdeling binnen de verschillende kernpartners en dat er **inhoudelijk draagvlak onder externe stakeholders** is die aangesloten zijn. Dit draagvlak blijkt bijvoorbeeld uit drukbezochte (online) bijeenkomsten, ondertekende convenanten en aanvragen voor samenwerking met de initiatieven.

‘Dat er draagvlak is voor het initiatief, blijkt uit het aantal partijen dat betrokken is bij de opschaling en zijn of haar commitment ook uitdraagt. Dit blijkt vooral bij evenementen, nieuwsberichten. Ook blijkt het draagvlak uit het aantal projectpartners dat betrokken is bij implementatie van de schuldhulpmethoden Collectief Schuldrege-len, Nederlandse Schuldhulprouwe, Jongerenperspectieffonds, De Voorzieningenwijzer en de doorbraakmethode. Het aantal aansluitingen is heel hoog.’

Uit de eerste procesthermometer bleek dat er voor veel initiatieven (N = 9) nog stakeholders ontbraken om de doelen te kunnen bereiken of de samenwerking was nog niet op volle sterkte. Hierin werden gemeenten, schuldeisers en het onderwijs genoemd. Dit was niet zozeer een gebrek aan (inhoudelijk) draagvlak voor het initiatief op bestuurlijk-/beleidsniveau, maar had meer betrekking op de daadwerkelijke uitvoering van activiteiten waar initiatieven mee te maken hebben (daadkracht). Daardoor is soms meer tijd nodig om de activiteiten te kunnen uitvoeren.

'Het blijkt meer tijd te kosten dan verwachten om alle betrokken partijen op lokaal niveau in de startblokken te krijgen. Er draagvlak op inhoud en noodzaak, maar daadwerkelijk tijd maken voor uitvoering is niet zomaar geregeld.'

Hier lag voor hen dan ook nog een aandachtspunt om hen te laten aansluiten op het initiatief om de doelstellingen te kunnen bereiken. Overheidsorganisaties, werkgevers, schuldeisers en gemeenten werden genoemd als ontbrekende stakeholders. Uit de tweede procesthermometer blijkt er hard gewerkt te zijn aan dit punt wat naar voren komt als we vragen naar de successen die de initiatieven geboekt hebben. Zo wordt er gezegd:

'Er zijn door ons initiatief meer verbindingen en contacten gelegd tussen cruciale partijen. De professionals hebben een beter beeld van wat de ander doet, hoe ze elkaar kunnen vinden en dit levert uiteindelijk effectievere hulpverlening op.'

Deze successen draaien namelijk vooral om het opbouwen van waardevolle samenwerkingen en het leggen van verbindingen en contacten met relevante partijen, waardoor het initiatief goed draait en de doelgroep die het initiatief voor ogen heeft beter gediend wordt.

'De samenwerking in alle betrokken gemeenten is beter dan vóór ons initiatief'; 'We hebben meer zicht op spelers in het veld die ieder een eigen waardevolle bijdrage kunnen leveren'; 'Wij hebben een community rondom monitor en onderwerp opgebouwd en eerste analyses en inzichten en uitwisselingen tussen gemeenten gefaciliteerd'; 'een verdubbeling van het aantal huishoudens dat bereikt wordt in vergelijking met vóór ons initiatief'; 'scholen zijn beter geëquipeerd in de aanpak van kinderarmoede'; 'er is meer contact bewerkstelligd tussen verschillende scholen en fondsen'; 'Netwerken worden sterker in de gemeenten waar we actief zijn'

Uitvoering activiteiten en voortgang van het initiatief

Het merendeel van de initiatieven geeft aan dat er wijzigingen zijn doorgevoerd in de activiteiten. In het merendeel van de gemelde wijzigingen gaat het om relatief kleine veranderingen, zoals:

- Het oplopen van vertraging door corona of doordat de prioriteit bij samenwerkingspartners elders ligt (bv. gemeenten hebben het druk (gehad) met de uitvoering van extra taken in het kader van de sociale steunmaatregelen, daarom moeite met het vinden van pilotgemeenten).
- Het verschuiven van activiteiten in tijd of qua vorm (van fysiek naar digitaal).

Ook in positieve zin zijn er soms wijzigingen, zo geeft één initiatief aan dat de uitrol van een landelijk covenant sneller is verlopen dan verwacht en een ander initiatief rapporteert dat samenwerkingspartners zichzelf beginnen aan te melden terwijl er verwacht was dat daar nu nog veel tijd ingestoken had moeten worden. Er is echter ook een opvallende wijziging die gaandeweg heeft plaatsgevonden bij meerdere initiatieven en dat is:

- De focus ligt op een verbetering van het bestaande instrumentarium in plaats van het doorvoeren van vernieuwingen.

De invloed van externe ontwikkelingen

De helft van de initiatieven geeft aan dat externe ontwikkelingen van invloed zijn geweest op de voortgang. Om erachter te komen welke dit zijn hebben wij specifiek gevraagd naar drie ontwikkelingen: energiecrisis, inflatie en de toestroom van nieuwkomers. De meerderheid van de initiatieven bemerkt een invloed door de energiecrisis en de inflatie, maar slechts een minderheid bemerkt invloed vanwege de toestroom van nieuwkomers. Volgens de meeste initiatieven is de doelgroep onveranderd gebleven. We kunnen hieruit afleiden dat de invloed van deze actuele ontwikkelingen geen nieuwe doelgroepen hebben onthuld, althans niet voor de initiatieven binnen deze intensiveringsaanpak. De invloed die de

inflatie en de energiecrisis hebben gehad op de uitvoering heeft niet alleen te maken met een vergroting van de (onzekerheid bij de) doelgroep, maar ook met toegenomen druk op de uitvoering.

'De energiearmoede en inflatiecrisis eisen veel capaciteit en aandacht (logischerwijs) in de uitvoering en beleidsafdelingen van de betrokken organisaties en besluitvorming van gemeenten heeft hierdoor ook een langere doorlooptijd.'

De successen en de meerwaarde van de initiatieven

De successen van de initiatieven hebben we voor een groot deel hierboven al besproken, omdat deze veelal voortkomen uit de moeite die is gestoken in het laten aansluiten van (kern)partners. Dit leidde tot goede samenwerkingen, een belangrijke voorwaarde om vervolgens de doelgroep beter te bereiken en ondersteunen. Naast deze successen, noemen de initiatieven op verschillende aspecten toegevoegde waarde te hebben:

- het in een vroeg stadium bereiken van de doelgroep;
- het organiseren van vertrouwen tussen debiteuren en crediteuren;
- het bieden van toekomstperspectief aan een groep jongeren die anders tussen wal en schip zou vallen;
- het bieden van een versnelling ten opzichte van regulier beleid;
- het vormgeven van een integrale aanpak in plaats van het werken in schotten;
- het terugbrengen van de menselijke maat in dit domein door het luisteren naar mensen;
- het creëren van een heldere route zodat mensen sneller bij passende hulp uitkomen.

Samenwerking met het ministerie van SZW

We hebben de initiatieven ook gevraagd naar hun ervaringen in hun samenwerking met SZW. Het algemene beeld is dat het ministerie voldoende duidelijk is geweest over de verwachtingen die er van hun kant waren, zoals ten aanzien van de impact die de aanpak zou moeten hebben. Wat echter onderbelicht is gebleven is de mate en de manier waarop er synergie tussen de projecten zou moeten ontstaan. De initiatieven ervaren weinig verbinding met andere projecten in dezelfde aanpak.

Als tips vanuit de initiatieven komen: bundel niet alleen op lokaal verschillende domeinen, maar stimuleer die samenwerking ook door landelijk verschillende programma's op dit thema te bundelen. Ook bestaat de wens vanuit de initiatieven om hun project gedurende langere tijd met financiering van het ministerie mogelijk te maken. Dit zou kunnen door verlenging aan de achterkant aan te bieden maar ook door het proces aan de voorkant wat te versnellen: het idee heerst bij sommigen dat subsidieaanvragen sneller beoordeeld zouden kunnen worden en voor een deel van de initiatieven zelf werken de urenregistraties ter verantwoording tijdsintensief.

2.3 Samenhang tussen initiatieven

In figuur 2.2 is een overzicht weergegeven van de samenhang tussen initiatieven binnen de intensiveringsaanpak. De onderlinge verbanden zijn afgeleid vanuit beschikbare documentatie en terugkoppeling van de initiatieven in (groeps-)gesprekken. Dit overzicht geeft niet per definitie het volledige beeld van onderlinge samenhang. Enkel initiatieven met een directe samenwerking of link met elkaar zijn hierin geïllustreerd, volgens onze interpretatie en beschikbare informatie. Andere initiatieven, zoals het geldplan werkloosheid, monitoring vroegsignalering en minder regeldruk, klant voorop lijken niet in directe samenhang te staan met andere initiatieven binnen de aanpak (maar hebben wel externe samenwerkingspartners buiten de aanpak). De initiatieven zelf gaven in de proces thermometer aan dat er van synergie tussen de initiatieven in deze zelfde aanpak nog niet echt sprake is.

Figuur 2.2 Schematische weergave van de samenhang tussen de initiatieven

SchuldenlabNL en de **Nederlandse SchuldhulpRoute** hebben een relatief centrale positie in het schema:

- Binnen de brede intensiveringsaanpak heeft SchuldenlabNL de focus gelegd op het *versterken* van vier projecten, waaraan het grotendeels mede aan de wieg heeft gestaan: Collectief schuldregelen (Corona activiteiten), de Nederlandse Schuldhulproute, het Jongerenperspectieffonds en de Voorzieningenwijzer. Deze initiatieven heeft SchuldenlabNL omarmt in een pact, waar gemeenten en private partijen zich bij aan kunnen sluiten door van minimaal twee initiatieven binnen het pact gebruik te maken. SchuldenlabNL zorgt er bij de NSR ook voor dat op de route aangesloten initiatieven worden geaccrediteerd.
- De NSR zelf heeft Alliantie Vrijwillige Schuldhulp (AVS) en de VoorzieningenWijzer (Zorgweb) als samenwerkingspartner. Personen die op deze route terecht komen, kunnen naar hen worden *doorverwezen*. ‘Een goed gesprek over geld’ (Nibud) richt zich op een voorstadium nog voordat men op deze route beland. Wel is er een link doordat in de gepubliceerde handreikingen voor werkgevers en ondernemers expliciet wordt doorverwezen naar de NSR voor hulp voor hun werknemers.

Ook andere initiatieven en organisaties binnen de intensiveringsaanpak beogen elkaar te versterken, lopen in elkaar over of benutten andermans expertise:

- **Collectief Schuldregelen (Corona activiteiten)** is naast SchuldenlabNL ook gelinkt aan het **Schuldenknooppunt**. Het Schuldenknooppunt ondersteunt Collectief Schuldregelen. Schuldeisers die meedoen aan Collectief Schuldregelen, kunnen aansluiten op het Schuldenknooppunt voor een vereenvoudigde afhandeling hiervan. Hierdoor kan naast de voordelen van Collectief Schuldregelen het schuldenknooppunt zorgen voor een extra versnelling van het schuldregelproces.
- **Het verstevigen van de aanpak kinderarmoede** vanuit het Jeugdeducatiefonds wordt opgevolgd door de ‘**samenwerking in de aanpak van kinderarmoede**’, waar het Jeugdeducatiefonds zelf ook onderdeel van is. De door het Jeugdeducatiefonds al ontwikkelde handreiking ‘omgaan met armoede op scholen wordt namelijk in het nieuwe initiatief op meer basisscholen geïmplementeerd. De werkwijze en geleerde lessen worden eveneens gedeeld, waardoor het NCJ en Divosa goed voorbereid de andere handreikingen kunnen implementeren voor in de jeugdgezondheidszorg en het gemeentelijk sociaal domein (domeinen worden samengebracht).
- **Ervaringsdeskundigen vanuit Sterk Uit Armoede** nemen ook deel aan de ‘samenwerking in de aanpak van kinderarmoede’ (voortgekomen uit rondetafelgesprekken vanuit SZW). Zo hebben ervaringsdeskundigen van SUA binnen dit initiatief input geleverd voor de drie handreikingen armoede voor professionals in het onderwijs, gemeentelijk sociaal domein en jeugdgezondheidszorg.
- De initiatieven **Jongerenperspectieffonds** en **SchuldHulpMaatje** maken onderdeel uit van het projectconsortium NVVK, JPF, en SchuldHulpMaatje voor een bredere toegankelijkheid (voor wie buiten de WGS valt) van schuldsanering en het waarborgfonds voor burgers. Met deze gedeelde doelstelling kunnen de initiatieven van elkaar leren en elkaar versterken gedurende de pilots die zij uitvoeren.

2.4 Successen en uitdagingen

In de basis geven de initiatieven aan vanuit de middelen voldoende draagkracht te hebben met betrekking tot beschikbare capaciteit en expertise binnen het initiatief. Kernpartners vullen elkaar goed aan, de taak- en rolverdeling is helder en de samenwerking onderling wordt bevorderd. Echter, ongeveer de helft van de initiatieven voorziet dat de doorlooptijd niet voldoende is om de doelstellingen te kunnen bereiken:

- Initiatieven die pas net van de grond gekomen zijn hebben moeite (gehad) met de opstartfase. Deze kan langer duren dan verwacht. Al reeds bestaande initiatieven hebben hier niet mee te maken gehad.
- De beschikbare subsidie is bedoeld als tijdelijke impuls (ter intensivering). Continuïteit in financiering wordt soms wel gemist om ook voor in de toekomst projectactiviteiten te borgen.
- Afhankelijkheid van (ontwikkelingen bij) externe stakeholders maakt dat de kans op vertraging aanwezig is. Redenen hiervoor kunnen zijn: gewijzigde prioritering, uitval/ onderbezetting, beperkte doorzettingsmacht, geen mandaat voor implementatie, personele wisselingen.
- Coronamaatregelen hebben soms geleid tot wijzigingen in activiteiten en het tijdspad van het project.

Ondanks genoemde knelpunten geven bijna alle initiatieven aan dat er al successen zijn geboekt. Zoals nader wordt toegelicht in hoofdstuk 3 van dit rapport, melden initiatieven een toename aan bereik van gemeenten, hulpverleners en professionals door de verrichte inspanningen. Ook wordt meermaals benoemd dat inspanningen tot nu toe hebben geleid tot een verhoogde bewustwording en urgentie bij externe partners om de aanpak van armoede en schulden op de agenda te zetten. Zo benoemt een initiatief dat sommige scholen zich meer bewust zijn gaan worden van hun eigen armoedeaanpak, en besloten hebben weer huisbezoeken te organiseren in het kader van armoede binnen de gezinnen. Ook worden en meer mensen op een eerder moment bereikt, zodat passende hulp sneller geboden kan worden.

Belangrijkste geleerde lessen vanuit initiatieven

Onderstaande geleerde lessen die de initiatieven noemen hebben veelal te maken met benodigde samenwerking.

- Samenwerking binnen het veld van armoedebestrijding en schuldhulpverlening is iets van de lange adem, omdat veel organisaties betrokken zijn met hun eigen identiteit en agenda. Het proces vergt veel aandacht, maar loont uiteindelijk wel.
- Accepteer dat inbedding tijd nodig heeft en dat dit nodig is om de aanpak goed aan te laten sluiten op de bestaande lokale setting. Dat kost tijd aan de voorkant, maar zorgt voor borging voor de langere termijn en daarmee synergie met andere initiatieven.
- Er dient inzichtelijk gemaakt worden waar de aanpak niet goed werkt en samen met de juiste partners op zoek te worden gegaan naar manieren om dit beter te stroomlijnen.
- Het onderwijs dient betrokken te worden bij de aanpak van kinderarmoede omdat veel domeinen binnen deze sector samenkomen.
- Vrijwilligers kunnen vanuit hun specifieke rol met taakafbakening een zeer waardevolle rol spelen in de aanpak van de armoede- en schuldenproblematiek in Nederland.
- Het is belangrijk om zo dicht mogelijk bij de praktijk en bij de doelgroep te blijven. Organisatiebelang of -beleid mogen niet voorop staan, maar er moet altijd gekeken worden naar het belang van de persoon.

Geboekte resulta- ten van de initiatie- ven

3

3 Resultaten van de initiatieven

3.1 Een samenvattende analyse

Om te bekijken waar resultaten geboekt zijn, is met elke projectleider van de initiatieven een aantal indicatoren opgesteld. Het gaat om zowel kwantitatieve als kwalitatieve indicatoren. Voorbeelden van kwalitatieve indicatoren zijn nieuw ontwikkelde kennis, de ontwikkeling van een nieuw instrument of de waardering van een instrument door gebruikers. Voorbeelden van kwantitatieve indicatoren zijn het aantal gemeenten dat is aangesloten op een instrument of het aantal keren dat een handreiking is gedownload. In overleg met de projectleider is gezocht naar indicatoren die inhoudelijk aansluiten bij de doelstellingen van het project en waarvan het voor hen haalbaar is om informatie aan te leveren. Resultaten per initiatief worden dus op basis van een eigen set indicatoren gemonitord. Vijftien van de in totaal negentien initiatieven hebben de informatie aangeleverd. Een initiatief bevond zich ten tijde van deze tweede meting nog in de opstartfase, waardoor aanlevering van dergelijke specifieke informatie ook niet mogelijk was. Deze aangeleverde informatie is per initiatief weergegeven in de bijlage met factsheets per initiatief.

De ontvangen informatie van de initiatieven is door ons geanalyseerd en de achterliggende onderbouwing beoordeeld op overtuigingskracht. Onderstaand presenteren we een overkoepelende analyse van de aangeleverde informatie om te bepalen in welke mate voortgang heeft plaatsgevonden. We zijn hierin uiteraard afhankelijk van de hoeveelheid en kwaliteit van de aangeleverde informatie.

Typen indicatoren

Elk van de beschrijvingen van de initiatieven in de bijlage toont de indicatoren die zijn geformuleerd, en de aangeleverde informatie over de voortgang daarop. Voor de analyse zijn de indicatoren gecategoriseerd in acht typen, die liggen op vier niveaus zoals weergegeven in tabel 3.1. De indicatoren kunnen gericht zijn op operationeel niveau, tactisch niveau of strategisch niveau. Daarnaast formuleren sommige initiatieven indicatoren die betrekking hebben op de outcome; de mate waarin hun project bijdraagt aan het terugdringen van armoede- en schuldenproblematiek. Afgaande op de aantallen geformuleerde indicatoren per niveau lijken de initiatieven zich het sterkst te richten op tactisch en strategisch niveau. Daarbij hebben de geformuleerde indicatoren vooral betrekking op de mate waarin de ontwikkelde instrumenten of activiteiten gebruikt worden door professionals en gemeenten.

Tabel 3.1 Indeling naar typen indicatoren

Gerichtheid	Type indicator	Aantal	Voorbeeld
Operationeel	Waardering van het initiatief door burgers	2	Waardering van gebruikers voor de online tool 'geldplan werkloosheid'
	Gebruik door/ bereik onder burgers	8	Aantal personen dat voorportaal NSR heeft doorlopen en contact heeft gelegd met aangesloten partij
Tactisch	Gebruik door professionals SHV-keten of toeleiders	12	Aantal downloads van de gesprekshandleiding 'een goed gesprek over geld'
	Waardering door professionals	11	Waardering van partijen die schuldenknooppunt gebruiken
	Meer inzicht/ kennis	5	Toename in kennis en kunde bij gemeenten om tijdige en adequate hulp te bieden aan ondernemers
Strategisch	Aantal aangesloten gemeenten	12	Aantal gemeenten en schuldeisers dat aangesloten is op CS
	Samenwerking in de keten	7	Mate waarin SchuldenLabNL actiegerichte samenwerking stimuleert tussen de partijen/initiatieven
Outcome	Effect tegengaan problematiek	8	Realisatie kortere doorlooptijden van schuldendossiers door gebruik schuldenknooppunt

Behaalde resultaten

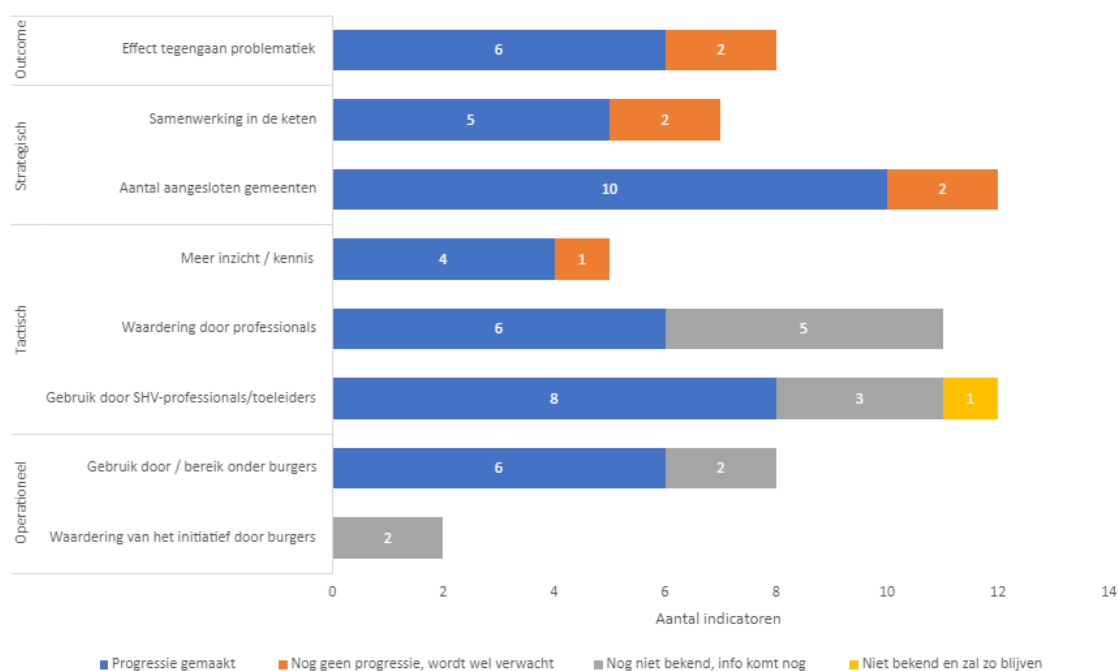
Op basis van de input van de projecten is een analyse uitgevoerd op de voortgang op de geformuleerde indicatoren. Per indicator is bepaald hoe de voortgang eruitziet, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen vier mogelijkheden:

- Er is progressie geboekt.
- Er is (nog) geen progressie geboekt.
- Progressie is nog niet bekend.
- Progressie is niet bekend, en kan niet gemeten worden.

De realisatie van de indicatoren wordt weergegeven in de vorm van ‘progressie’ en niet in termen van ‘wel/ niet behaald’. Dit komt voort uit het feit dat bij de overgrote meerderheid van de indicatoren geen specifieke streefwaarde benoemd is. Zo wordt er bijvoorbeeld gesproken over ‘aantal aangesloten gemeenten’, en niet over ‘40 aanvullende gemeenten zijn aangesloten’. Verder geldt dat bestaande projecten niet altijd hebben vastgelegd wat de stand was ten tijde van de start van de subsidiëring door het ministerie van SZW, waardoor de progressie ten aanzien van de start niet exact te kwantificeren is. In sommige gevallen kan de voortgang op een indicator ten aanzien van de vorige meting wel gekwantificeerd worden. Bij de initiatieven waarvoor dit geldt, wordt dit in de bijlage benoemd.

Hoewel het onderscheid tussen wel of geen progressie in de praktijk niet altijd éénduidig is, konden alle indicatoren toegedeeld worden aan één van bovenstaande vier mogelijkheden. Uitgesplitst naar de acht typen indicatoren levert dit het beeld op zoals getoond in figuur 3.1.

Figuur 3.1 Progressie initiatieven op basis van de indicatoren

Figuur 3.1 laat zien dat de initiatieven vooral indicatoren hebben geformuleerd op strategisch en tactisch niveau, en hier in veel gevallen ook progressie op hebben geboekt. In de bijlage wordt per initiatief de gemaakte progressie toegelicht. We behandelen de indicatoren achtereenvolgens per niveau:

- **Strategisch niveau:** Over het algemeen groeit het aantal gemeenten dat is aangesloten bij de verschillende initiatieven, zoals bijvoorbeeld de NSR, het Schuldenknooppunt en de Voorzieningenwijzer. Bij dit laatste initiatief geldt dat er bij de eerste meting van dit onderzoek nog geen nieuwe gemeenten waren aangesloten; inmiddels is het aantal gemeenten bijna verdubbeld ten opzichte van de startsituatie en is er concreet zicht op nieuwe gemeenten die in 2023 zullen aansluiten. Andere

progressie op strategisch niveau betreft onder andere toegenomen samenwerking met andere partijen dan de gemeenten, namelijk schuldeisers en schuldhulpverlening (het Schuldenknooppunt). Een deel van de initiatieven kon geen inzicht bieden in de stand van zaken bij de start van de subsidiëring, waardoor de exacte progressie moeilijk in kaart te brengen is. Een ander deel van de initiatieven meldt (nog) geen progressie, bijvoorbeeld omdat campagnes nog van start moeten gaan (Minder Regeldruk, Klanten Voorop) of omdat het initiatief pas recent van start is gegaan (bijvoorbeeld het JPF Garantiefonds).

- **Tactisch niveau:** Ook hier wordt volgens de projectleiders progressie geboekt, vooral wanneer we kijken naar het gebruik en de waardering door professionals. Initiatieven baseren zich hiervoor vooral op hun eigen contacten met de professionals die hun instrument gebruiken. In één geval is een MKBA uitgevoerd waarvoor met consultants is gesproken (de Voorzieningswijzer). Bij een ander initiatief zijn een aantal bijeenkomsten/online kennistools kwantitatief beoordeeld door de deelnemende professionals (Schouders Eronder). In sommige gevallen kan het gebruik niet vastgesteld worden, bijvoorbeeld doordat niet bekend is wie een handreiking downloadt. We zien in meerdere projecten dat kennis en inzicht bij professionals wordt bevorderd, soms bij de schuldhulpprofessionals zelf en soms bij andere beroepsgroepen die een signalerende rol kunnen hebben (zoals professionals op basisscholen), maar in de aangeleverde informatie wordt dit niet kwantitatief geïndiceerd.
- **Operationeel:** Een minderheid van de initiatieven richt zich rechtstreeks op de burger. Over het algemeen is bij de initiatieven die bereik onder burgers vastleggen goed vast te stellen hoeveel burgers er gebruik van hebben gemaakt. Zo hebben ongeveer 2000 mensen het geldplan Werkloosheid van het Nibud gebruikt, en hebben 61.782 burgers via de NSR een vervolgstap gezet naar hulp in de periode van januari tot en met september van dit jaar. Dit laatste aantal is ruim drie keer zo veel als het aantal mensen dat via de NSR een vervolgstap zette in de periode van januari tot en met september 2021. Op de waardering van de tools door burgers wordt in mindere mate gemonitord, en wanneer hier indicatoren op benoemd zijn is er (nog) geen zicht op.
- **Outcome:** Enkele projecten hebben indicatoren geformuleerd die betrekking hebben op de rechtstreekse impact op het terugdringen van armoede- en schuldenproblematiek. In drie gevallen kon hier inzicht in worden gegeven door middel van (kwalitatieve of kwantitatieve) impactmetingen of eigen registraties. Zo is het beeld van het Schuldenknooppunt dat er 3.409 betaalregelingen geaccepteerd worden en 15.911 in Nederland in totaal).¹⁰ In de MKBA over de Voorzieningswijzer geven consultants aan dat dit instrument gezinnen meer inzicht geeft in hun financiële huishouding. Tot slot stelt de impactmeting van de NSR dat Geldfit een positieve impact heeft van €78 miljoen voor stakeholders en €102 miljoen voor het BBP.
- **Overkoepelde outcome:** Aan alle initiatieven is tenslotte ook een algemene outcome-indicator voorgesteld. Dit betrof de vraag in hoeverre ze iets kunnen zeggen over de bijdrage aan het hoofddoel van de armoede- en schuldenaanpak, namelijk dat kwetsbare groepen die door de coronacrisis harder geraakt worden, vroegtijdig, snel en adequaat geholpen worden, zodat een stapeling van problemen wordt voorkomen. Er zijn een paar initiatieven die deze vraag onbeantwoord hebben gelaten. De meeste initiatieven hebben deze vraag beantwoord met een visie of prognose over hoe zij denken dat het initiatief bijdraagt aan het hoofddoel. De antwoorden lopen uiteen in waar de initiatieven zelf die bijdrage in zien. Zo zijn er initiatieven als Collectief Schuldregelen en het Proof of Concept (Nibud) die hun meerwaarde vooral zien in dat ze ertoe bijdragen dat schuld- en betalingsregelingen versneld tot stand komen. Andere initiatieven zoals de Nederlandse Schuldhulproute, het Landelijke Convenant Vroegsignalering en de Voorzieningswijzer zien vooral meerwaarde in dat zij de vroegsignalering van schuldenproblematiek bevorderen, waardoor sneller ingegrepen kan worden, voordat problemen zich op gaan stapelen. De initiatieven van het Nibud, Divosa en Schouders Eronder zetten nadrukkelijk in op het vergroten van kennis van professionals (en burgers), en zien het vergroten van die kennis en de bewustwording daarom ook als een belangrijke bijdrage aan het hoofddoel, waarbij het Nibud ook meerwaarde ziet in de preventieve activiteiten voor burgers.
- Bij alle uitspraken omtrent de 'outcome' wordt echter zelden verwezen naar kwantitatieve informatie. Bovenstaande uitspraken worden over het algemeen niet gestut met cijfers die de effectiviteit kwantificeren.

¹⁰ Gebaseerd op cijfers van NVVK, zie bijlage Schuldenknooppunt.

Conclusie

4

4 Conclusie

4.1 Reflectie op de resultaten

Uit de analyse van de informatie die de initiatieven hebben aangeleverd komt naar voren dat de meerderheid van de initiatieven zich richt op het tactische en strategische niveau en minder direct op de burgers (het operationele niveau). Initiatieven lijken zich daarmee vooral in te zetten op het bereiken van de subdoelen omtrent het *realiseren van passende ondersteuning* en het *versterken van uitvoeringsinstanties*, en in mindere mate op het *beter in beeld krijgen van bestaande en nieuwe doelgroepen*. In deze tweede meting hebben we drie experts geïnterviewd over de duiding van de resultaten van deze meting. Volgens de experts zijn er verschillende verklaringen voor de focus van de initiatieven binnen de intensiveringsaanpak. Zo noemt een expert dat de grote toename aan schuldenproblematiek die aan het begin van de coronacrisis werd verwacht, is uitgebleven. Het in beeld krijgen van nieuwe doelgroepen is daarmee wellicht minder urgent gebleken dan vooraf werd gedacht. Cijfers van het CBS, gepresenteerd in 'Armoede en sociale uitsluiting 2021', bevestigen dit: het aandeel huishoudens met een laag inkomen en betalingsachterstanden op de maandelijkse huur- of hypotheeklasten, de elektriciteits-, water- of gasrekeningen of bij het afbetalen van een lening of andere kredieten, is in 2020 flink gedaald (9%) ten opzichte van 2019 (15%).¹¹ Uit de BKR-schuldenmonitor blijkt dat ook in 2021 betalingsproblemen verder zijn afgenomen, evenals het aantal Nederlanders met een consumptief krediet, een geregistreerde schuldregeling, en financiële recidive.¹² Het enige wat wel is toegenomen in 2021 is het aantal zakelijke kredieten. Een andere reden die experts noemen om te verklaren waarom de andere subdoelen prioriteit krijgen boven het in beeld brengen van nieuwe doelgroepen, is omdat hiermee ook eventuele nieuwe doelgroepen uiteindelijk beter geholpen kunnen worden. Initiatieven willen kortom het hulp-aanbod goed organiseren, zodat ze hun doelgroepen ook daadwerkelijk iets kunnen bieden.

Binnen subdoel 2 uit de beleidstheorie '*het realiseren van passende ondersteuning*' lijken initiatieven zich, op basis van onze analyse van de aangeleverde informatie en de procesthermometer, vooral in te zetten op de volgende werkzame mechanismen:

- Het verkorten van doorlooptijden
- Het streven naar integrale en efficiënte samenwerking
- Het inzetten op schuldenpreventie

Een expert noemt vooral het *verkorten van doorlooptijden* als een belangrijke stap om burgers beter tegemoet te komen. Initiatieven die zich hiervoor inzetten betreffen onder meer Collectief Schuldregelen, Het Nibud-Proof of Concept en het Schuldenknooppunt. Op dit moment is nog moeilijk te zeggen in hoeverre kortere doorlooptijden daadwerkelijk al gerealiseerd worden. Zo biedt Collectief Schuldregelen wel een prognose, maar geen nameting van de impact op schuldregelingen, terwijl het Nibud wel informatie biedt over de betaalregelingen die zijn geaccepteerd, maar niet over de doorlooptijd van die regelingen. Schuldenknooppunt zegt in de monitoringsinformatie wel iets over de gemiddelde reactietijd van schuldeisers op verzoeken via het knooppunt, maar geeft aan nog niets te kunnen zeggen over verkorting van de doorlooptijden: deze doorlooptijd is namelijk afhankelijk van de 'langzaamste' schuldeiser, en op dit moment zijn nog niet alle schuldeisers aangehaakt. *Samenwerking* wordt wel veelvuldig als succespunt aangehaald door de initiatieven, waarbij zij voornamelijk aangeven hoe de aard van de samenwerking is verbeterd en de positieve geluiden die ze terugkrijgen. In mindere mate (door slechts één initiatief) wordt naar een verbeterde samenwerking verwezen door middel van kwantitatieve informatie. Ook de procesthermometer wijst uit dat het merendeel van de initiatieven tevreden is over de samenwerkingspartners die volgens hen een goede, waardevolle en onmisbare bijdrage leveren aan de initiatieven. Echter, er is ook een knelpunt te benoemen met betrekking tot de samenwerkingspartners,

¹¹ [CBS: Armoede en sociale uitsluiting](#)

¹² De NVVK 'monitor schuldhulpverlening in coronatijd' laat zien dat er tijdens de coronacrisis een dalende trend zichtbaar was in het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening ten opzichte van voorgaande jaren, maar dat daarna een lichte maar duidelijke stijging is ingezet. In november en december van 2021 is er sprake van een licht verhoogd aantal aanmeldingen van schuldhulp bij gemeenten ten opzichte van dezelfde maanden in 2020. Voor november 2021 gaat het om een stijging van 1% ten opzichte van 2020, voor december een stijging van 3,5%. Vooral jongeren, flexwerkers en zelfstandigen ervaren negatieve (financiële) gevolgen van corona. De instroom in de Wet schuldsanering natuurlijke personen nam in 2021 met 23% af ten opzichte van 2020. Deze dalende trend is al sinds 2011 ingezet vanwege de inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening in 2021 (Armoede en Sociale Uitsluiting, 2021). De BKR-monitor 2021 meldde verder een daling in het aantal schuldregelingen (saneringskrediet en schuldbemiddeling) van 8,2% ten opzichte van 2020.

zo zijn zij geregeld beperkt belastbaar vanwege hoger werkdruk, personele wisselingen, onderbezetting of het hebben van andere, actuele prioriteiten. Dit leidt soms tot onmacht bij de uitvoering, wat leidt tot een andere randvoorwaarde die nog niet helemaal op orde is: een ruime looptijd van het project. Op dit moment is de doorlooptijd te beperkt vinden veel initiatieven. Vanwege deze beperkte doorlooptijd ligt de focus van veel initiatieven op een verbetering van het bestaande instrumentarium en minder op het doorvoeren van vernieuwingen, blijkt uit de procesthermometer. Wat *preventie-activiteiten* betreft bieden initiatieven vooral generieke instrumenten aan, zoals online geldplannen en handreikingen. Preventie in de vorm van maatwerk komt in veel mindere mate voor. De experts stellen dat deze focus op generieke instrumenten logisch is, aangezien mensen in financiële problemen vaak eerst gaan googelen om naar oplossingen te zoeken. Generieke instrumenten sluiten volgens deze expert goed aan op deze behoefte. Over het algemeen rapporteren initiatieven wel over het bereik van deze instrumenten, maar is er geen kwantificeerbare informatie beschikbaar over de effectiviteit.

Binnen subdoel 3 uit de beleidstheorie '*het versterken van uitvoeringsinstanties*' lijken initiatieven zich, op basis van de analyse van het aangeleverde materiaal, voornamelijk te richten op:

- Het verminderen van versnippering
- Het stimuleren van kennis en vakmanschap

Experts zeggen hierover dat bij het verminderen van versnippering goed gerealiseerd moet worden dat de burger daar niet direct voordeel van ondervindt. Bovendien staat het streven naar minder versnippering haaks op het andere werkzame mechanisme dat aan dit subdoel zou kunnen bijdragen: het verminderen van de druk op de gemeentelijke dienstverlening. Voor dit laatste hebben wij in dit onderzoek dan ook geen duidelijke aanwijzingen gevonden dat dit zo is. Uit de procesthermometer blijkt dat deze druk op gemeentelijke dienstverlening in het laatste jaar juist is toegenomen vanwege externe ontwikkelingen, zoals de energiecrisis en hoge inflatie. De experts geven aan dat het stimuleren van kennis en vakmanschap natuurlijk goed is, maar zij waarschuwen er ook voor dat wel duidelijk gemaakt moet worden wat daar dan precies mee bedoeld wordt en hoe dat bereikt wordt. Het laatste werkzame mechanisme dat bij zou kunnen dragen aan het bereiken van dit subdoel wordt uiteraard wel gaandeweg gedaan, maar heeft (nog) geen prominente plaats binnen de initiatieven: lokale en landelijke (beleidsmatige) knelpunten naar boven halen.

De kwantitatieve voortgangsinformatie beperkt zich nu vooral tot cijfers over het bereik van bepaalde instrumenten of bijeenkomsten. Experts benoemen hieromtrent dat het goed zou zijn als ook de waardering van professionals/burgers van deze instrumenten/bijeenkomsten bij meer initiatieven systematisch wordt gemeten. Dit kan bijvoorbeeld via een korte enquête voor bezoekers van een website of een evenement. Een expert noemt ook de mogelijkheid om mensen in een dergelijke enquête te vragen naar de vervolgactie die ze naar aanleiding van een instrument/bijeenkomsten wel of niet ondernemen. Wanneer slechts naar bereik wordt gekeken, kan dit ook een vertekend beeld geven. Zo is het bijvoorbeeld denkbaar dat meer mensen tijdens de coronacrisis websites over schulden bezochten, omdat ze zich meer zorgen maakten, zonder daadwerkelijk een vervolgstap te zetten. Als dergelijke informatie over de waardering van instrumenten structureel gemeten wordt, kan er ook meer worden gezegd over de mate waarin de initiatieven nu bijdragen aan de subdoelen.

De geïnterviewde experts noemen ook dat hier een verantwoordelijkheid ligt bij de subsidieverleners. Zij zouden een meting deel kunnen laten uitmaken van de subsidie of initiatieven indicatoren kunnen laten vaststellen waarmee de outcome in grotere mate kwantitatief gemeten en onderbouwd kan worden. Ook valt op dat initiatieven het bereik van het initiatief voor een aanzienlijk deel afmeten aan het bereik van het online-aanbod. Een expert merkt daarover op dat bepaalde doelgroepen (jongeren, ondernemers) online goed kunnen worden bereikt, maar dat dit voor andere, minder digitaal vaardige groepen waarschijnlijk veel minder geldt. Bij het rapporteren van de voortgang door initiatieven is het daarom ook belangrijk dat goed gekeken wordt welke doelgroepen een initiatief allemaal hoopt te bereiken, en in hoeverre het zichtbaar/aannemelijk is dat deze doelgroepen met de huidige werkwijze even goed bereikt worden. Tegelijkertijd wordt ook genoemd dat het belangrijk is dat initiatieven (blijven) inzetten op de digitalisering van dienstverlening, zodat processen waar mogelijk verder versneld kunnen worden.

4.2 Mate van doeltreffendheid: aanwijzingen van voortgang op een aantal werkzame mechanismen

In deze evaluatie hebben wij de voortgang van negentien initiatieven binnen deze intensivering van de armoede- en schuldenaanpak geanalyseerd om op die manier inzicht te verkrijgen in de doeltreffendheid van de aanpak. Het hoofddoel van deze aanpak is het voorkomen van (een stapeling van) problemen door kwetsbare groepen die door de coronacrisis financieel (hard) geraakt worden vroegtijdig, snel en adequaat te helpen. Omdat de opgehaalde informatie van de initiatieven voornamelijk kwalitatief van aard is en in veel mindere mate kwantitatief, hebben we cijfers over armoede en schulden uit externe bronnen gehaald, waaruit blijkt dat er in de coronajaren in ieder geval niet méér mensen in armoede en in de schulden zijn geraakt.¹³

Het risico op armoede daalde in 2020 (6,8%) verder t.o.v. 2019 (7,5%), waar in het decennium daarvoor ongeveer 8% gebruikelijk was. Eind 2021 verwachtte het Centraal Planbureau (CPB) voor de jaren 2021 en 2022 een vrijwel onveranderd armoederisico bij huishoudens. Ook het risico op langdurige armoede ontwikkelde zich positief, aangezien het risico van huishoudens hierop na jarenlang te zijn toegenomen, in 2020 voor het eerste daalde (3,1%) ten opzichte van 2019 (3,4%). Het armoederisico nam af onder de werkende bevolking (van 2,1% in 2019 naar 1,9% in 2020) en onder kinderen (van 7,4% in 2019 naar 6,9% in 2020).

Deze cijfers impliceren positieve aanwijzingen voor het behalen van het overkoepelende doel van deze aanpak, maar beide zijn niet één op één aan elkaar te verbinden, waardoor het moeilijk is om een causale relatie te leggen tussen de intensiveringsaanpak en de hierboven gepresenteerde cijfermatige analyse. Dat komt omdat deze aanpak slechts een klein onderdeel vormt binnen de gehele context die speelde (en nog steeds speelt) ten tijde van de coronacrisis, zoals overige steunmaatregelen vanuit gemeenten en het Rijk, maar ook andere crises (energie, inflatie) en ander flankerend beleid.

In hoeverre vooruitgang op het vroegtijdig, sneller en adequater helpen van burgers momenteel al gerealiseerd wordt, is moeilijk te zeggen, aangezien de outcome-informatie van initiatieven zich veelal nog beperkt tot verwachtingen of visies op de effectiviteit, in plaats van op kwantitatieve onderbouwingen. Informatie over de mate waarin initiatieven passende ondersteuning verwezenlijken en uitvoeringsinstanties versterken is grotendeels kwalitatief en anekdotisch van aard. Dit betreft informatie die bijvoorbeeld voortkomt uit reacties die initiatieven vanuit samenwerkingspartners of professionals terugkrijgen. Het betreft hier echter zelden kwantitatieve informatie die systematisch wordt uitgevraagd.

Om toch een beeld te kunnen vormen over de mate van doeltreffendheid van de aanpak als geheel, hebben we de voortgang op de resultaten gekoppeld aan de beleidstheorie waarin de werkzame mechanismen beschreven staan die bijdragen aan de subdoelen, die op hun beurt weer bijdragen aan het einddoel. Opvallend is dat er binnen de drie subdoelen voornamelijk gefocust wordt op twee daarvan: het *realiseren van passende ondersteuning* en het *versterken van uitvoeringsinstanties*, en in mindere mate op het *beter in beeld krijgen van bestaande en nieuwe doelgroepen*. Het is niet vreemd dat deze twee subdoelen nu het meest aandacht krijgen: er was haast geboden bij de opzet van deze intensiveringsaanpak en de interventies die zich richten op de subdoelen waarop nu gefocust wordt, zijn sneller opgetuigd dan het subdoel waar minder op gefocust wordt (het in beeld krijgen van bestaande en nieuwe doelgroepen). Op die manier hebben de kaders van de aanpak, waarbinnen de initiatieven draaien, hier zelf een sturende hand in gehad. De focus op de twee genoemde subdoelen is overigens een goede voorbereiding op het goed vormgeven van het subdoel om bestaande en nieuwe doelgroepen beter in beeld te krijgen.

Binnen de twee subdoelen waar in de aanpak de meeste aandacht naar uitgaat wordt een aantal werkzame mechanismen uitvoerig in werking gesteld en een aantal blijft nog achter. Zo ligt de focus bij 'het

¹³ Bronnen: CBS; BKR-schuldenmonitor; NVVK/Divosa monitor schuldhulpverlening in coronatijd; Macro-economische kennisnotitie armoede ramingen.

realiseren van passende ondersteuning' voornamelijk op generiek aanbod en minder op maatwerk. Dit is ook een erg lastig onderscheid. Een expert zei hierover: "er is geen one-size-fits-all aanpak mogelijk in dit domein, maar per individu maatwerk leveren is ook niet mogelijk. Het meest haalbare is daarom om verdelingen te maken waarin iedereen zo goed mogelijk past. Denk in de kledingbranche aan de maten XS/S/M/L/XL. Op die manier zijn er verschillen, maar voeren deze niet terug op individueel niveau". Bij het andere subdoel 'het versterken van uitvoeringsinstanties' ligt de nadruk vooral op het 'verminderen van versnippering' en op 'het stimuleren van kennis en vakmanschap' en minder op 'het verminderen van de druk op gemeentelijke dienstverlening' en op het 'in beeld brengen van lokale en landelijke knelpunten'.

Al met al is er vanuit deze evaluatie een aantal aanwijzingen naar voren gekomen dat er binnen de aanpak werkzame mechanismen in gang zijn gezet die het hoofddoel van de aanpak aannemelijkerwijs dichterbij hebben gebracht. Deze werkzame mechanismen richten zich vooral op de randvoorwaarden om uiteindelijk (een stapeling van) problemen te kunnen voorkomen: er zijn stappen gezet in het dichterbij brengen van passende ondersteuning en in het versterken van uitvoeringsorganisaties, waarbij initiatieven zich vooral hebben ingezet in het versterken van samenwerkingen en van het aanbod aan ondersteuning. In hoeverre kwetsbare

groepen ook daadwerkelijk vroegtijdig, snel en adequaat hulp hebben gekregen kunnen we op basis van deze evaluatie niet vaststellen.

groepen ook daadwerkelijk vroegtijdig, snel en adequaat hulp hebben gekregen kunnen we op basis van deze evaluatie niet vaststellen.

Toekomstplannen en daaraan gerelateerde aanbevelingen

Op Prinsjesdag 2022 is een aantal maatregelen aangekondigd om het koopkrachtverlies tegen te gaan. Onder deze maatregelen vallen een stijging met 10% van het wettelijk minimumloon, de bijstand, de AOW en de WW, verhoging van de huur- en zorgtoeslag, verlaging van de inkomstenbelasting en handhaving van de energietoeslag van 1300 euro in 2023. Deze maatregelen gaan op 1 januari 2023 in. In de meest recente kamerbrief 'Brede schuldenbrief' van 23 november kondigt minister Schouten aan dat deze stijging van het wettelijk minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen per 1 januari 2023 ook tijdig merkbaar is voor mensen die te maken hebben met beslag op loon of uitkering. Deze maatregelen dienen bij te dragen aan de langere termijn doelstellingen die in de kamerbrief 'Aanpak geldzorgen, armoede en schulden' die in juli 2022 naar de Tweede kamer is verstuurd, opgeschreven staan. Hierin kondigt minister Schouten aan om aan de slag te gaan met een meerjarige aanpak die als belangrijkste doelen heeft: een halvering van het aantal kinderen dat opgroeit in armoede in 2025, en een halvering van armoede en problematische schulden in het algemeen in 2030. Dit zal gebeuren op basis van: (1) een betere borging van bestaans- en inkomenszekerheid; (2) preventie van geldzorgen; (3) een overheid die werkt voor mensen en voorziet in laagdrempelige, eenvoudige, mensgerichte financiële hulp en sociale incasso; (4) maatregelen om (generatie)armoede te doorbreken zodat iedereen meedoet en vooruitkomt; (5) de realisatie dat meer mensen eerder en betere schuldhulpverlening ontvangen en sneller perspectief hebben op een financieel zorgeloze toekomst. Op een flink aantal van deze doelstellingen wordt door de initiatieven in deze intensivering armoede- en schuldenaanpak al ingezet, wat wil zeggen dat de intensiveringsaanpak voor een groot deel in lijn is met de plannen die het kabinet heeft.

Op twee punten is dit in mindere mate het geval, wat leidt tot de volgende aanbevelingen:

- De route om verbeteringen te bewerkstelligen die de burger raken, gaat nu grotendeels via professionals (er ligt veel nadruk op samenwerking met gemeenten, schuldhulpverleners, schuldeisers, onderwijsinstellingen) en in mindere mate via de burger zelf. Bewaak hierbij dat het gesprek niet teveel over de burger gaat, maar betrek de burger actief bij het proces;
- Op dit moment zijn de initiatieven die zich richten op het doorbreken van (generatie)armoede (punt 4 van de bovengenoemde doelen) in de minderheid.

Los van deze twee aanbevelingen die direct gekoppeld zijn aan het behalen van de doelen van het kabinet, noemen wij hieronder nog een viertal aanbevelingen die volgen uit de dataverzameling en die indirect een positieve invloed op het overkoepelende doel van deze intensiveringsaanpak kunnen uitoefenen:

- Stimuleer het ontstaan van synergie tussen de initiatieven die actief zijn binnen de intensiveringsaanpak;
- Maak inzichtelijk op welke manier de uitkomsten van deze aanpak in de randvoorwaardelijke sfeer ook doorwerken op het niveau van de burger;
- Denk voor volgende subsidies aan de voorkant na over kernindicatoren en laat de initiatieven deze meten. Hierdoor zal er, naast informatie over het bereik van de initiatieven, ook meer informatie beschikbaar komen over de waardering, doorwerking, en effectiviteit van de initiatieven.
- Geef initiatieven voldoende tijd voor inbedding omdat dat nodig is om de aanpak goed aan te laten sluiten op de bestaande lokale setting, wat zorgt voor borging op de lange termijn.

Bijlage

Initiatieven binnen de aanpak

B

Bijlage – Initiatieven binnen de aanpak

Inzet ervaringsdeskundigen armoede bij SZW

Aanleiding en beoogd effect

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) wil op het gebied van armoede graag gebruik maken van de ervaringskennis van Sterk uit Armoede, zowel bij het tot stand komen van beleid als in de uitvoering. Sterk uit Armoede is een expertisecentrum van ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting. Het is een ‘emancipatiebeweging’ van, voor en door de mensen in armoede, waarbij hun ervaringskennis een welkome aanvulling is. Het armoede- en schuldenbeleid is hiermee gestoeld op een beter begrip van de doelgroep, sluit beter aan op hun leefwereld, bereikt hen beter en is effectiever. De kloof tussen leef- en systeemwereld moet hierdoor verkleind worden.

Activiteiten binnen het initiatief

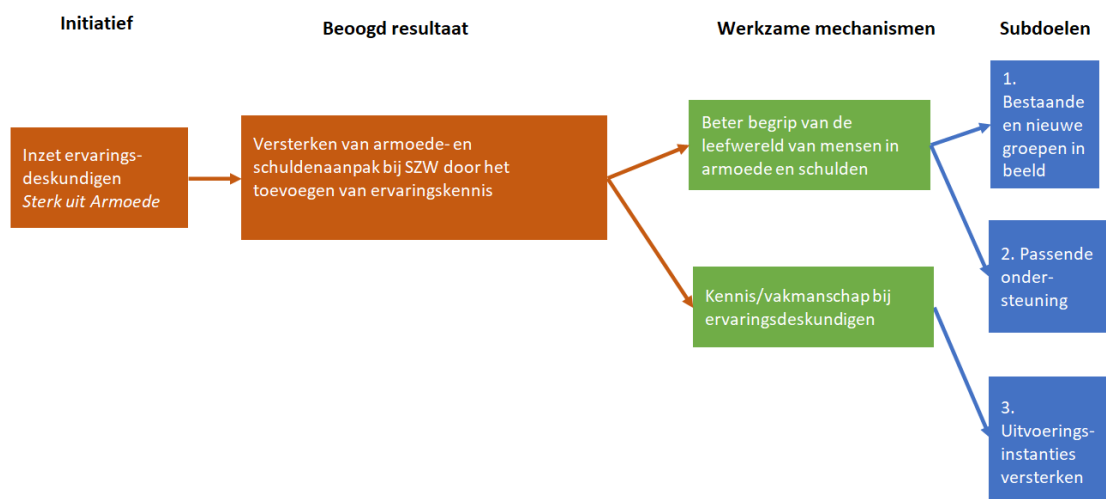
Opgeleide ervaringswerkers van Sterk uit Armoede kunnen voor 32 uur per week worden gevraagd mee te denken over beleid of aan te sluiten bij projecten, zowel intern binnen SZW als bij samenwerkingspartners. Een ‘tandem’ ervaringsdeskundige-projectleider vanuit Sterk uit Armoede bereid het team van SZW voor om samen te werken met een ervaringsdeskundige, waarna een vast team van geschikte ervaringsdeskundigen geformeerd wordt die betrokken zullen zijn. Dit team zal ook begeleid worden door de coördinerende tandem van Sterk uit Armoede om hen wegwijs te maken in het betreffende werkveld. Het vaste aanspreekpunt van SZW en de coördinerende tandem van Sterk uit Armoede hebben regelmatig contact over voortgang en verwachtingen.

Op te leveren product of resultaat (output)

Met het initiatief wordt ervaringskennis middels (betaalde) inzet van ervaringsdeskundigen toegevoegd aan de armoede- en schuldenaanpak van SZW. Dit kan betrekking hebben op verschillende werkvelden, zoals bijvoorbeeld het bijdragen aan de ontwikkeling van campagnes of meedenken over de wijze van benaderen van mensen met armoede.

Beleidsstheorie

Met de inzet van ervaringsdeskundigen bij het ministerie van SZW, kan bijgedragen worden aan de subdoelen van de versnelling en intensivering van de armoede- en schuldenaanpak. De extra toegevoegde (ervarings)kennis kan het beleid en de uitvoering van SZW en samenwerkingspartners op het gebied van beleid en uitvoering versterken. Daarnaast, omdat de ervaringsdeskundigen de leefwereld van de doelgroep kennen, kan de inzet van hen leiden tot het beter vinden, bereiken en informeren van mensen in armoede en schulden.

Voortgang initiatief per indicator

Indicator	Voortgang
Omvang inzet ervaringsdeskundigen	Met dit initiatief is een structurele samenwerking ontstaan met SZW. In diverse projecten, wetgevingstrajecten en afdelingen zijn ervaringsdeskundigen actief geweest. Ook minister Schouten heeft diverse malen, in meerdere trajecten, met ervaringsdeskundigen van Sterk uit Armoede gesproken. In de beleidsnotities van SZW is een structurele inzet van ervaringsdeskundigen aangekondigd. Sterk Uit Armoede denkt momenteel mee over de vorm van bijvoorbeeld een Raad van Ervaringswerkers. Waar in het begin de contacten waren met een beperkt aantal ervaringsdeskundigen, hebben ze inmiddels hun pool fors kunnen uitbreiden en heeft het ministerie en haar samenwerkingspartners meer dan 20 ervaringswerkers via Sterk Uit Armoede kunnen raadplegen.
Waardering door SZW	In iedere bijeenkomst worden de ervaringsdeskundigen nadien door mensen aangesproken over hun kracht in het uiten van hun verhaal en kwetsbaarheid. Deze ervaringen hebben hun weerklank in het formuleren van beleid. Het traject rond het komen tot een nieuwe Participatiewet hebben Sterk Uit Armoede en SZW, benoemd als een volgende fase van inzet. Bij dit traject betrokken beleidsmedewerkers van SZW zijn in staat geweest de 'plek' van ervaringswerkers te organiseren, borgen en een grote erkenning te geven.
Betere inzet van ervaringsdeskundigen	Door de samenwerking hebben de samenwerkingspartners de waarde ingezien van ervaringswerkers. Door deze ervaring worden ze hierna ook weer op andere plekken gevraagd. Veel bij gemeenten en hun partners die voor mensen in armoede werken. Sterk Uit Armoede werkt momenteel bijvoorbeeld met Divosa aan nieuwe verhoudingen; met de VNG aan een handreiking over hoe gemeenten kunnen werken met ervaringswerkers. Ervaringswerkers hebben inmiddels een rol in andere gemeenten en andere organisaties in het land, in het voorbereiden van de komst van ervaringswerkers in de organisatie.
Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	Sterk Uit Armoede bouwt aan een infrastructuur die het hoofddoel mogelijk maakt en de kloven tussen de hulp/het beleid en de mensen om wie het gaat, kan overbruggen. Zeer veel partijen in het land die werken aan deze doelstelling, doen dat met behulp van ervaringsdeskundigen.

Corona activiteiten armoede en schulden

Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren

Aanleiding en beoogd effect

Door de verwachte economische gevolgen van de gezondheids crisis met meer mensen in financiële problemen en mogelijk met (ernstige) schuldenproblematiek zet de NVVK het initiatief " Corona activiteiten Armoede en Schulden" in. Dit initiatief heeft als doelstelling om meer mensen eerder in beeld te hebben, en sneller te helpen. Hiervoor werken we aan drie actielijnen:

1. Collectief Schuldregelen: Bij het Collectief Schuldregelen worden schuldeisers gevraagd op gestandaardiseerde wijze lijsten van klanten af te handelen en vooraf akkoord te gaan met aangeboden regelingen. Hiermee wordt beoogd een snellere doorlooptijd te realiseren bij het tot stand brengen van minnelijke regelingen.
2. Schuldenrust: Verkennen en realiseren landelijke pauzeknop voor mensen met schulden. Met deze 'noodknop' kunnen mensen met schulden een moment van (schulden)rust krijgen zonder oplopende incassokosten en kunnen zij werken aan het oplossen van hun problemen.
3. Landelijk Convenant Vroegsignalering: dit convenant wordt versneld geïmplementeerd, met als doelstelling meer aandacht te besteden aan het vroegtijdig opsporen van inwoners met betalingsachterstanden. Schuldeisers als woningcorporaties, energiebedrijven en zorgverzekeraars spreken in het convenant af dat zij betalingsachterstanden van hun klanten vroegtijdig en op dezelfde manier melden aan gemeenten, zodat problemen sneller in beeld zijn en hulpverlening mogelijk is.

Activiteiten binnen het initiatief

Het project 'Corona activiteiten Armoede en Schulden is gestart in 2020 en loopt tot 1 januari 2022.

Hieronder staan per actielijn de activiteiten van het NVVK beschreven:

1. Collectief Schuldregelen: een belangrijke voorwaarde is dat gemeenten en (grote) schuldeisers aansluiten bij het Collectief Schuldregelen. Om meer schuldeisers en gemeenten versneld aan te laten sluiten, voert de NVVK-gesprekken met schuldeisers en organiseren zij introductiebijeenkomsten voor gemeenten. Tenslotte ontwikkelen zij een toolkit voor aangesloten gemeenten, zodat zij afspraken kunnen maken met lokale schuldeisers.
2. Schuldenrust: op dit moment bestaan er verschillende vormen van het creëren van schuldenrust. In deze fase zet de NVVK in op het peilen van de bekendheid en ervaringen met de verschillende initiatieven in de praktijk en een campagne om de voorlichting hierover aan de schuldhulpverleners te intensiveren.
3. Landelijk Convenant Vroegsignalering: de NVVK faciliteert het ondertekenen en implementeren van het convenant door gemeenten en de betrokken schuldeisers en zet in op het laten aanhaken van vaste lasten partners die nog niet op het convenant zijn aangesloten. Daarnaast worden enkele uitvoeringsafspraken nader onderzocht, de gewenste werkwijze verhelderd en waar mogelijk geüniformeerd.

Op te leveren product of resultaat (output)

De NVVK beoogt de volgende resultaten op te leveren:

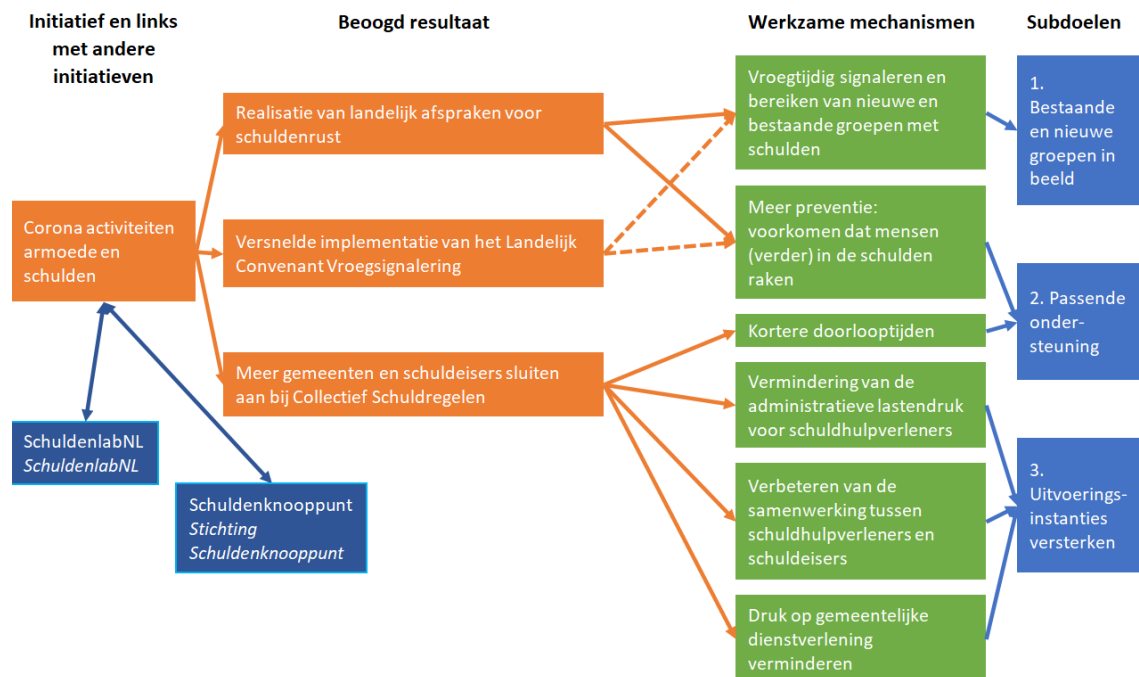
1. Zoveel mogelijk gemeenten en schuldeisers maken gebruik van het Collectief Schuldregelen. De ambitie is om de doorlooptijd van het tot stand komen schuldregelen te verminderen tot 30 dagen, in plaats van de huidige standaard van 120 dagen.
2. Meer inzicht in de bekendheid en ervaringen van de verschillende initiatieven gericht op het creëren van schuldenrust, om te onderzoeken of deze initiatieven kunnen worden samengebracht in een 'noodknop'.
3. Zoveel mogelijk gemeenten en vaste lasten partners hebben het Landelijk Convenant Vroegsignalering ondertekend en de duizenden onderliggende overeenkomsten tussen gemeenten en vaste lastenpartners afgesloten.

Beleidstheorie

Collectief Schuldregelen is gelinkt met het Schuldenknooppunt en SchuldenlabNL. Bij gebruik van het Schuldenknooppunt kan Collectief Schuldregelen namelijk in de standaarden van het digitale berichtenverkeer automatisch geïmplementeerd worden. SchuldenlabNL heeft Collectief Schuldregelen omarmd als één van de instrumenten waar gemeenten voor kunnen kiezen om te implementeren.

Hieronder bespreken wij voor iedere actielijn de werkzame mechanismes:

- De realisatie van landelijke afspraken over schuldenrust zorgt ervoor dat mensen met schulden aan hun problemen kunnen werken zonder oplopende incassokosten, wat voorkomt dat zij verder in de schulden raken. Daarnaast wordt ingezet op het werken naar een landelijke ‘pauzeknop’, wat bijdraagt aan het vroegtijdig bereiken van nieuwe en bestaande groepen met schulden.
- Met het Landelijk Convenant Vroegsignalering wordt ook ingezet op het vinden en bereiken van bestaande en nieuwe groepen en preventie van problematische schulden.
- Het verkorten van doorlooptijden door middel van standaardisatie een belangrijke doelstelling voor Collectief Schuldregelen. Hierdoor blijft meer tijd over, wat de druk op gemeentelijke dienstverlening vermindert. Ook beoogt Collectief Schuldregelen de samenwerking tussen schuldhulpverleners en schuldeisers te verbeteren.

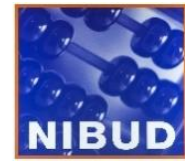

Voortgang initiatief per actielijn indicator

Actielijn	Indicatoren	Voortgang
Collectief Schuldregelen (CS)	Aantal gemeenten en schuldeisers dat aangesloten is op CS	<ul style="list-style-type: none"> • 158 gemeenten zijn volledig aangesloten. In de vorige monitoringsronde waren dit er nog maar vier. • 11 gemeenten hebben toegezegd aan te zullen sluiten • 56 gemeenten zijn implementatie gestart of startende. • Het aantal deelnemende schuldeisers is momenteel circa 25. Dit aantal is niet sterk toegenomen tijdens de duur van het project. Vooral grote schuldeisers blijken baat te hebben bij (wekelijkse) uitwisseling via lijsten, daardoor is de uitbreiding van deelnemers in het project vooral aan de kant van gemeenten gezocht.
	Percentage van schuldregelingen dat gedekt wordt met CS	Deze vraag is op dit moment niet te beantwoorden. Het is ongeveer bekend hoeveel schuldregelingen de 158 gemeenten samen jaarlijks realiseren. Maar welk percentage <i>alleen</i> deelnemende schuldeisers voorkwamen van collectief schuldregelen is op dit moment niet bij de NVVK bekend.
	In hoeverre doorlooptijden worden verkort	Volgens de impactmeting die Deloitte heeft uitgevoerd heeft Collectief Schuldregelen de potentie om de schuldregeling te verkorten van 120 naar 30 dagen. Verder is er op dit moment vooral anekdotisch bewijs: in de gemeente Den Bosch is er de eerste schuldregeling in één dag tot stand gekomen.
	Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	Het initiatief heeft met name bijgedragen aan het hoofddoel: het versnellen van de schuldregeling. Hiermee wordt snelle(re) hulp geboden en stapeling van problemen voorkomen. Deloitte heeft in haar impactmeting dit uitgedrukt in financiële impact op stakeholders: Collectief Schuldregelen heeft in 2020 een financiële impact van 8 miljoen op stakeholders (overheid, zorgverzekeraars en schuldeisers), oplopend naar 24 miljoen in 2024. De gemiddelde financiële impact op stakeholders door toepassing van Collectief Schuldregelen is €1730 per klant. Daarvan is ruim €1000 besparing op uitvoeringskosten schuldhulpverlening.
Schuldenrust	Verkennen/realiseren van landelijke afspraken voor schuldenrust	De focus van dit project is terecht gekomen op het verbeteren van de bestaande/ eerder gemaakte afspraken en implementatie van de instrumenten m.b.t. schuldenrust, te weten de Kennisgeving en VISH. Bij de implementatie van VISH zijn de grootste (meetbare) stappen gezet. Zo waren er bij aanvang van het project bij VISH circa 15 aangesloten organisaties, inmiddels is dat 28. Momenteel zijn er nog eens 20 organisaties bezig met het realiseren van een aansluiting. Hierbij zijn meerdere grote leden betrokken, waarmee verwacht wordt op een dekking van circa 80% uit te komen. De bekendheid van de Kennisgeving neemt tevens toe.

Actielijn	Indicatoren	Voortgang
	Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	Door schuldeisers eerder op de hoogte te stellen dat er schuldhulpverlening in beeld is worden incassomaatregelen 'on hold' gezet en kunnen schuldenoplossingen eenvoudiger gerealiseerd worden. Met name door de uitbreiding in VISH wordt onnodige beslaglegging voorkomen. Hiermee stopt de stapeling van problemen.
Landelijk Convenant Vroegsignalering	Aantal gemeenten en vaste lasten partners die zijn aangesloten bij het convenant.	Rond de aanvraagperiode van de subsidie was het landelijk convenant vroegsignalering nog niet gereed, dus werkte niemand met dit convenant. Inmiddels werken er slechts zes gemeenten <i>niet</i> met het convenant. Dus circa 98% van de gemeenten is aangesloten. Er zijn ruim 180 vaste lasten partners (VLP) aangesloten. Alle drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars hebben zich gemeld. Voor alle aangesloten partijen zijn meer dan 14.000 overeenkomsten aangemaakt, waarvan ruim 84% verzonden door gemeenten aan VLP's en 67% volledig ondertekend. Het Landelijk Convenant Vroegsignalering is daarmee naar eigen zeggen in toenemende mate de standaard voor vroegsignalering in Nederland.
	Aantal leden dat werkt met convenant	Alle NVVK-leden die aan vroegsignalering doen en bijna alle gemeenten werken volgens de werkwijze van het convenant. Er zijn slechts enkele gemeenten die niet met alle schuldeisers overeenkomsten zijn aangegaan, waardoor het onduidelijk is of ze de werkwijze van het convenant in de praktijk hebben gebracht. Hierop wordt op dit moment een analyse gemaakt.
	Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	Het uitrollen van het landelijk convenant Vroegsignalering heeft een grote bijdrage geleverd aan het implementeren van vroegsignalering. Gemeenten hebben hierdoor snel hun nieuwe wettelijke taak opgepakt om aan de slag te gaan met signalen vanuit vaste lastenpartners. Doel van vroegsignalering is mensen eerder in beeld krijgen. In hoeverre dit doel bereikt wordt, wordt duidelijk uit de monitoring van Divosa.

Het geldplan werkloosheid

Aanleiding en beoogd effect

Tijdens de coronacrisis hebben veel mensen te maken gehad met een inkomstenterugval als gevolg van werkloosheid. Eveneens is de verwachting dat als de tijdelijke sociale steunmaatregelen weg vallen mensen verder in de financiële problemen komen. Dit vraagt in veel gevallen om aanpassingen in (financieel) gedrag die niet voor iedereen eenvoudig te realiseren zijn. Het Nibud wil ervoor zorgen dat mensen grip op hun geld houden en financiële problemen geen belemmeringen worden bij bijvoorbeeld de zoektocht naar werk. Het Nibud wil mensen die werkloos raken:

- vroegtijdig ervan laten doordringen dat werkloosheid financiële consequenties heeft;
- bewegen om benodigde maatregelen te nemen de financiële situatie niet uit de hand te laten lopen en hierdoor problematische schulden en stress te voorkomen;
- aanzetten tot meteen in actie komen om snel weer werk te vinden.

Activiteiten binnen het initiatief

Het initiatief richt zich op het ontwikkelen en implementeren van de online tool 'Geldplan werkloosheid', die door de doelgroep (dit zijn zowel mensen die werkloos zijn of dreigen te worden als hun eventuele begeleiders) zekerheid gebruikt kan worden voor hulp die bij hen past.

De ontwikkeling van de tool bestaat uit de volgende fasen:

- Fase 1: Projectinrichting in samenwerking met interne en externe experts.
- Fase 2: Ontwerp van de gewenste functionaliteit van de online tool (o.a. analyseren doelgroep, problematiek, behoeften, prioriteitstelling).
- Fase 3: Bouwen en testen van de online tool.
- Fase 4: Implementatie (ontwikkelen implementatieplan, communicatie).

Op te leveren product of resultaat (output)

De uiteindelijke online tool levert informatie en oplossingen vanuit drie perspectieven, zodat gebruikers een geïntegreerd persoonlijk advies kunnen krijgen.

- **Profielvragen:** de financiële individuele situatie in kaart brengen, voor nu en in de toekomst
- **Inkomsten en uitgaven in balans:** hulp bij besparen en regelingen aanvragen
- **Inkomsten vermeerderen:** Eigen capaciteiten wat betreft kennis en vaardigheden onderzoeken, motivatie vergroten en hulp bij het zoeken naar werk.

Op basis van de ingevulde vragen volgt een **actieplan op maat**, waarmee de invuller eigen praktische adviezen krijgt om financiën weer in balans te krijgen, en anderzijds de weg naar arbeidsparticipatie weer ingezet kan worden.

Beleids Theorie

Met de online tool kunnen mensen bereikt worden die hulp nodig hebben om inzicht en overzicht te krijgen van hun financiën bij een inkomstendaling en om weer aan het werk te raken ter voorkoming van verdere financiële problematiek. Het initiatief zet daarmee ook in op preventie van schulden die vaker optreden bij langdurige werkloosheid.

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Mate van implementatie en bereik van de online tool	Nibud heeft in november 2021 de tool (geldplan Werkloosheid) gelanceerd, tijdens een webinar dat door het Nibud werd georganiseerd. Inmiddels presenteren 120 gemeenten de geldplannen (waaronder geldplan werkloosheid) op hun website. Dit wordt daarnaast ook gedaan door UWV op hun webomgeving werk.nl, en door een paar grote werkgevers als de politie, Ohra, een ministerie en Post.nl.
Waardering gebruikers van de online tool (inclusief professionals/begeleiders)	Hiervoor is het project nog in een te vroeg stadium
Aantal gebruikers van de online tool/aantal unieke actieplannen opgesteld.	Het geldplan is sinds de introductie vorig jaar 2000 keer gebruikt.
Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	Mensen kunnen voortijdig op de hoogte gebracht worden van wijzigingen in de huishoudfinanciën en daarop vroegtijdig acteren. Het actieplan downloaden en uitvoeren kan bijdragen aan voorkoming van financiële problemen.

Verstevigen aanpak kinderarmoede

Aanleiding en beoogd effect

Armoede heeft negatieve gevolgen voor de ontwikkeling en talentontwikkeling van kinderen en jongeren. Daarnaast vergroot het kansenongelijkheid tussen kinderen. In de signalering van armoedeproblematiek onder kinderen en het doorverwijzen van ouders naar passende ondersteuning spelen scholen een belangrijke rol. Tegelijk ervaren veel scholen een tekort aan capaciteit of te zware belasting voor zorgprofessionals of leerkrachten om gezinnen met armoedeproblematiek te kunnen ondersteunen. Daarnaast zijn scholen vaak niet op de hoogte van het totale aanbod aan fondsen. Daarom zet het Jeugdeducatiefonds met het initiatief Verstevigen aanpak kinderarmoede in op het verstevigen van de rol van scholen bij de aanpak van kinderarmoede en het versterken van de samenwerking tussen scholen, gemeenten en fondsen. Het uiteindelijk beoogd effect van Verstevigen aanpak kinderarmoede is dat meer kinderen met armoedeproblematiek beter bereikt worden.

Activiteiten binnen het initiatief

- Het helpen van professionals binnen scholen bij de implementatie van (de lessen uit) de handreiking 'Omgaan met armoede op scholen'
- Gesprekken en intervisie uitvoeren met de scholen
- Lokale overleggen tussen scholen, gemeenten en fondsen opzetten
- Aanbevelingen doen en agenderen richting de scholen en fondsen

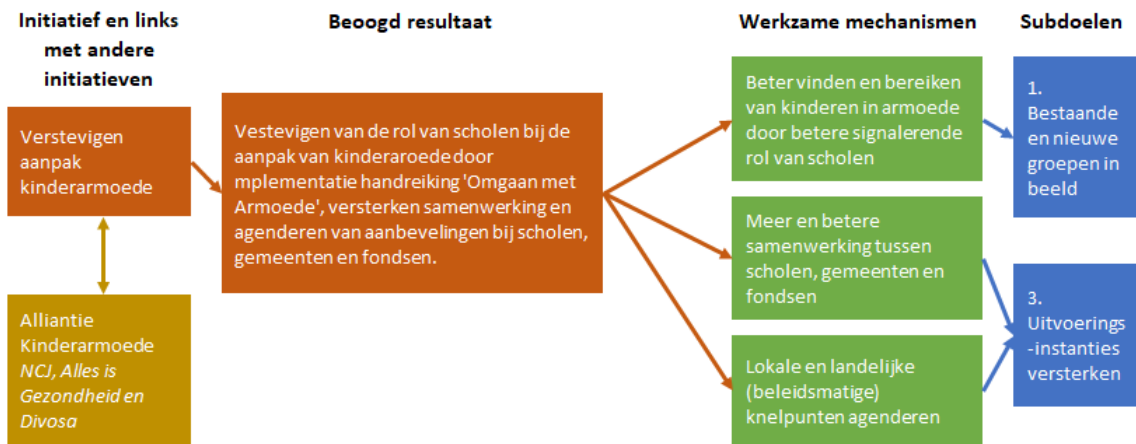
Het initiatief is eind 2019 gestart in opdracht van het ministerie van SZW. Naar aanleiding van corona is dit project eind 2020 opgeschaald. Deze implementatiefase liep van 15 oktober 2020 tot 15 april 2021, en daarna ligt de focus op afronding.

Op te leveren product of resultaat (output)

Het op te leveren resultaat van Verstevigen aanpak kinderarmoede is de implementatie van de handreiking 'Omgaan met armoede op scholen'. Deze handreiking is erop gericht om scholen te ondersteunen bij het signaleren van armoede en het doorverwijzen van ouders. Daarnaast beoogt het Jeugdeducatiefonds de samenwerking tussen scholen, gemeenten en fondsen te versterken.

Beleidstheorie

Verstevigen aanpak kinderarmoede is gelinkt aan de Alliantie Kinderarmoede. De Alliantie Kinderarmoede zal na de afronding van dit initiatief de aanpak voortzetten. Deze alliantie bestaat onder andere uit het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Alles is Gezondheid en Divosa.

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Aantal plekken waar handreiking is geïmplementeerd	De handreiking is geïmplementeerd op 15 scholen in 5 gemeenten. Aan het begin van dit initiatief was de handreiking wel niet beschikbaar, maar waren de scholen niet actief bezig met de inhoud van de handreiking.
(Ervaren) toegenomen kennis en handelingsperspectieven door gebruik handreiking	Volgens het initiatief heeft een aantal scholen hebben de inhoud van de handreiking meegenomen in teamoverleggen of door vragen uit de vragenlijst voor ouders (die in de handreiking vermeld stonden) in te zetten tijdens de oudergesprekken. Ook hebben een aantal scholen aangegeven weer huisbezoeken bij kinderen te willen doen. Door de gefaseerde aanpak, hebben de scholen over een langere periode kennis kunnen maken met de inhoud van de handreiking. Voor de scholen waarbij de armoedeaanpak nog minder sterk ontwikkeld was, bleek de handreiking een fijn hulpmiddel te zijn.
Adoptie handreiking door gebruikers	Hier is geen informatie nog over gegeven
Meer kennis over aanwezige fondsen (lokaal en landelijk)	De scholen zijn zich bewust van de 5 landelijke fondsen die vermeld staan in de handreiking. Een aantal hebben aangegeven geen kennis te hebben/niet bekend te zijn met een aantal van deze fondsen. Tijdens het implementatietraject zijn ze gevraagd aanbevelingen te formuleren voor alle 5 de fondsen. Bij de laatste gesprekken hebben zij ook lokale fondsen uitgenodigd. Hierdoor hebben scholen ook een beter beeld van de mogelijkheden bij deze fondsen.
Betere benutting/uitputting van de middelen van de fondsen	Alleen van de eigen organisatie is dit bekend. Daarin hebben de scholen hun budget wel besteed. Van de andere fondsen is niet bekend en is dit ook niet te achterhalen: fondsaanvragen zijn op leerlingniveau en kunnen vanwege privacyregels niet achterhaald worden.
Mate van adoptie van handreiking	De handreikingen zijn reeds geactualiseerd en nieuwe informatie is toegevoegd. Met de toenemende doelgroep van gezinnen in armoede, is het extra belangrijk dat alle scholen de nieuwe versie van de handreiking nogmaals ontvangen. Deze worden daarom ook bij ieder schoolbezoek weer meegenomen. De mate van adoptie varieert. Scholen gebruiken deze deels heel concreet bij de oudergesprekken, andere gebruiken dit vooral voor het overzicht van voorzieningen. Het hangt dus sterk af van de school, de behoefte en de mate waarin bepaalde kennis wel/niet al binnen de school aanwezig is.

Indicatoren	Voortgang
Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	Scholen hebben meer kennis en een beter beeld van het netwerk gekregen, wat kan helpen bij het bieden van ondersteuning aan kinderen. Er zijn knelpunten en sterke punten in de aanpak van kinderarmoede geïdentificeerd, bespreekbaar gemaakt en waar mogelijk lokale afspraken gemaakt. Gemeenten en fondsen hebben inzicht gekregen in wat de belemmerende factoren zijn om kinderen snel en adequaat te kunnen helpen. Daarnaast zijn er aanbevelingen geformuleerd en gepresenteerd aan de wethouders van de deelnemende gemeenten en het ministerie. Aan een deel van deze aanbevelingen is reeds opvolging gegeven.

Minder regeldruk, klant voorop

Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren

Aanleiding en beoogd effect

Vanwege de verwachte stijging in de behoefte naar schuldhulpverlening is het belangrijk om de snelheid aan de voor- en achterkant van het stelsel te bevorderen. Er is een sterke behoefte aan verbinding tussen de verschillende subsystemen binnen de schuldhulpverlening, door middel van praktische werkafspraken. Met name de connecties tussen bewind en gemeenten en tussen gemeenten en de wettelijke schuldsanering (Wsnp) kan beter. De NVVK zet met 'Minder regeldruk, klant voorop' in op enerzijds het verbeteren van de overgang tussen schuldenbewind en de schuldhulpverlening en anderzijds op het verbeteren en versnellen van de doorstroom tussen het minnelijk en wettelijk traject. Tenslotte is er behoefte aan meer inzicht in de veranderende doelgroep van het schuldenbewind en de wettelijke schuldsanering. De NVVK beoogt door middel van doelgroeponderzoek meer inzicht te verkrijgen in deze doelgroepen en dit te delen om meer onderling begrip te creëren.

Activiteiten binnen het initiatief

Hieronder de activiteiten per onderdeel van Minder regeldruk, klant voorop:

1. Connectie tussen bewind en gemeente: Het verkennen van de huidige samenwerking tussen schuldenbewindvoerder en de gemeentelijke schuldhulp. Met name wordt aandacht besteed aan mogelijkheden binnen digitale informatie-uitwisseling. Vervolgens wordt een plan opgesteld voor de basisafspraken tussen bewind en gemeenten. Daarnaast wordt een pilot georganiseerd, waarbij via een digitaal systeem informatie uitgewisseld kan worden tussen bewindvoerders en schuldhulpverleners.
2. Connectie tussen gemeente en Wsnp: Het verbeteren van de beeldvorming en kennis van professionals over het minnelijk en wettelijk traject door middel van een verkenning naar een online leerprogramma, pilots en een onlinecampagne. Voor dit onderdeel worden twee pilots uitgevoerd, over de meerwaarde van begeleiding van een cliënt bij een Wsnp-toelatingszitting en over de connectie tussen rechters, schuldhulpverleners en Wsnp-bewindvoerders.
3. Doelgroeponderzoek: Uitvoeren van een onderzoek naar de doelgroepen in de schuldhulp, respectievelijk in schuldenbewind, het minnelijk trajecten de Wsnp. De resultaten worden gedeeld via een webinar.

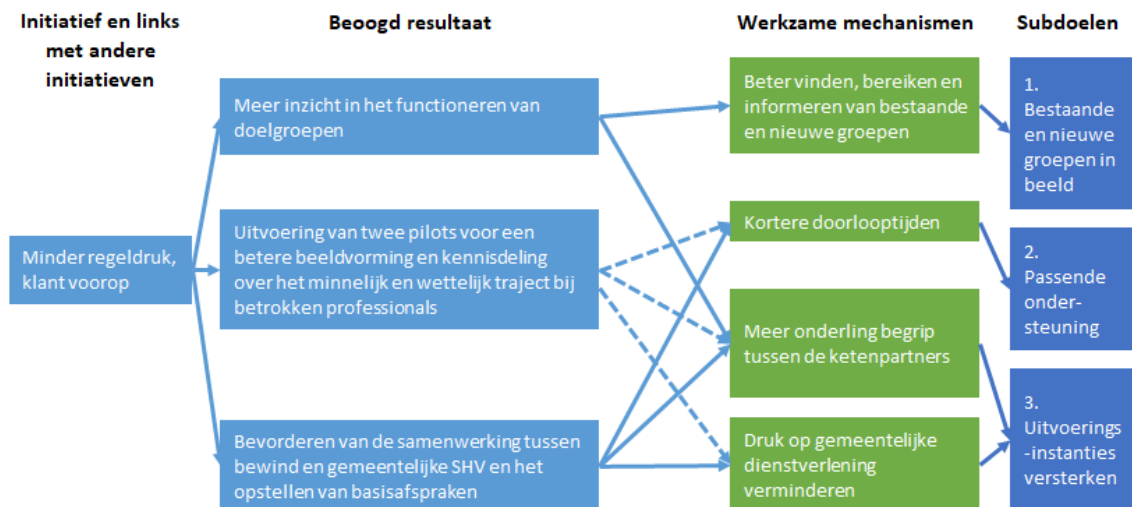
Resultaten en best practices worden vastgelegd in handreikingen en gedeeld in twee online voorlichtingscampagnes.

Op te leveren product of resultaat (output)

De beoogde resultaten van Minder regeldruk, klant voorop zijn als volgt:

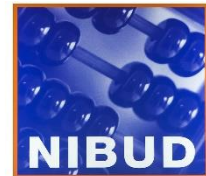
- Meer inzicht in de mogelijkheden van de samenwerking tussen schuldenbewindvoerders en de gemeentelijke schuldhulp.
- Betere kennisdeling en beeldvorming, aansluitend op de uitvoeringspraktijk, over het minnelijk en wettelijk traject bij schuldhulpverleners, Wsnp-bewindvoerders en de rechtspraak.
- Meer inzicht in het functioneren van mensen die gebruik maken van beschermingsbewind en schuldsanering.

Beleids­theorie

Indicatoren	Voortgang
Aantal mensen dat bereikt wordt met de twee voorlichtingscampagnes vanuit het project	De campagne "Samen Sterker in financiële hulp" is begin oktober gestart. Dit is de campagne voor een soepeler overgang van het MSNP-traject naar een WSNP-traject. Het beter leren kennen van de professionals en een kijkje in elkaars keuken. De begeleidende handreiking is inmiddels 113 x gedownload. Er wordt positief gereageerd op de video's en podcast van de verschillende professionals. De campagne "Samen de Regie" met als doel de samenwerking verbeteren en versterken tussen gemeenten en bewindvoerders zal in januari 2023 van start gaan.
Verkregen inzicht in de doelgroepen beschermingsbewind, minnelijke en wettelijke schuldhulpverlening	Hier is onderzoek naar uitgevoerd, waarvan spoedig het eindrapport zal verschijnen. Het conceptrapport kon niet worden gedeeld.
Mate van impact die de twee pilots te weeg hebben gebracht	Aan het einde van de 1e campagne kan ook worden vastgesteld welke impact het heeft gehad. De campagne loopt nu nog 2 maanden door.
Mate van draagvlak voor gemaakte basisafspraken beschermingsbewind en gemeentelijke schuldhulpverlening	Het draagvlak onder de brancheverenigingen, NVVK en VNG is groot. Er is hard gewerkt aan het tot stand komen van een gezamenlijk gedragen convenant om de samenwerking te verbeteren en te versterken. Alle partijen staat nu achter het definitieve concept convenant en gaan het voorleggen aan de achterban. In januari zal de campagne dan ook feestelijk starten met een gezamenlijk tekenmoment namens alle partijen.

Een Goed Gesprek over Geld

Aanleiding en beoogd effect

Uit een peiling van het Nibud in juni 2020 blijkt dat ruim 40 procent van de zelfstandigen en de werknemers met een flexibel dienstverband in inkomen is achteruitgegaan. Ook blijkt dat een deel van de huishoudens betaalachterstanden heeft, of deze nog in de toekomst verwacht. Tegelijkertijd zijn mensen vaak onbekend met hulp: één op de drie mensen met betalingsproblemen krijgt geen hulp daarbij, en weten soms ook niet waar zij terecht kunnen voor hulp. Deze hulp zou dus niet pas moeten beginnen bij gemeenten en andere schuldhelpverlening, maar juist op plekken waar problemen het eerst gesignaleerd kunnen worden zoals bij werkgevers of wijkteams. Daar zou al het gesprek over geld gevoerd moeten worden. Met het initiatief Een Goed Gesprek over Geld wil het Nibud een bijdrage leveren aan deze vroege signalering van financiële problemen, het tijdig inschakelen van de juiste hulp en uiteindelijk voorkomen van problematische schulden.

Activiteiten binnen het initiatief

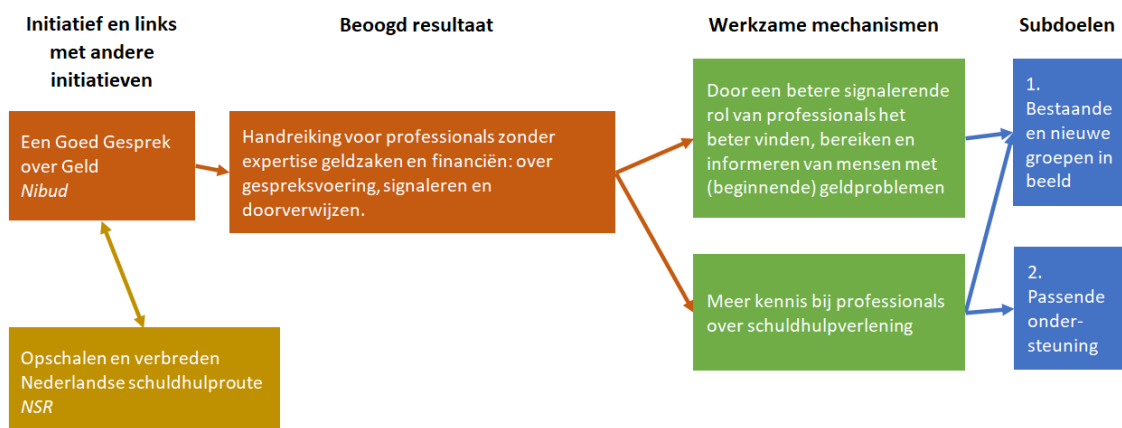
Het Nibud heeft in samenwerking met NVKK, Divosa en Roeland van Geuns (lector aan de HvA) een handreiking ontwikkeld voor een Goed Gesprek over Geld. Zowel experts als (organisaties van) gebruikers worden betrokken bij deze ontwikkeling en implementatie. Zo worden workshops georganiseerd waarin gebruikers (professionals) aan de slag gaan met de handreiking om op die manier een eerste versie te toetsen.

Op te leveren product of resultaat (output)

Het resultaat is een toegankelijke en gebruiksvriendelijke gesprekshandreiking en signaalkaart (lijst met signalen die duiden op geldproblemen), waarmee professionals zonder kennis of achtergrond van het thema het gesprek over geld en geldzorgen kunnen aangaan. Hiermee kunnen zij vervolgens beoordelen in hoeverre er sprake is van financiële problematiek, en zo nodig door te verwijzen naar de juiste informatie en hulp. Sinds 6 april 2021 zijn de gesprekshandleiding en signaalkaart gepubliceerd en beschikbaar gesteld.

Beleidstheorie

Met de handreiking voor professionals beoogt het initiatief bij te dragen aan de subdoelen door een bredere doelgroep in een vroeg stadium te kunnen bereiken. Professionals zouden ook door middel van deze handreiking beter in staat moeten zijn mensen met (beginnende) geldproblemen te kunnen onderkennen en door te verwijzen naar de juiste instanties voor passende ondersteuning. Er is een link met de Nederlandse Schuldhulproute (NSR): in de handreiking wordt doorverwezen naar de NSR.

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Aantal downloads van de gesprekshandleiding en signaalkaart op eigen site Nibud	<p>In de vorige monitoringsronde zijn de onderstaande bereikcijfers opgehaald:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gesprekshandreiking werkgevers: 903 uniek (957 totaal) • Signaalkaart werkgevers: 822 uniek (870 totaal) • Gesprekshandreiking ondernemers: 428 uniek (463 totaal) • Signaalkaart ondernemers: 368 uniek (391 totaal) • Factsheet loonbeslag (2021): 95 uniek (108 totaal) <p>In deze monitoringsronde was het onderstaande bereikcijfer bekend: De handreiking is tot en met oktober 2022 1466 keer gedownload</p>
Waardering voor de handreiking bij gebruikers	Er zijn regelmatig positieve reacties op de handreiking, maar waardering wordt niet systematisch gemeten.
Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	Hier is geen zicht op. Er is wel een toenemende vraag van werkgevers die hun werknemers met geldzorgen willen steunen.

Nederlandse Schuldhulproute

Aanleiding en beoogd effect

Bij veel mensen met schuldenproblematiek is er sprake van terughoudendheid om hulp te zoeken. Bovendien is het schuldhulplandschap complex en versnipperd, waardoor te laat de juiste hulp gezocht en gevonden wordt. De verwachte boegolf aan mensen die te maken hebben met armoede- en schuldenproblematiek door de coronacrisis vergroot dit probleem. Daarom werkt de Nederlandse Schuldhulproute (NSR) samen met gemeenten, bedrijven en schuldhulpinitiatieven aan één heldere centrale route, waardoor mensen met (dreigende) schulden in een vroeg stadium gevonden worden en snel doorwezen worden naar passende hulp. Deze hulp kan variëren van laagdrempelige tools tot gemeentelijke dienstverlening.

Activiteiten binnen het initiatief

Op dit moment zet de NSR in op het opschalen van het bestaande initiatief. Hiervoor worden de volgende activiteiten ingezet:

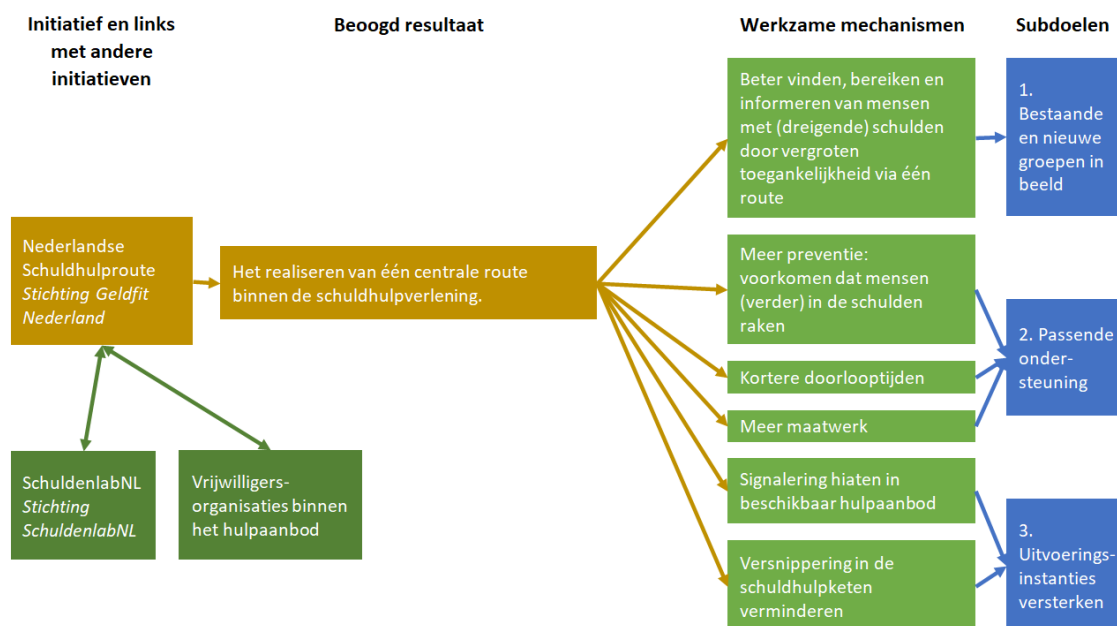
- Het op orde krijgen van de verwijzing naar de lokale schuldhulp. Dit is eind 2020 gerealiseerd.
- Overeenkomsten sluiten met gemeenten die daarvoor openstaan. Dit houdt in dat deze gemeenten financieel gaan bijdragen. Verder wordt de lokale sociale kaart verder gespecificeerd en komt er meer inzicht in lokale problematiek en oplossingen. Dit loopt tot eind 2021.
- Het actief identificeren van inwoners met (dreigende) schulden binnen de aangesloten gemeenten. Vervolgens worden zij geactiveerd om via de NSR hulp te zoeken en te vinden.

Op te leveren product of resultaat (output)

De beoogde resultaten van de Nederlandse Schuldhulproute zijn als volgt:

- De verwijzing naar de lokale schuldhulp is volledig en geactualiseerd (eind 2020)
- 30% van de gemeenten is aangesloten op de NSR (eind 2021)
- Meer mensen vinden hun weg naar passende ondersteuning

Beleidstheorie

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Aantal personen dat het voorportaal doorloopt en naar aanleiding daarvan contact heeft gelegd met een partij die is aangesloten op de NSR	<p>In de periode januari t/m september 2021 hebben 315.988 mensen een NSR-website bezocht en 6.168 het telefoonnummer gebeld. Hiervan hebben 19.389 mensen een meetbare vervolgstap gezet naar hulp.</p> <p>In de periode januari t/m september 2022 was het aantal sessies op Geldfit.nl 622.455 (in heel 2021 was het 435.013 sessies); het aantal mensen dat 0800 8115 heeft gebeld of doorverwezen is via NSR Direct is 13.672; het aantal mensen dat een meetbare vervolgstap heeft gezet is in jan t/m sept 2022 61.782.</p>
Kenmerken van personen die het voorportaal doorlopen en contact leggen met aangesloten partijen	<p>Uit de vorige monitoringsronde bleek dat van de online bezoekers ongeveer 84% (nog) geen schulden had (dit is het preventieve bereik), en dat er bij 16% sprake was van (problematische) schulden. Bij de mensen die het telefoonnummer belden, was bij ongeveer 90% sprake van schulden.</p> <p>Uit deze monitoringsronde blijkt daarnaast nog de volgende onderverdeling: Doelgroepen die veel bellen: alleenstaande moeders (20%), hoogopgeleide starters (16%), sociale huurders (15%, praktisch opgeleide gezinnen (14%), senioren (8%), andere profielen met hogere inkomens (27%)</p>
Aantal gemeenten dat is aangesloten op de NSR	Het aantal gemeenten dat aangesloten is, bedraagt nu 130 gemeenten.
Waardering bruikbaarheid voorportaal NSR	Er wordt op structurele wijze kwalitatief onderzoek gedaan. Hieruit is geleerd dat een variatie in de aard van het kanaal van belang is voor gebruikers: Website, telefoonnummer, chat of via een medewerker. Daarnaast heeft een ontwerp- en adviesbureau onderzoek gedaan en advies gegeven hoe de klantreis van geldfit.nl verbeterd zou kunnen worden. Hieruit blijkt dat een positieve, simpele en persoonlijke benadering het beste werkt. Persoonlijk in de zin van een persoon die iemand een stap verder kan helpen.
Uitstroom van mensen via NSR	We kunnen alleen iets zeggen over het aantal mensen dat doorverwezen is. Nog niet over het aantal mensen dat daadwerkelijk geholpen en uitgestroomd is. Hiervoor is verdergaande en intensievere samenwerking nodig met de initiatieven die opgenomen zijn in het hulpaanbod.
Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	Het bereik van hulpvragers is in 3 jaar tijd verdrievoudigd en het aantal gemeenten dat zich aansluit is significant toegenomen. Geldfit kan specifiek inspelen op actuele thema's zoals de coronacrisis of nu de energiecrisis. Daardoor worden specifieke groepen bereikt. In dit opzicht heeft Geldfit een relevante bijdrage geleverd.

Ondersteuning gemeentelijke aanpak Tijdige hulpverlening voor ondernemers met schulden 2021-2022

Aanleiding en beoogd effect

Per 1 januari 2021 is de wijziging van de Wet Gemeentelijke Schuldhelpverlening (WGS) in werking getreden. Hierin is verduidelijkt dat zelfstandig ondernemers met schulden recht hebben op gemeentelijke schuldhelpverlening. De WGS is hierop aangepast om ervoor te zorgen dat noodlijdende ondernemers niet tussen wal en schip vallen. Lang niet alle hulp wordt echter door gemeenten geboden, en niet iedereen krijgt toegang tot de schuldhelp. VNG beoogt middels een campagne gemeenten te ondersteunen om groei van de groep van ondernemers met problematische schulden zoveel mogelijk te voorkomen of deze doelgroep zo snel mogelijk te kunnen helpen:

- Gemeenten bewust maken om meer te doen aan de preventie van schulden bij ondernemers, om schuldhelptrajecten open te stellen voor zelfstandig ondernemers;
- Gemeenten stimuleren om informatie voor ondernemers op een centrale plek binnen de gemeente aan te bieden;
- Gemeenten helpen om de interne communicatie tussen de diverse betrokkenen te vergroten en daardoor dienstverlening verbeteren;
- Gemeenten van slimme tips en adviezen op het organisatorische vlak voorzien.

Gemeenten kunnen door gebruik te maken van de informatie die met de campagne wordt aangeboden, een integrale aanpak binnen de organisatie toepassen en tijdig de juiste hulp aan ondernemers bieden.

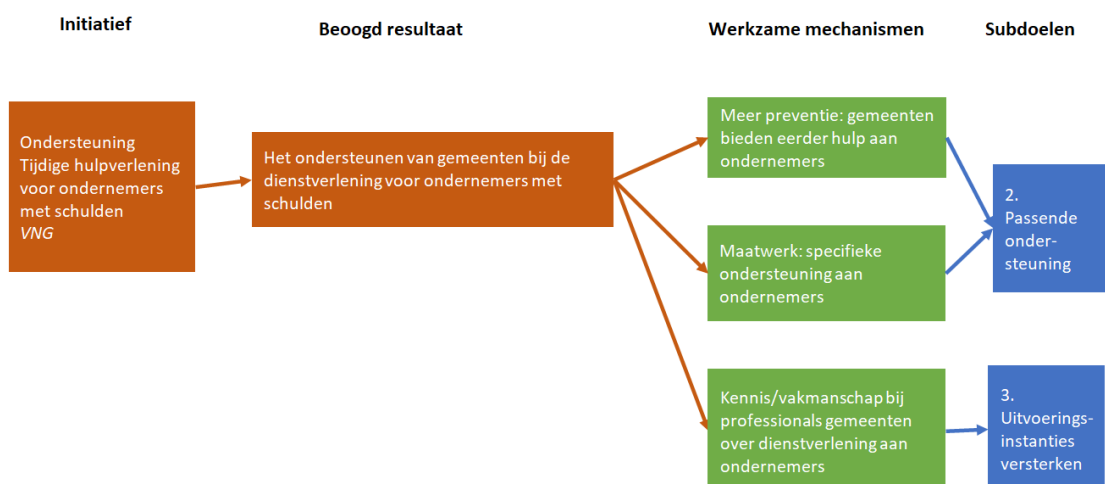
Activiteiten en resultaat (output)

Om gemeenten zo goed mogelijk te ondersteunen en het beoogde effect te bereiken worden door het initiatief van het eerste tot het vierde kwartaal in 2021 een aantal producten ontwikkeld en activiteiten ondernomen:

- Een verkenning van de manier waarop gemeenten bijstand voor zelfstandigen (Bbz) en schuldenaanpak hebben georganiseerd: een onderzoek naar de leemten in de dienstverlening;
- Een handreiking met handelingsperspectief voor gemeenten;
- Diverse communicatieproducten zoals een VNG-forum met best practices, webinars en een flyer;
- Diverse (digitale) bijeenkomsten (al dan niet regionaal georganiseerd) waarin kennis kan worden uitgewisseld (in een gemeentelijke klankbordgroep).

Beleidstheorie

Door het ondersteunen van gemeenten bij de dienstverlening van ondernemers met schulden, wordt beoogd een bijdrage te leveren aan twee subdoelen via verschillende werkzame mechanismen als onderstaand weergegeven.

Voortgang initiatief per indicator

Dit betreft dezelfde voortgangsinformatie die in de vorige monitoringsronde al is aangeleverd en waar in de tussenrapportage dus al over is gerapporteerd. Vanuit de VNG is aangegeven dat dit initiatief in maart 2022 afliep en dat daar toen al over naar het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is verantwoord. De projectleider van dit initiatief is inmiddels niet meer werkzaam bij de VNG. De VNG achtte het om deze redenen niet mogelijk of passend om in deze monitoringsronde informatie aan te leveren.

Indicatoren	Voortgang
Mate waarin inzicht is verkregen in de leemten in de schuldhulpverlening richting ondernemers	Ja er is meer inzicht verkregen. Ondernemers blijken zich niet te melden, o.a. vanwege schaamte, schuldgevoel, en een vrees voor regeltjes. Gemeenten moeten de doelgroep zien te bereiken. Dit blijkt o.a. uit eigen gesprekken met gemeenten en uit onderzoek 'Verkenning lokale initiatieven ondernemers in zwaar weer' (Bureau Bartels, 2021)
Het gebruik en de waardering van de communicatieproducten/ handreiking door gemeenten	De handreiking is nog in de maak. Wel zijn er twaalf webinars georganiseerd, evaluaties hiervan moeten nog binnenkomen. Zelf is men tevreden met de webinars, en er is tenminste één voorbeeld van een gemeente (Amsterdam) die n.a.v. het webinar een project zijn gaan opzetten voor mentale ondersteuning voor ondernemers.
Mate waarin gemeenten hun netwerk hebben versterkt met betrekking tot schuldenaanpak ondernemers	Het netwerk wordt versterkt door het initiatief. Allereerst maken gemeenten kennis met elkaar tijdens de webinars, en projectleider brengt gemeenten waar nodig met elkaar in contact. De projectleider werkt ook samen met andere partijen die actief zijn op dit terrein, waaronder de KvK en EZK. In het leernetwerk worden tot slot de knelpunten tussen deelnemers gedeeld en vindt er veel uitwisseling plaats tussen de deelnemers.
Toename in kennis en kunde bij gemeenten om tijdige en adequate hulp te bieden aan ondernemers	Dit is niet direct gemeten. Wel zijn er voorbeelden waarbij het project acties in gang heeft gezet bij gemeenten (Amsterdam) of een gemeente heeft ondersteund bij het maken van een beleidsplan (Velsen). De opbrengsten van bijeenkomsten worden gedeeld.

Ontwikkeling proof of concept Nederlands Instituut voor Betalingsregelingen (NivB)

nvvk

Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren

Aanleiding en beoogd effect

Veel mensen hebben betaalachterstanden bij crediteuren die zij niet in één keer terug kunnen betalen. Het lukt deze mensen vaak niet realistische betalingsvoorstellen te maken, waardoor betalingen niet worden voldaan en achterstanden oplopen. Dat probleem speelde ook al vóór de coronacrisis. De betalingsachterstanden hebben meerdere oorzaken, zoals bijvoorbeeld een slecht inzicht in eigen financiële situatie, of dat het voor crediteuren lastig onderscheid te maken is in wie niet wil betalen en niet kan betalen. NVVK, het Nibud en Buddy Payment willen in samenwerking realistische betalingsvoorstellen voor de doelgroep kunnen maken, waarbij 100% van het openstaande bedrag door debiteuren wordt betaald binnen een redelijke termijn. Met deze realistische betalingsregelingen moeten aanvullende incasso- en invorderingskosten en daarmee steeds meer problematische schulden voorkomen worden.

Activiteiten binnen het initiatief

De NVVK, het Nibud en Buddy Payment werken gezamenlijk aan het tot stand brengen van het Nederlands Instituut voor Betalingsregelingen (NivB). Het instituut geldt als bemiddelaar tussen debiteuren en crediteuren, dat een betrouwbaar budgetplan en een gepersonaliseerde realistische betalingsregeling opstelt. In samenwerking met grote crediteuren wordt een proof of concept ontwikkeld en getest voor het automatisch maken van betalingsregelingen voor klanten met betaalachterstanden. Het NivB platform maakt daarbij gebruik van technologie waarmee op basis van wat er binnenkomt en uitgaat op de bankrekening een gepersonaliseerde afbetaalcapaciteit wordt berekend.

Het project bestaat uit drie fasen:

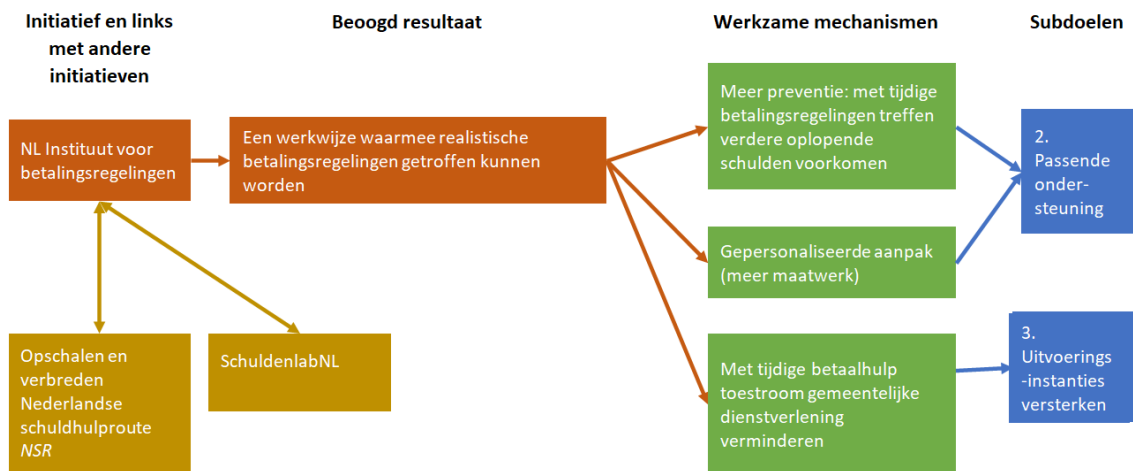
- Fase 1: opstellen afwegingskader en analyse bankmutaties (Oktober-December 2020).
- Fase 2: opstellen betaalregels en ontwikkeling en test webapplicatie (Januari-Maart 2021).
- Fase 3: opschalen test en opstellen business case (April – Juli 2021).

Op te leveren product of resultaat (output)

Het initiatief levert een proof of concept voor het kunnen maken van realistische betalingsvoorstellen, alvorens overgegaan wordt tot verdere opschaling en doorontwikkeling. De verwachting is dat het proof of concept in het najaar van 2021 gereed is.

Beleidstheorie

Er zijn een drietal werkzame mechanismen geïdentificeerd op welke manier het beoogde resultaat van het initiatief bijdraagt aan de subdoelen van de versnelling en intensivering van de armoede- en schuldenaanpak. Zo kan de instroom in (gemeentelijke) schuldhulpverlening verminderd worden door het ondersteunen van mensen die nog niet in de problematische schulden zitten. Het NivB kan ook op individueel niveau een passende betalingsregeling opstellen, waardoor maatwerk mogelijk is. Als blijkt dat bij onvoldoende afloscapaciteit een debiteur meer begeleiding nodig heeft, kan iemand doorverwezen worden aan een passende hulporganisatie. Hiervoor worden afspraken gemaakt met schuldhulpverleningsorganisaties.

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Mate waarin de proof of concept klaar is voor implementatie	Het proof of concept is ontwikkeld, en inmiddels zijn 30 betalingsregelingen afgesloten. Voor daadwerkelijke implementatie is doorontwikkeling nodig, hiervoor wordt financiering gezocht.
Aantal schuldeisers dat de proof of concept omarmt	De alliantie bestaat op dit moment uit 20 crediteuren. Hun commitment is mondeling en zij worden uitgenodigd voor bijeenkomsten, zij hebben niet formeel toegezegd het concept te adopteren. Daarnaast verwijzen 3 gemeenten klanten vanuit de aanpak vroegsignalering naar betalingsregelingen.nl.
Kenmerken van schuldeisers die de proof of concept omarmen	De alliantie bestaat uit: drie lokale publieke crediteuren, 1 grote landelijke publieke crediteur, 7 woningcorporaties, 1 energiebedrijf, 1 verzekeraar, 7 incassobureaus, 1 waterbedrijf, 1 telecombedrijf
Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	Betalingsregelingen.nl is een van de instrumenten die ervoor kunnen zorgen dat mensen met betalingsachterstanden vroegtijdig geholpen kunnen worden. Op 8 november 2022 hadden: 1524 bezoekers van betalingsregelingen.nl hun bankrekening gekoppeld. Daarvan was bij 635 mensen geen regeling mogelijk vanwege onvoldoende afloscapaciteit of onvoldoende informatie, 250 mensen hebben de regeling zelf afgewezen en 623 mensen hebben de regeling geaccepteerd.

Samenwerken in de aanpak van kinderarmoede

Aanleiding en beoogd effect

Het armoedeprobleem in Nederland is complex, evenals de manier waarop er in Nederland antwoord op gegeven wordt: een ingewikkeld systeem aan toeslagen en een maatschappelijk ingewikkeld stelsel met veel deuren en drempels tot hulp. De partijen Sterk uit Armoede, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ), Jeugdeducatiefonds, Divosa, Sociaal Werk Nederland en de Alliantie Kinderarmoede hebben daarom besloten samen te gaan werken waarbij de focus ligt op het basisonderwijs, en daarmee de aanpak van kinderarmoede. Door samen te werken wordt beoogd meer kinderen die opgroeien in armoede te bereiken en goed te kunnen ondersteunen. Dit door handelingsperspectief te bieden aan professionals uit verschillende domeinen, samenwerking tussen hen te bevorderen en stapsgewijs verbeteringen door te voeren in de wijze waarop kinderen en gezinnen geholpen worden.

Activiteiten binnen het initiatief

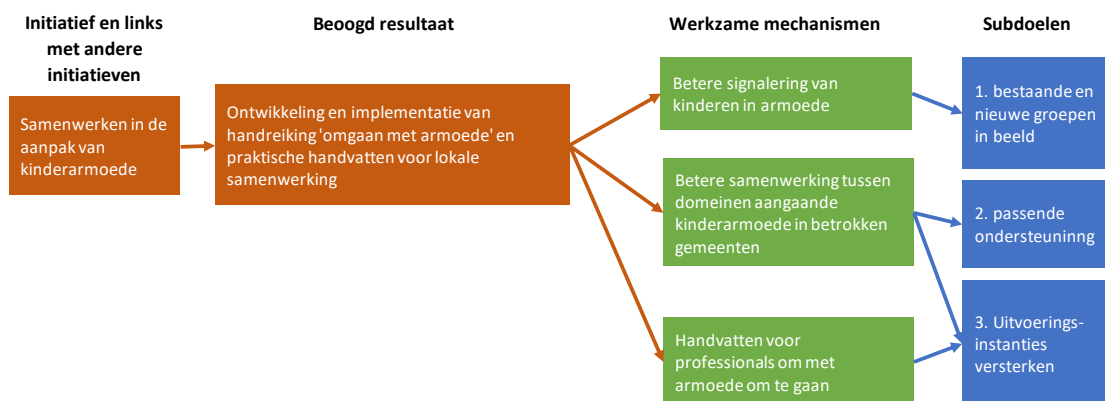
Het project bestaat grofweg uit drie fasen van april 2021 tot augustus 2022, waarin grofweg de volgende activiteiten ondernomen worden.

- Naast de al ontwikkelde handreiking 'omgaan met armoede' voor professionals in het onderwijs, het ontwikkelen van een dergelijke handreiking voor het domein jeugdgezondheid (valt binnen de subsidieaanvraag) en het gemeentelijk sociaal domein (valt buiten de subsidieaanvraag).
- Implementatie van de handreikingen per domein.
- Ontwikkelen en opzetten van samenwerkingsmethode tussen domeinen in 2 betrokken gemeenten.
- Inzet van ervaringsdeskundigen voor bij ontwikkeling producten en implementatie
- Het maken van een 'oplegger' voor lokale samenwerking tussen de verschillende domeinen onderling.

Op te leveren product of resultaat (output)

- Een uiteindelijk aantal van 3 aparte handreikingen 'omgaan met armoede' voor professionals in het onderwijs, jeugdgezondheid, en gemeentelijk domein.
- Praktische handvatten voor lokale samenwerking tussen de domeinen onderling, dienend als een 'oplegger' bij de handreikingen.

Beleids Theorie

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Aantal bereikte professionals en burgers	In de vorige monitoringsronde was er nog geen informatie bekend. Er zijn inmiddels 125 professionals in 4 gemeenten bereikt. Over het bereik van burgers zijn geen cijfers bekend.
Waardering vanuit professionals en gemeenten	Na iedere sessie wordt feedback gevraagd uit de groep en bellen landelijke organisaties de achterban na. De feedback is tot dusver positief en in de allereerste gemeente ook wel kritisch. Aan de hand van die feedback zijn ook aanpassingen doorgevoerd in de bijeenkomsten. In december worden er een aantal interviews afgenomen om de waardering meer te onderbouwen.
Ervaren toegenomen handelingsperspectief door handreiking	Daar kan iets over gezegd worden aan de hand van anekdotes en feedback die binnen is. Maar dat zal beter onderbouwd zijn na de online vragenlijsten die in december worden uitgezet.
Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	Het heeft in de deelnemende gemeenten in elk geval geleid tot een intensivering van de armoede-aanpak. Van versnelling wordt nog niet gesproken, alhoewel in alle gemeenten zichtbaar is dat de verbinding tussen het informele en formele netwerk sterker wordt. Het informele netwerk is de eerste die signalen te zien krijgt. Deze beter kwijt kunnen daar waar ondersteuning geboden kan worden, is iets wat in de feedback van deelnemers veel terugkomt.

Schuldenknooppunt

schuldenknooppunt

Aanleiding en beoogd effect

Het Schuldenknooppunt is gestart vanuit de behoefte bij zowel schuldhulpverleners als schuldeisers voor versnelling en optimalisering van het proces van schuldregelen. Het huidige proces duurt in de praktijk namelijk vaak langer dan de NVVK-richtlijn van 120 dagen, waardoor de klant en de schuldeiser langere tijd in onzekerheid zitten. Dit komt deels door de verschillende communicatievormen die schuldeisers en schuldhulpverleners gebruiken. Vanwege de coronacrisis is de behoefte voor versnelling en optimalisering groter geworden, om te kunnen inspelen op de verwachte boegolf van schuldenaren. Het Schuldenknooppunt beoogt de communicatie tussen schuldhulpverleners en schuldeisers te standaardiseren en te versnellen via een centraal, digitaal en veilig loket.

Activiteiten binnen het initiatief

Het Schuldenknooppunt is gelanceerd op 28 januari 2021. De activiteiten van Stichting Schuldenknooppunt zijn verdeeld in de volgende fases:

- De inrichtingsfase (eindigde op 1 april 2021), waarin werd ingezet op de ontwikkeling van het platform, toetsen van afspraken voor landelijk gebruik en het werven van deelnemers;
- Uitrolfase (eindigt op 1 oktober 2021), waarin landelijke uitrol en zelfstandige exploitatie centraal staan. In deze fase ligt de focus op het benaderen van gemeenten en belangrijke schuldeisers om aan te sluiten bij het Schuldenknooppunt.

Op 1 oktober 2021 zal de uitrolfase eindigen, daarna zal worden gekeken naar de doorontwikkeling van het Schuldenknooppunt.

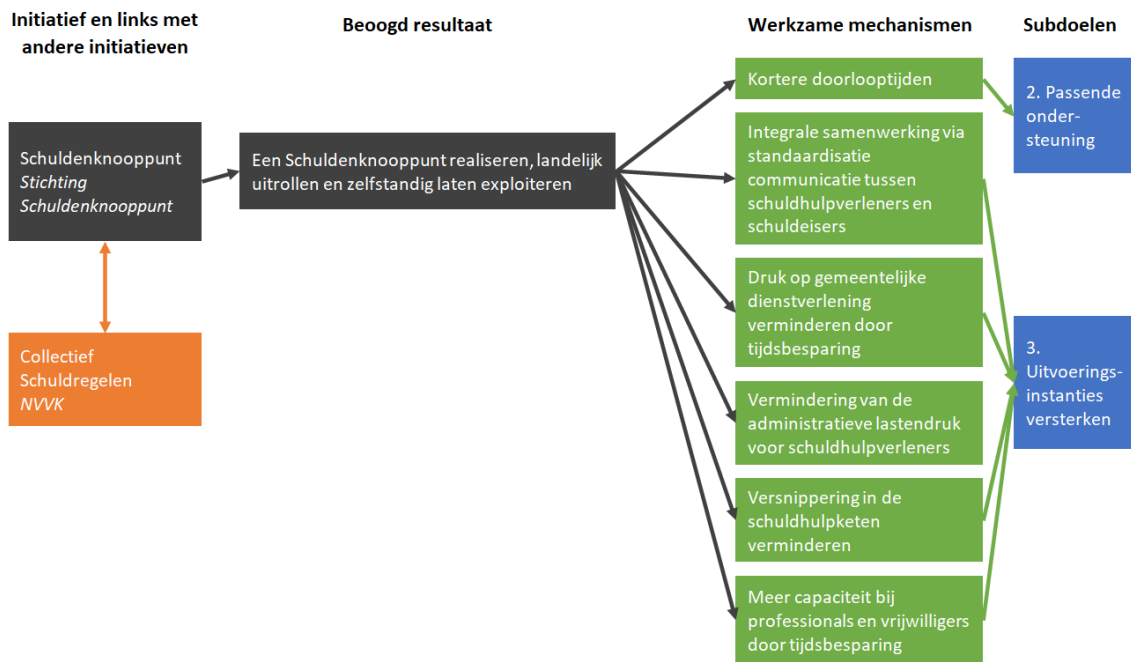
Op te leveren product of resultaat (output)

Het resultaat van dit initiatief is een volledig werkend, landelijk uitgerold en zelfstandig geëxploiteerd Schuldenknooppunt. Hiermee worden kosten bespaard, worden doorlooptijden verkort en mensen met schulden sneller en effectiever geholpen.

Beleids Theorie

Het Schuldenknooppunt is gelinkt aan het Collectief Schuldregelen (onderdeel van Corona activiteiten armoede en schulden). Het Schuldenknooppunt faciliteert het gebruik van Collectief Schuldregelen, omdat dit via het reguliere berichtenverkeer kan. Gebruik van zowel Collectief Schuldregelen als het Schuldenknooppunt leidt tot meer versnelling binnen het proces van schuldregelen.

Het Schuldenknooppunt draagt via verschillende mechanismes bij aan de subdoelen van het versnellen en intensiveren van de armoede- en schuldenaanpak. Ten eerste beoogt het Schuldenknooppunt de communicatie tussen schuldhulpverleners en schuldeisers te standaardiseren, wat bijdraagt aan integrale en efficiënte samenwerking en het verminderen van versnippering binnen de schuldhulpketen. Via het Schuldenknooppunt wordt het proces van schuldregelen efficiënter, wat de druk op de gemeentelijke dienstverlening en op administratieve lasten vermindert. Bovendien verkort dit doorlooptijden en vergroot het de capaciteit bij professionals, aangezien deze minder tijd kwijt zijn per dossier.

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Aantal schuld dossiers dat via het schuldenknooppunt loopt (saldoverzoeken), betaalvoorstellen en geaccordeerde betaalvoorstellen	<p>Aantallen vanuit schuldhulpverleners Saldoverzoeken: 16862 Betaalvoorstellen: 4186 Geaccordeerde schuldregelingen: 2885</p> <p>Aantallen vanuit schuldeisers Saldoverzoek antwoord: 8608 Saldoverzoek antwoord vooraf akkoord: 5645 Betaalvoorstel geaccepteerd: 3409 Betaalvoorstel geweigerd: 1214</p> <p>In 2021 bedroeg dit 5994 saldoverzoeken.</p>
Percentage opgeloste schuldendossiers dat via het schuldenknooppunt is verlopen	<p>In 2021: 179 geslaagde regelingen versus 140 niet geslaagde regelingen. Uitval is hierin niet meegenomen. Cijfers bieden eerste beeld, maar aantallen afgeronde trajecten zijn nog te laag om conclusies te kunnen trekken.</p> <p>In 2022: 3.409 geaccepteerde betaalregelingen t.o.v. 15.911 (Aantal schuldregelingen in 2021 volgens NVVK): 2%</p>
Aantal partijen dat op verschillende tijdsmomenten is aangesloten bij het SKP (naast grote partijen ook middelgrote en kleinere organisaties), waaronder aantal deelnemende SHV-organisaties en schuldeisers	<p>Schuldeisers: 36 schuldeisers. Schuldhulpverleners: in gebruik bij 39 organisaties, die in totaal 202 gemeenten vertegenwoordigen.</p>
Waardering van partijen die SKP gebruiken	<p>Er is geen gebruikerstevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Over het algemeen zijn betrokken deelnemers tevreden over het Schuldenknooppunt. Dit wordt getoetst in verschillende overleggen zoals: Gebruikers, Doorontwikkeling, Privacy & security, Stakeholders, Raad van Advies.</p>

Indicatoren	Voortgang
In hoeverre doorlooptijden van schulden-dossiers die via SKP verlopen worden verkort	<p>Doorlooptijden worden bepaald door de traagst reagerende schuldeiser. Aangezien nog niet alle schuldeisers zijn aangesloten, is nog niet vast te stellen of doorlooptijden zijn verkort. Wel kunnen we zien wat de gemiddelde reactietermijn is van schuldeisers op verzoeken via het Schuldenknooppunt.</p> <p>De gemiddelde reactie termijn Saldoverzoeken: 1,68 dagen Betaalvoorstellen: 1,63 dagen</p>
Mate waarin Schuldenknooppunt in staat is tot zelfstandige exploitatie	<p>De aansluitsnelheid van deelnemers loopt achter bij de oorspronkelijke verwachtingen. Daardoor heeft het Schuldenknooppunt nog ondersteuning nodig in haar exploitatie. Het Schuldenknooppunt heeft vooruitbetalingen van jaartarieven van het ministerie van SZW ontvangen voor de zes grote uitvoerders en deze middelen zijn noodzakelijk geweest om het Schuldenknooppunt operationeel te houden. Ook heeft het Schuldenknooppunt een overbruggingslening afgesloten bij de Rabofoundation.</p>
Mate waarin schuldeisers vooruitgang hebben geboekt met implementatie Schuldenknooppunt	<p>Een aantal grote schuldeisers zijn bezig met hun systeemkoppeling en verwachten in het eerste kwartaal van 2023 aan te kunnen sluiten. Andere grote schuldeisers maken inmiddels gebruik van het Schuldenknooppunt via het webportaal. Hiervoor is weinig technische implementatietijd nodig, behalve de aanvraag van eHerkenning voor medewerkers die via het webportaal gebruik maken van het Schuldenknooppunt.</p>

SchuldenlabNL

Aanleiding en beoogd effect

Vershillende groepen in de samenleving worden hard geraakt door de coronacrisis, en hiermee is zijn problematische schulden alleen maar toegenomen. Het kabinet werkt hard aan het tegengaan van de negatieve gevolgen door bijvoorbeeld het steun- en herstelpakket. Nu een enorme impuls is gegeven aan het tegengaan van problematische schulden, neemt het aantal initiatieven binnen de schuldhulpverlening ook weer substantieel toe. SchuldenlabNL probeert de versnippering van schuldhulpinitiatieven tegen te gaan zodat zij niet los van elkaar te werk gaan, maar meer van elkaars kennis, kunde en kapitaal kunnen profiteren en kunnen opschalen. Met de huidige impuls is de samenwerking en opschaling nog belangrijker geworden. SchuldenlabNL agendeert de noodzaak tot samenwerking tussen publieke en private partijen. In de rol van aanjager en verbinder beoogt het initiatief vervolgens de verbetering en innovatie van het armoede- en schuldenbeleid te versnellen.

SchuldenlabNL heeft de focus gelegd op het opschalen van vijf projecten waaraan het grotendeels mede aan de wieg heeft gestaan: Collectief schuldregelen, de Nederlandse Schuldhulproute (NSR), het Jongerenperspectieffonds, de Doorbraakmethode en de Voorzieningenwijzer. Deze initiatieven heeft schuldenlabNL omarmd in een **pact**, waar gemeenten en private partijen zich bij aan kunnen sluiten en bijbehorende instrumenten bijeengebracht onder de noemer van het pact kunnen implementeren.

Activiteiten binnen het initiatief

Een aantal activiteiten van SchuldenlabNL kunnen onderscheiden worden:

- Het uitbouwen, verstevigen, en professioneler maken van het ecosysteem van verschillende initiatieven (uitgevoerd door verschillende partners) die zich inzetten voor het tegengaan van problematische schulden. Zo is SchuldenlabNL ook gestart met het laten meten van de impact van aangesloten initiatieven.
- Het uitbreiden van het stakeholdermanagement, met name met gemeenten om de verbinding met de geselecteerde initiatieven te verkrijgen en te versterken. Daarbij wordt er geïnvesteerd in relaties en communicatie, om hierin versnelling te brengen en de verbinding en opschaling te agenderen.
- Naast de al bestaande problematiek van kwetsbare groepen komen er als gevolg van de Coronacrisis nieuwe doelgroepen bij. SchuldenlabNL zet zich bij mogelijk nieuwe interventies rond ZZP'ers en werkende armen in ten aanzien van de agendering, ontwikkeling in co-creatie en invulling van de randvoorwaarden voor schaalbare aanpakken en interventies.

Op te leveren product of resultaat (output)

De rol van SchuldenlabNL als aanjager en verbinder dient ertoe te leiden dat de geselecteerde initiatieven in de schuldhulpverlening opgeschaald worden, en een toegenomen aantal gemeenten en private partijen die in samenwerking staan met de initiatieven en meewerken met deze opschaling.

Beleidstheorie

De versterking van de initiatieven en het meer in verbinding laten staan van deze initiatieven en andere stakeholders, moet bijdragen aan een minder versnipperd landschap in de schuldhulpketen. Zo kunnen initiatieven sterker worden door van elkaar te leren en kennis te delen, hetgeen dubbel werk tegengaat en de efficiëntie wordt bevorderd. Gemeenten en andere private partijen kunnen profijt hebben van deze versterkte positie wanneer zij de aansluiting met hen hebben kunnen vinden.

Als genoemd is SchuldenlabNL sterk betrokken bij de NSR en de actielijn Collectieve schuldregelen van het NVVK binnen de versnelling en intensivering armoede en schuldenaanpak. Zo is SchuldenlabNL bij de NSR niet alleen betrokken bij de opschaling van het initiatief, maar ook bij het accrediteren van de hulpinitiatieven voor de aansluiting met de schuldhulproute. Zowel voor Collectief Schuldregelen als voor de NSR leidt SchuldenlabNL zoveel als mogelijk partners naar de uitvoerende organisaties toe.

Daarnaast heeft SchuldenlabNL in de fase van de agendering ook een rol gespeeld bij het initiatief Nederlands Instituut voor Betalingsregelingen.

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Aantal en typen partijen in het ecosysteem	Type partners voor opschaling: ministeries, gemeenten, belangenorganisaties als VNG, banken, verzekeraars, bedrijven, consultancy, uitvoeringsorganisaties, corporaties, vermogensfondsen en maatschappelijke organisaties. Het aantal algemene partnerorganisaties die financieel en/of in natura (capaciteit) bijdragen is 12 (vergeleken met 10 in 2021). Er zijn honderden projectpartners via de schuldhulpmethoden en de lokale schuldenlabs. Daarvan wordt de 6e op 30 november gelanceerd.
Mate van opschaling van de initiatieven en aantal inwoners dat daarmee bereikt is	Het is niet te zeggen in hoeverre opschaling van initiatieven direct gevolg is van SchuldenLabNL. In september 2022 is de stand van zaken omtrent de 5 schuldhulpmethoden uit het pact als volgt: 1. Nationale SchuldhulpRoute (NSR): 118 gemeenten (vergeleken met 80 in 2021) 2. Collectief schuldregelen: 158 gemeenten (vergeleken met 121 partijen in 2021) 3. De voorzieningenwijzer: 51 gemeenten (vergeleken met 40 gemeenten in 2021) 4. Jongeren Perspectief Fonds (JPF): 10 gemeenten (dit is hetzelfde gebleven) 5. Doorbraakmethode: 101 gemeenten (vergeleken met 25 gemeenten in 2021) 6. Hoe word je rijk: 15 gemeenten (geen data van 2021) 7. PlinkR Hub: 11 gemeenten) (geen data van 2021) 8. OverRoad: 84 gemeenten (geen data van 2021)
Aantal en soort concrete activiteiten gericht op versteviging samenwerking	Het hiertoe benodigde stakeholderengagement en management wordt dagelijks uitgevoerd. Per telefoon, mail, etc. Het overleg met partijen loopt in de honderden, vergelijkbaar met vorige jaar. (calls etc.). Er zijn veel activiteiten met de lokale schuldenlabs, waaronder dit jaar het opzetten van een onderling kennisnetwerk om van elkaar te leren. Er zijn ruim 10 werkbezoeken/ bijeenkomsten georganiseerd, inclusief diegene waarbij HM Koningin Máxima aanwezig is geweest om het belang van de samenwerking te onderstrepen. En het agenderen van de samenwerking op nieuwe groepen, dit jaar in het bijzonder de financiële gezondheid van werknemers en de rol van werkgevers in deze.

Indicatoren	Voortgang
Mate waarin actiegerichte samenwerking wordt gestimuleerd tussen de partijen/initiatieven	In het accreditatieproces van nieuwe initiatieven stuurt SchuldenLabNL permanent op samenwerking. Dat geldt dit jaar in het bijzonder voor de thema's financiële gezondheid en voor energiearmoede. Voor deze laatste is eind maart een actieplan energiearmoede gelanceerd. Voor de eerste wordt eind november gestart met een coalitie en platform financiële gezondheid.
Mate van impact initiatieven (in ieder geval bij NSR)	De impactmetingen van 5 schuldhulpmethoden zijn gereed. Komend jaar volgen de impactmetingen van de 'nieuwe' schuldhulpmethoden Hoe word je rijk, OverRood en Plinkr Hub.

Aanleiding en beoogd effect

Er is veel geregeld in Nederland qua voorzieningen, zoals toeslagen van het rijk en gemeentelijke miniregelingen. Maar het systeem van regelingen en voorzieningen is erg complex geworden, en de praktijk is dat veel mensen met (beginnende) financiële problematieken soms niet gebruik maken van voorzieningen waar zij wel recht op hebben. Zorgweb heeft met de VoorzieningenWijzer een praktisch instrument ontwikkeld zodat inwoners worden geholpen gebruik te maken van voorzieningen waar zij recht op hebben. Het omvat een persoonlijk adviesgesprek in combinatie met een op maat gemaakte applicatie die men inzicht kan bieden in regelingen binnen een bepaalde gemeente. Hiermee kunnen mensen een financieel sterkere positie te krijgen, waardoor het risico op schulden en daarmee de instroom in gemeentelijke schuldhulpverlening voorkomen kan worden. Na de pilotfase in 50 gemeenten, is de vervolgstap de voorzieningenwijzer versneld landelijk te laten opschalen zodat gemeenten door heel Nederland het kunnen inzetten als preventieve aanpak voor bij armoede en schulden. De Voorzieningenwijzer is geaccrediteerd door schuldenlabNL, onder wiens vlag de versnelling ingezet kan worden. Het instrument is eveneens een oplossing binnen de Nederlandse Schuldhulproute (NSR).

Activiteiten binnen het initiatief

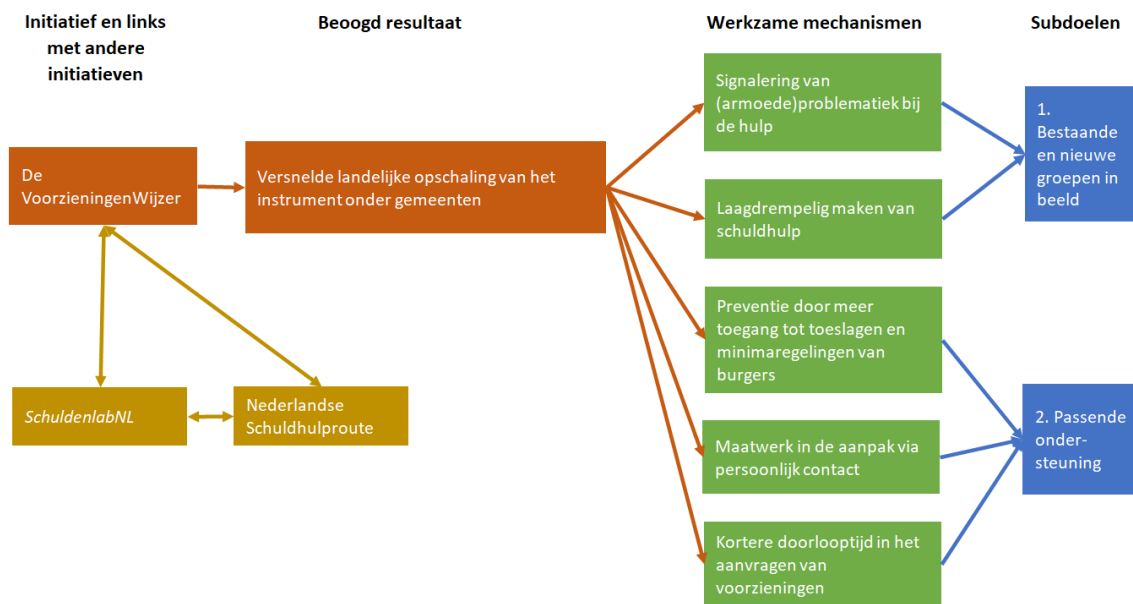
Om verdere uitrol van de voorzieningenwijzer mogelijk te maken is extra capaciteit nodig.

- Om ervoor te zorgen dat de komende jaren voldoende nieuwe gemeenten de keuze maken om te aanpak te adopteren, zal het bereik en de bekendheid in het eerste versnellingsjaar vergroot moeten worden. Hiervoor zal expertise voor moten worden ingehuurd op gebied van PR, communicatie en marketing.
- Gemeenten worden begeleid in het inbeddingsproces en opstarten van de uitvoeringspraktijk. Gemeenten moeten zo goed mogelijk ontzorgd worden hiermee. Ter opschaling is extra project/accountmanagementcapaciteit nodig.
- Verstevigen van de technische, juridische en contractuele basis om versnelde groei aan te kunnen. Hiervoor zal eveneens expertise moeten worden toegevoegd.

Op te leveren product of resultaat (output)

Landelijke opschaling van het instrument: vergroten van het aantal gemeenten dat de aanpak adopteert en die daarin begeleid kunnen worden. Vervolgens kunnen meer mensen preventief geholpen worden.

Beleidstheorie

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Aantal extra gemeenten dat aangesloten is	Bij de start (toekenning subsidie) van het project waren er 30 gemeenten aangesloten op de aanpak. Inmiddels zijn dit 52 gemeenten, waarvan 11 nieuwe gemeenten in 2021 en 11 nieuwe gemeenten in 2022. De verwachting is dat eind 2022 nog 2 nieuwe gemeenten zullen aansluiten.
Aantal deelnemers en hun kenmerken die gebruik hebben gemaakt van de Voorzieningenwijzer	Tot op heden hebben 12.000 huishoudens gebruik gemaakt van de DVW, maar dat was via reeds aangesloten gemeenten. Inmiddels zijn er ruim 15.000 huishoudens geholpen met de aanpak. Tijdens de Coronacrisis bleven de aantallen huisbezoeken achter op de prognoses omdat veel lokale uitvoeringspartijen worstelden met het al dan niet voortzetten van de fysieke gesprekken. In 2021 zijn er daardoor circa 1400 gesprekken gevoerd in de diverse gemeenten en in 2022 (peildatum 4 november) circa 2400 gesprekken.
Ervaren meerwaarde vanuit consulenten	Een in 2021 uitgevoerde MKBA laat zien dat de inzet van DVW helpt bij het eerder signaleren van schulden, bevorderen van motivatie van schuldenaren en het voorlichten over gemeentelijke faciliteiten. Voor schuldenaren brengt het andere meer rust, inzicht in de financiële huishouding en meer participatie van de kinderen in sport, school of cultuur. Deze opbrengsten hebben wel betrekking op deelnemers die er al waren voor de start van dit project. Er zijn geen aanvullende inzichten te delen ten opzichte van deze MKBA.
Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak	De inzet van De VoorzieningenWijzer heeft bijgedragen aan het versterken van de lokale samenwerking rond preventie van schulden. Door in te zetten op het benutten van vindplaatsen en live-events (zoals een verhuizing) wordt ingezet op het vinden van mensen voordat er schulden ontstaan. Deze proactieve wijze van werken wordt mede geïnitieerd doordat er als onderdeel van het implementatietraject een blauwdruk wordt gemaakt die dient als basis voor de start van de uitvoering. Dit zorgt dat partijen afspraken maken over de vindplaatsen die worden benut, welke partij(en) de gesprekken voeren en hoe de warme overdracht wordt vormgegeven als er aanvullende ondersteuning nodig blijkt.

Masterplan Landelijk Netwerk Vrijwillige Schuldhulp

Aanleiding en beoogd effect

Vanwege de coronacrisis is de verwachting dat het aantal mensen met armoede- en schuldenproblematiek zal toenemen. Bovendien worden nieuwe groepen getroffen die niet eerder in beeld waren, zoals jongeren, zzp'ers en flexwerkers. De Alliantie Vrijwillige Schuldhulp beoogt zoveel mogelijk mensen met armoede- en schuldenproblematiek te vinden en door te leiden naar hulp door de inzet van vrijwilligers. Doelstelling van dit initiatief is het werven en opleiden van vrijwilligers en het effectiever inzetten van vrijwilligers.

Activiteiten binnen het initiatief

Het Masterplan is gericht op de opschaling van het bestaande initiatief. Dit is gestart in 2021 en loopt tot 31 december 2021.

Activiteiten van de Alliantie Vrijwillige Schuldhulp zijn te onderscheiden in vier hoofdlijnen:

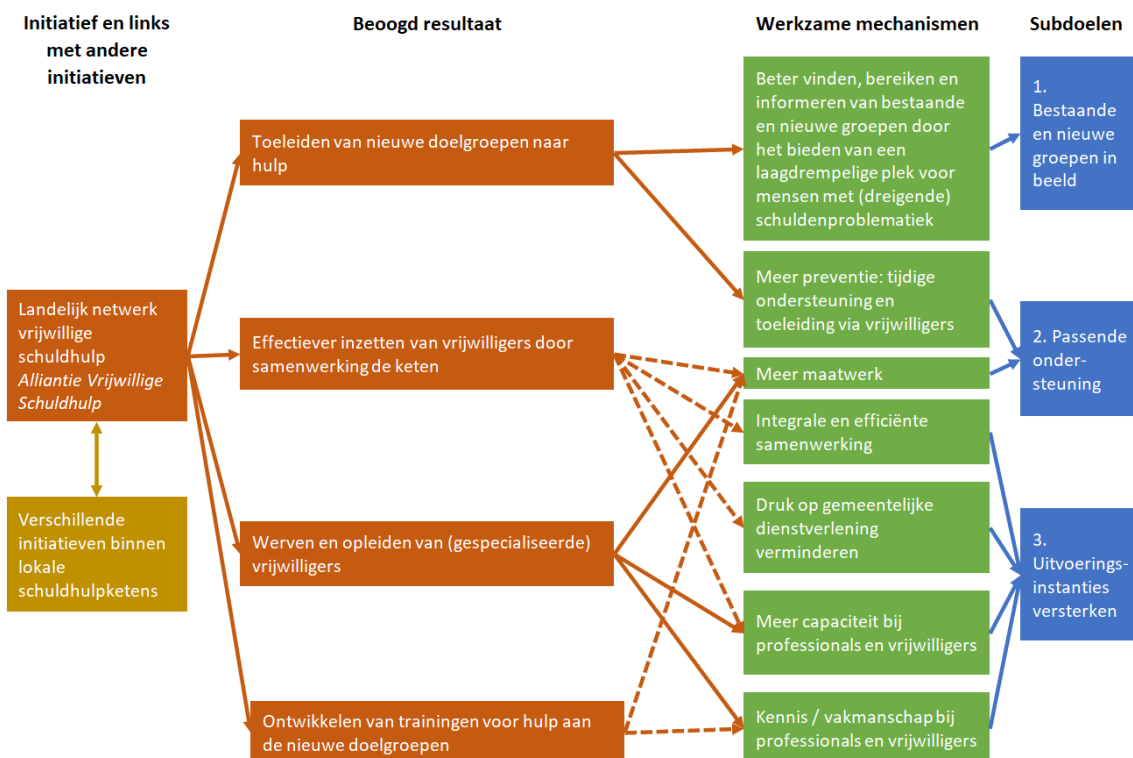
1. Het werven en opleiden van 60 vrijwilligers ten behoeve van hulp aan zzp'ers, jongeren en flexwerkers
2. Effectievere inzet van vrijwilligers door samenwerking in de keten
3. Het toeleiden van de nieuwe doelgroepen naar hulp
4. Het ontwikkelen van trainingen

Op te leveren product of resultaat (output)

Hieronder de resultaten die de Alliantie Vrijwillige Schuldhulp beoogt op te leveren per activiteit:

1. Het werven en opleiden van 60 (gespecialiseerde) vrijwilligers ten behoeve van hulp aan zzp'ers, jongeren flexwerkers
 - Opstellen van profielen voor verschillende vrijwilligers
 - Ontwikkeling van een digitale PR-toolbox
 - Inzetten van een landelijke bewustwordingscampagne
 - Ontwikkeling van een landingspagina over de werving van alliantiepartners op de website van AVS
2. Effectievere inzet van vrijwilligers door samenwerking in de keten
 - Toevoegen van twee (grotere) gemeenten aan de tien gemeenten waar de AVS al actief is
 - Het integraal toepassen van andere drie hoofdlijnen in deze twee gemeenten
3. Het toeleiden van de nieuwe doelgroepen naar hulp
 - Ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal voor jongeren, zzp'ers en flexwerkers over schuldhulp
 - Informeren van jongeren, zzp'ers en flexwerkers over vindplaatsen in de twee nieuwe gemeenten
4. Het ontwikkelen van trainingen
 - Ontwikkelen van basistraining voor hulp aan zzp'ers
 - Toevoegen van video's en webinars aan bestaand trainingsmateriaal voor jongeren
 - Ontwikkeling van een module e-learning ter ondersteuning voor hulp aan flexwerkers

Beleidstheorie

Voortgang initiatief per indicator

Dit initiatief heeft in deze monitoringsronde geen voortgangsinformatie aangeleverd. Onderstaande informatie is dus nog dezelfde als uit de vorige monitoringsronde in 2021.

Indicatoren	Voortgang
Aantal ondersteunde burgers door vrijwilligers	358 nieuwe hulpvragers
Waardering van de ondersteuning van vrijwilligers	De training 'sturen op zelfsturen' is positief gewaardeerd, blijkens de evaluaties van de trainingen Op het kwaliteitsnormenkader is positief gereageerd door de externe ketenpartners Divosa en NVVK. De vertaalde websites worden gevonden door de gebruikers, blijkens de monitor. De kennisbank wordt veelvuldig gepromoot, blijkens de reacties van partners, vrijwilligers en beroepsorganisaties.
Aantal vrijwilligers dat is geworven en opgeleid (streven is 60 vrijwilligers)	52 nieuwe vrijwilligers
Aantal gemeenten dat zich sinds start project heeft aangesloten bij Masterplan	In 23 gemeenten zijn lokale vrijwilligersorganisaties versterkt In 15 gemeenten zijn nieuwe vrijwilligersorganisaties opgezet In 12 gemeenten is samenwerking in de lokale schuldhulpketen gerealiseerd In 39 gemeenten zijn bijeenkomsten voor de Turkse en Marokkaanse gemeenschap gehouden In 3 gemeenten zijn de administraties van de hulporganisaties gekoppeld

Monitoring vroegsignalering

Aanleiding en beoogd effect

Sinds 2012 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het ondersteunen van mensen met financiële problemen in het kader van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). De wijziging van deze wetgeving volgt de ontwikkelingen van vroegsignalering die de afgelopen jaren in gemeenten gaande waren. Gemeenten zijn op zoek naar data om de effecten van vroegsignalering te evalueren en wat het rendement is op de investering die hiervoor is gedaan. Al in 2020 heeft Divosa in samenwerking met Significant een monitoringsinstrument ontwikkeld. Deze monitor beoogt met een overzichtelijke presentatie inzicht te geven in de uitvoering en resultaten van vroegsignalering. De cijfers kunnen voor gemeenten handvaten bieden voor beleid in het vervolg.

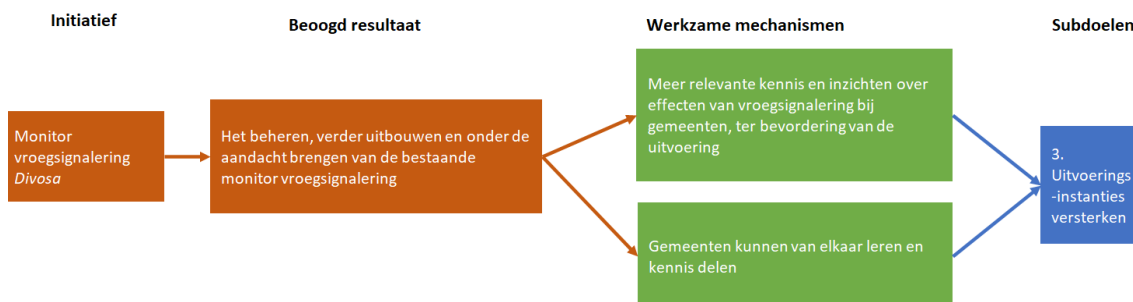
Activiteiten binnen het initiatief

1. De reeds ontwikkelde monitor zal binnen dit initiatief functioneel en technisch beheerd gaan worden. Ook zal de monitor verder ontwikkeld worden om te kunnen blijven aansluiten bij behoeften van gemeenten. Hiervoor wordt een gebruikersgroep van gemeenten ingezet die voor input kan zorgen.
2. Er worden 2-jaarlijkse bijeenkomsten georganiseerd waarbij gemeenten aanwezig zijn. Hier komt het verhaal achter de cijfers aan bod, hoe deze te gebruiken om onder andere de uitvoering te verbeteren. Ook kunnen gemeenten onderling ervaringen en goede voorbeelden uitwisselen tijdens deze bijeenkomsten.
3. Er worden twee publicaties uitgebracht over de gegevens uit de monitor. Hiermee kan een landelijk beeld gegeven worden over de inspanning op vroegsignalering.

Op te leveren product of resultaat (output)

- Het (kosteloos) laten deelnemen van meer gemeenten aan de monitor
- Doorontwikkeling en per kwartaal bijwerken van de monitor
- 2 publicaties over landelijke cijfers over de inspanning op vroegsignalering
- 2-jaarlijkse bijeenkomsten onder deelnemende gemeenten

Beleids Theorie

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Aantal extra gemeenten dat deelneemt aan de monitor	Sinds juni 2021 is het aantal deelnemende gemeenten toegenomen van 107 naar 155. Dit is in 2022 verder toegenomen tot 222.
Ervaren meerwaarde onder deelnemende gemeente voor de monitor	Er is geen actieve uitvraag gedaan onder gemeenten met betrekking tot hun ervaringen. Wat nu zichtbaar is, is dat er nog niet optimaal gebruik wordt gemaakt van het dashboard. Er is daarom afgelopen jaar ingezet op de verbetering en daarnaast het maken van een leidraad om gemeenten te ondersteunen bij registraties en monitoring m.b.t. het dashboard. Komende periode wordt dit actief bij deelnemers onder de aandacht gebracht.
Aantal bijeenkomsten dat met gemeenten is georganiseerd	Er zijn in 2022 6 bijeenkomsten georganiseerd.

Schouders Eronder

Aanleiding en beoogd effect

Schouders Eronder is in 2017 begonnen als een landelijk professionaliseringsprogramma, met als doel om het vakmanschap te verbeteren van alle functionarissen die een rol hebben in de brede keten van schuldhulpverlening. Dit zodat zij blijvend kunnen beschikken over de expertise, de houding en de vaardigheden die nodig zijn voor het vervullen van hun rol. Het programma heeft zich vanuit hier doorontwikkeld, naar een programma dat zich vooral richt op de versterking van het innoverend en lerend vermogen van de schuldhulpketen. Het hogere doel van het programma is daarbij hetzelfde gebleven, namelijk een bijdrage leveren aan een betere schuldhulpverlening.

Activiteiten binnen het initiatief

1. Het centraal delen van kennis omtrent schuldhulpverlening, tijdens landelijke bijeenkomsten en leernetwerken, waarin de bredere keten wordt betrokken: dit gebeurt door het organiseren van praktijkdagen, leernetwerken, themadagen en online kennissessies, en het beschikbaar stellen van de Kennisbundel en themakranten.
2. Bouwen, versterken en versnellen van de lokale dienstverlening: dit gebeurt door het faciliteren van lokale werkplaatsen, en het opleiden en faciliteren van lokale sleutelfiguren.

Op te leveren product of resultaat (output)

- Het organiseren van 5 praktijkdagen waarmee minimaal 300 deelnemers per keer bereikt worden
- Het organiseren van 6 leernetwerken die aansluiten op de praktijkdagen, waarin de opgedane kennis naar de praktijk wordt vertaald
- Het organiseren van 6 themadagen waarin vraagstukken, inzichten en opbrengsten breed worden gedeeld met ketenpartners
- Het organiseren van een Summerschool die bestaat uit verschillende online kennissessies met 100-250 deelnemers
- Uitbreiding en brede verspreiding van de Kennisbundel, het borgen van het voortbestaan, de toegankelijkheid en het up-to-date houden van de Kennisbundel na afloop van de subsidieperiode
- Het opleveren van 6 online themakranten
- Het organiseren van de verkiezingen voor Schuldhulpverlener van respectievelijk het jaar 2021 en 2022

Beleidstheorie

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Waardering van de fysieke kennisbijeenkomsten	<p>Over het bereik van de fysieke bijeenkomsten is deels in mei 2022 al verantwoord. Er hadden toen 5 praktijkdagen plaatsgevonden met een bereik dat steeds boven het streefaantal van 300 deelnemers zat.</p> <p>Er waren 3 leernetwerken en 3 themadagen gerealiseerd in mei 2022. Uit een kwantitatieve evaluatie van Bureau Bartels blijkt dat deelnemers de leernetwerken gemiddeld waarderen met een 8.0 en de themadagen met gemiddeld een 8.1.</p> <p>In fase 3 is ervoor gekozen om mensen uit het veld actief te betrekken bij de verdere co creatie van deze werkvormen. Doordat deze gezamenlijk de werkvorm vormgeven, hebben deelnemers een ander type relatie met Schouders Eronder, waardoor een kwantitatieve evaluatie minder aansluit. Iedere bijeenkomst wordt wel mondeling geëvalueerd. Deelnemers geven terug dat samenwerkingen verbeteren, dat er meer zicht is op wat er nodig is binnen hun organisatie en dat ze dit ook beter voor het voetlicht kunnen brengen.</p>
Bereik van de schriftelijke kennisinstrumenten	<p>De themakranten zijn gepubliceerd op de Schouders Eronder website en de Kennisbundel, waarna zij verder gedeeld zijn via LinkedIn en Twitter. Via LinkedIn en Twitter werden de posts m.b.t. de themakranten gemiddeld 1700 tot 2200 keer weergegeven. De daadwerkelijke kranten op de website en de Kennisbundel werden door 685 unieke bezoekers bekeken. De kennisbundel is tussen 13 okt 2021 en 3 mei 2022 bijna 22.000 keer bezocht, er stonden per 3 mei 2022 325 artikelen gepubliceerd.</p>
Waardering van de schriftelijke kennisinstrumenten	<p>Er is geen kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de waardering van de themakranten. De kennisbundel is wel kwalitatief geëvalueerd door Bureau Bartels. Verschillende waarderingen zijn meegenomen in de verdere ontwikkeling van de Kennisbundel. Uit de evaluatie van Bureau Bartels komt onder andere naar voren dat de Kennisbundel een instrument met potentie is. Tevens wilden gebruikers graag meer geholpen worden bij het vinden van relevante informatie. Bij de verduurzaming van de Kennisbundel is hier rekening mee gehouden. De nieuwe Wordpress omgeving zorgt voor betere interactie aan de voorkant met de gebruiker maar ook aan de achterkant nu de Kennisbundel gebruiksvriendelijker is. Gemiddeld wordt de kennisbundel door de geraadpleegde professionals gewaardeerd met een 7.1.</p>

Indicatoren	Voortgang
<p>Vooruitgang in bevorderen van samenwerking tussen professionals</p>	<p>Met meer dan 80 gemeenten/lokale partijen is contact geweest over hun lokale samenwerking rondom financiële dienstverlening. Al deze partijen hebben aangegeven lokaal aan de slag te willen met verbetering van de samenwerking en dienstverlening. In 21 lokale ketens heeft dit tot een volledige werkplaats geleid. In andere gevallen hebben de gesprekken geleid tot het in contact komen van de ketenpartners of het lokaal agenderen van het maatschappelijk vraagstuk, kortom tot het lokaal in beweging zetten van de partijen.</p> <p>Uit de eerste resultaten van monitoring van de werkplaatsen komt naar voren dat het bij elkaar brengen van de lokale partijen en in gezamenlijkheid formuleren van een maatschappelijk vraagstuk als grote meerwaarde wordt ervaren. Partijen geven aan zelf vaak niet de ruimte of capaciteit te hebben om dit zelf tot stand te brengen. Daarnaast is een externe procesbegeleider 'neutraal', wat door de deelnemers als groot pluspunt wordt ervaren.</p> <p>Factoren waardoor het op gang brengen van een lokale beweging wordt bemoeilijkt zijn onder andere capaciteit, de tijdsinvestering en het aan tafel krijgen van de juiste personen met mandaat om hun eigen organisatie tot verandering te bewegen. Deze geleerde lessen worden op dit moment opgehaald om te vertalen naar bruikbare producten voor professionals, zodat zij ook zelf aan de slag kunnen met het verbeteren van de samenwerking in hun lokale keten.</p>
<p>Bijdrage aan einddoel schuldenaanpak</p>	<p>Er worden thema's uitgekozen waarin er vaak een noodzaak is voor domein overstijgend werken en waar nog geen aanbod vanuit de sector op is. Hierbij wordt er gewerkt met professionals die vanuit een pioniersrol een thema verkennen voor hun organisatie en keten. Deze inzichten dragen bij aan het zichtbaar maken van de vervlechting van problematieken en vraagstukken uit de praktijk. Door actief in te zetten op plekken waar uitdagingen op thema's al bespreekbaar zijn kan er vanuit reflectie worden gebouwd aan het verkennen van de grootste knelpunten op het thema, en welke er het meest toe doen. Wanneer deze bekend zijn kan er met die groep gezocht worden naar inzichten en oplossingsrichtingen. Deze inzichten dragen bij aan het vormgeven van onder andere grote landelijke bijeenkomsten: doordat bekend is wat er in de praktijk speelt, worden onze landelijke bijeenkomsten stevig waardoor de impact vergroot wordt.</p>

Pilot Brede toegang garantiefonds voor ‘mensen zonder helper’

Dit initiatief heeft in deze monitoringsronde geen voortgangsinformatie aangeleverd. Daarom is ervoor gekozen om hier een beknopte beschrijving van het initiatief op te nemen, maar geen beleidstheorie of voortgangsindicatoren in de bijlage op te nemen. Onderstaande informatie is gebaseerd op het activiteitenplan en de laatste voortgangsrapportage (maart 2022) van dit initiatief.

Aanleiding en beoogd effect

Gemeenten zijn in de praktijk terughoudend met het inzetten van saneringskrediet om mensen met grote financiële problemen van hun schuldenlast af te helpen. Dit komt doordat dit krediet gepaard gaat met een financieel risico voor de gemeente, aangezien er sprake kan zijn van wanbetaling door de schuldenaar. Met de komst van het door de overheid gesubsidieerde Waarborgfonds kan de inzet en toegankelijkheid van saneringskrediet door gemeenten vergroot worden. Het risico van gemeenten bij het inzetten van saneringskrediet kan namelijk worden afgedekt. Dit initiatief richt zich op de groep die buiten het bereik van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS) valt om deze groep toegang te kunnen bieden tot het saneringskrediet. Middels een pilot wil dit initiatief onderzoeken wat het op kan leveren als de mogelijkheden van het saneringskrediet uitgebreid worden naar deze doelgroep.

Activiteiten binnen het initiatief

1. Ontwerp en voorbereiding (o.a. partnerselectie pilot- en intervisiegemeenten, wijze van aanpak en lokale rolverdeling in pilotgemeenten vaststellen, voorbereiden en inregelen van de vrijwilligers en de ICT-infrastructuur).
2. Pilots uitvoeren binnen drie gemeenten (o.a. vinden, bereiken en toeleiden van 30 personen in ieder van de gemeenten, kennisuitwisseling- en intervisiemeetings met samenwerkingspartners).
3. Monitoring en evaluatie van de verschillende activiteiten.

Op te leveren product of resultaat (output)

- **Kort evaluatierapport** met conclusies en de definitieve eindversies van:
 - a. Conform klantreis: een **rodekaart** met checklist procesdrempels- procesversnellers bij begeleiding hulpvragen van deze doelgroep door vrijwilligers
 - b. Communicatie aanpak met best practices
 - c. (digitaal)handboek met aanpak voor vrijwilligers
 - d. Model rolverdeling gemeente -vrijwilligersorganisatie
 - e. Overzicht leerpunten voor gemeenten en vrijwilligersorganisaties
 - **Two paper** met aanbevelingen voor landelijk opschaalprogramma.
- Vanuit de opgebouwde ervaringen met JPF/samenwerking/intervisiepartners

Pilot brede toegang garantiefonds voor jongeren

Dit initiatief was ten tijde van de rapportage nog in de voorbereidingsfase en gaat in 2023 van start. Op basis van de subsidieaanvraag is hieronder een beschrijving van het initiatief meegenomen en zijn indicatoren opgesteld om toch iets over dit initiatief te kunnen zeggen, gezien het stadium van de voorbereiding. Dit initiatief heeft hier ook informatie over aangeleverd. Er is echter geen beleidstheorie opgenomen voor dit initiatief, omdat naast de voorbereiding, nog niet veel gezegd kan worden over de daadwerkelijk voortgang van het initiatief.

Aanleiding en beoogd effect

Het Jongeren Perspectief Fonds (JPF) voert een perspectiefaanpak uit voor jongeren (18-27 jaar) met problematische schulden en multiproblematiek. Deze jongeren hebben meestal geen of nauwelijks inkomen (bijvoorbeeld omdat ze een opleiding doen), waardoor ze geen afloscapaciteit hebben. Door in te zetten op het wegnemen van de schuldenzorg, wil JPF-jongeren weer stimuleren om te werken aan hun toekomstperspectief. Het schuldregelen kan plaatsvinden doordat jongeren binnen het JPF hun schuld kunnen aflossen middels een maatschappelijke tegenprestatie. Voor deze jongeren wordt gerekend met een afloscapaciteit op bijstandsniveau, en het saneringskrediet wordt gefinancierd door JPF. Het saneringskrediet wordt berekend aan de hand van 3 jaar, maar de looptijd van het JPF is 2 jaar. Tijdens deze looptijd betalen de jongeren dit saneringskrediet niet in geld terug, maar middels een tegenprestatie waar een geldelijke waarde aan wordt gehangen. Deze manier van werken vroeg van gemeenten een voorfinanciering, omdat eerst het krediet verleend moest worden, alvorens de jongeren hun tegenprestatie konden gaan leveren. Door het financiële risico wat hieraan vastzit af te dekken via het waarborgfonds, hoopt het JPF het saneringskrediet in meer gemeenten toegankelijk te maken voor jongeren met problematische schulden.

Activiteiten binnen het initiatief

1. Ontwikkelen Social Impact Bond (financieringsconstructie voor gemeenten) en vormgeven van pilot voor twee gemeenten.
2. Ontwikkelen van effectmonitoring.
3. Opzetten en uitvoeren pilots bij twee gemeenten.
4. Voorbereiden van de landelijke uitrol van de JPF-aanpak (via het saneringskrediet) en de Social Impact Bond (die deze moet helpen financieren).

Op te leveren product of resultaat (output)

- Een pilot met 2 gemeenten, waarin we gedurende 2 jaren 25 jongeren per gemeente opnemen (100 jongeren totaal);
- Het JPF financiert de sanering van de schulden (het saneringskrediet²) voor middels private middelen in het fonds. Dit saneringskrediet wordt uitgevoerd door de gemeente, via de gemeentelijke of aangesloten kredietbank;
- Effectmonitoring die de daadwerkelijke sociale en financiële opbrengst (de impact) meet van de JPF-aanpak voor de betrokken gemeenten;
- Vormgeving aan de samenwerking tussen het JPF en het Waarborgfonds, waarbij getoetst wordt wat de werkelijke kosten zijn van de garantie die het Waarborgfonds aan JPF verstrekt, met welk risicoprofiel rekening gehouden moet worden. en op welke manier de opschaling van het JPF versnelt door de garantie van het Waarborgfonds. Dit is de opstap voor verankering van het JPF binnen de aanpak van het Waarborgfonds.

Voortgang initiatief per indicator

Indicatoren	Voortgang
Aantal jongeren waarvan de schulden zijn gesaneerd met behulp van financiering JPF	Pas in het vierde kwartaal van 2022 is de samenwerkingsovereenkomst tussen het Waarborgfonds en Stichting Jongeren Perspectief Fonds getekend, waardoor voor 100 jongeren garantie is afgegeven voor de financiering uit het fonds in de pilot SIB JPF. Daarnaast zijn de pilotgemeenten op dit moment bekend en kan er in 2023 gestart worden met de eerste JPF'ers in die gemeente. Er zijn daarom op dit moment nog geen jongeren waarvan de schulden zijn gesaneerd met behulp van financiering vanuit Stichting Jongeren Perspectief Fonds.
Mate gebruik gemeenten van Social Impact Bond JPF	Nog geen gegevens over bekend omdat pilot nog moet gaan lopen.
Waardering van beschikbare ondersteuning door gemeenten	De ontwikkeling van alle ondersteuningsproducten in de JPF Toolkit en de JPF Effectmonitor is in samenwerking met gemeenten gedaan. Tijdens deze pilot hebben we met een 5-tal gemeenten verkend of zij pilotgemeenten konden worden en in dat proces zijn alle stappen getoetst op aansluiting bij behoefte van gemeenten en uitvoerbaarheid. Sinds de lancering van de JPF Toolkit en de JPF Effectmonitor komt er positieve feedback binnen en zijn er rond de 30 gemeenten geïnteresseerd om deze instrumenten te gebruiken.
Aantal nieuwe gemeenten waar JPF-aanpak op korte termijn geïmplementeerd kan worden	<p>Vanaf 2023 sluiten gemeenten zich bij JPF aan met een lidmaatschap. Hierdoor komt scherp in beeld welke gemeenten met een JPF werken (of willen gaan werken). Een belangrijk onderdeel van het lidmaatschap is dat de gemeente dan gebruik maakt van de landelijke JPF Effectmonitor, waardoor er vanaf 2023 meer inzicht komt in de instroom, voortgang en effecten van het JPF. Dit maakt tevens dat gemeenten JPF goed weten te vinden als ze willen starten.</p> <p>Om een beeld te geven, de volgende gemeenten zijn geïnteresseerd in aansluiting bij Stichting JPF die een JPF-aanpak willen implementeren of hun huidige aanpak willen omzetten naar een JPF-aanpak: Capelle a/d IJssel, Krimpenerwaard, Gouda, Nieuwegein, Leeuwarden, Midden-Groningen, Breda, Rotterdam, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg, Arnhem, Venlo, Land van Cuijk. De formele bevestiging middels een samenwerkingsovereenkomst is waar nu naartoe gewerkt wordt.</p>
Mate waarin binnen de pilots voor andere gemeenten replicerbare afspraken gemaakt zijn	In de Toolkit JPF zijn op alle onderdelen replicerbare en/of gestandaardiseerde afspraken en ondersteuningsproducten gemaakt. Denk aan: schuldregelen voor jongeren i.s.m. NVVK, format JPF Perspectiefplan voor inrichting langdurige integrale trajectbegeleiding en een referentie business case (SIB) JPF.
Mate waarin gemeenten geïnteresseerd zijn/willen starten met SIB JPF naar aanleiding van de pilots	Door huidige ontwikkelingen zoals de replicerbare afspraken zijn veel gemeenten geïnteresseerd om de JPF-aanpak z.s.m. te implementeren, om jongeren snel schulden(zorg)vrij te maken. De SIB JPF is versimpeld, waardoor ook zichtbaar is dat gemeenten hier meer in geïnteresseerd zijn. Nu start de pilot met 2 pilotgemeenten, eerste helft 2023 willen we nieuwe gemeenten gaan starten met SIB JPF. Daarvoor zijn al genoeg kandidaten.

Indicatoren	Voortgang
<p>Bijdrage aan hoofddoel armoede- en schuldenaanpak</p>	<p>De JPF-aanpak zorgt dat een doelgroep kwetsbare jongeren die doorgaans tussen wal en schip vallen zo snel mogelijk schulden(zorg)vrij worden en hun perspectief weer voorop komt te staan. Dit jaar zijn vanuit de pilot Brede Toegang tot het Garantiefonds meerdere instrumenten ontwikkeld om de JPF-aanpak bij alle gemeenten (dus ook kleinere gemeenten) sneller te implementeren. Daarnaast zorgt de landelijke JPF-effectmonitor ervoor dat we meer zicht houden op de voortgang en effecten op verschillende leefdoeinen van de JPF'ers, zodat we adequaat (blijven) handelen. Hoop is dat door opschaling van de JPF-aanpak en de SIB JPF zo snel als mogelijk alle jongeren met problematische schulden in het hele land op deze manier geholpen kunnen worden.</p> <p>Een belangrijke stap in deze pilot was het ontwerpen van de Social Impact Bond om de Brede Toegankelijkheid van Jongeren mogelijk te maken. Deze is afgerond en opgeleverd, tevens in samenwerking met gemeenten in het verkenningsproces.</p> <p>Het informatiedocument over de JPF SIB is in de JPF Toolkit te vinden. Veel tijd en energie is gegaan in het selecteren van de pilotgemeenten, vanwege de gemeenteraadsverkiezingen en de grote uitdagingen in het sociaal domein was dat een uitdaging. Inmiddels zijn we rond met twee pilotgemeenten.</p>

Nooit Meer Skeer

Dit initiatief zat ten tijde van dit rapport nog in de opstart/ontwikkelingsfase. Vandaar dat hier slechts een korte beschrijving over is opgenomen op basis van een oriënterend gesprek en beschikbare documentatie. Omdat meer (voortgangs-)informatie niet beschikbaar was, is ervoor gekozen om bij dit initiatief geen beleidstheorie en voortgangsindicatoren in de bijlage op te nemen. De initiatiefnemers van Nooit Meer Skeer hebben wel de procesthermometer ingevuld om inzicht te geven in algemene zaken die zij in de opstartfase hebben opgemerkt.

Aanleiding en beoogd effect

In het mbo-onderwijs zijn zo'n 50.000 studenten met problematische schulden. Het betreft veelal kwetsbare jongeren, die op meerdere levensgebieden problemen hebben, waardoor hun kansen op een succesvolle schoolcarrière en arbeidsmarktperspectief worden verkleind. De ROC's hebben op verschillende manieren en in wisselende mate aandacht voor de financiën van de studenten. Dit beperkt zich vooral tot algemene voorlichting over studiefinanciering en een financieel verantwoord huishoudboekje van de student. Het is thans niet duidelijk of en wat de ROC's specifiek doen in signalering en ondersteuning van studenten met financiële problemen en /of daarin jongerenwerkers worden betrokken. Naast enkele contacten van het initiatief met jongerenwerkers die ook MBO-docent zijn, is het niet bekend of er samenwerking is tussen ROC's en organisaties op het gebied van jongeren en schulden. Nooit Meer Skeer wil ervoor zorgen dat er meer samenwerking tussen ROC's en jongerenwerkers tot stand komt, zodat financieel kwetsbare jongeren in het mbo sneller en beter geholpen kunnen worden als ze met schulden kampen. De ondersteuning moet de veerkracht en weerbaarheid van deze jongeren vergroten.

Het initiatief is momenteel druk bezig een voorlichtingsprogramma te maken over 'praten over schulden'. Er zijn drie pilotorganisaties uitgekozen die nog niet helemaal definitief zijn, maar richtinggevend. De gesprekken met de gemeenten en de ROC's moeten nog tot verdere invulling leiden. Momenteel wordt ook de benadering door de jongerenwerkers uitgewerkt (hoe zij 'jongeren met schuld' gaan ondersteunen vanuit hun competenties).

Activiteiten binnen het initiatief

1. Voorlichting geven aan jongeren in de klas over omgaan met geld en schulden.
2. Jongerenwerkers trainen om goed het probleem op tafel te krijgen en door te kunnen verwijzen naar de schuldhulpverleningsroute. Hun inzet richt zich dan op begeleiding om het traject vol te houden.
3. De samenwerking tussen jongerenwerkers en ROC's verbeteren, aangezien de ROC's een belangrijke vind- en voorlichtingsplaats kunnen zijn. Zodoende kan er zowel preventief, als in de hulpverlening aan jongeren met schulden effectiever gehandeld worden.
4. Een klankbordgroep samenstellen van professionals en deskundigen die de ervaring met de aanpak volgt (o.b.v. monitoring) en vanuit hun expertise bespreekt. Ook denken zijn mee over de inhoud van het programma en de uiteindelijke handreiking voor de praktijk.

Op te leveren product of resultaat (output)

- Voorlichting en ondersteuning van jongeren in pilots op 3 ROC's (30 jongeren per ROC).
- Het ontwikkelen en verspreiden van de opgedane kennis over 'good practices' in (preventieve) schuldhulpverlening (handreiking en factsheet, 3 webinars, 3 presentaties tijdens OOGO's¹⁴).
- Een rapportage van de monitoring van de schuldenaanpak op de ROC's.

¹⁴ Op Overeenstemming Gericht Overleg: een gemeentelijk overleg waar ROC's verplicht aan deelnemen.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Regioplan
Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl